

Institutul Național de Cercetări Economice

TENDINȚE în ECONOMIA MOLDOVEI

Nr. 45/2022 (trim. I, 2022)

ISSN 1857-3126

Chișinău

ISSN 1857-3126

ECHIPA TEM:

Alexandru Stratan, Alina Ianioglo, Alexandru Ceban, Olga Timofei, Viorica Popa, Tatiana Iațișin, Alexandra Novac, Tatiana Colesnicova, Mihail Ciobanu

Publicația este elaborată cu suportul financiar al proiectelor de cercetare din cadrul Programului de Stat (2020-2023):

1. Proiectul 20.80009.0807.16 Elaborarea instrumentelor economice noi de evaluare și stimulare a competitivității agriculturii Republicii Moldova pentru anii 2020-2023.
2. Proiectul 20.80009.0807.21 Migrația, schimbări demografice și politici de stabilizare a situației.
3. Proiectul 20.80009.0807.22 Dezvoltarea mecanismului de formare a economiei circulare în Republica Moldova.
4. Proiectul 20.80009.0807.29 Perfecționarea mecanismelor de aplicare a instrumentelor inovatoare orientate spre creșterea durabilă a bunăstării populației Republicii Moldova.
5. Proiectul 20.80009.1606.38 Evaluarea multidimensională și dezvoltarea ecosistemului antreprenorial la nivel național și regional în vederea impulsivării sectorului IMM în Republica Moldova.

Echipa **TEM** este recunoscătoare pentru cooperare instituțiilor publice din Republica Moldova: Ministerul Economiei, Ministerul Finanțelor, Banca Națională a Moldovei, Biroul Național de Statistică.

Toate drepturile sunt rezervate. Nicio informație din această publicație nu poate fi retipărită sau reprodusă sub nicio formă fără permisiunea scrisă a INCE.

Alexandru Stratan, Alina Ianioglo, Alexandru Ceban, Olga Timofei, Viorica Popa, Tatiana Iațișin, Alexandra Novac, Tatiana Colesnicova, Mihail Ciobanu. *Tendințe în Economia Moldovei*. Institutul Național de Cercetări Economice. Chișinău, 2022, nr. 45 (trim. I). 90 p. ISSN 1857-3126.

<https://doi.org/10.36004/nier.met.2022.45>

© Institutul Național de Cercetări Economice

Pentru informații adiționale Vă rugăm să ne contactați:

Institutul Național de Cercetări Economice

2064, RM, Chișinău, Str. Ion Creangă, 45

Tel: (+ 373 22) 50-11-00, Fax: (+ 373 22) 74-37-94

e-mail: info@ince.md, web site: www.ince.md

CUPRINS

Principalele evenimente politice, economice și sociale din Republica Moldova	9
Rezumatul ediției	16
Capitolul I. PRODUCȚIA	21
Capitolul II. PREȚURI, RATE DE SCHIMB ȘI POLITICA MONETARĂ	32
Capitolul III. FINANȚE	40
Capitolul IV. SECTORUL EXTERN	51
Capitolul V. MEDIUL DE AFACERI	60
Capitolul VI. SECTORUL SOCIAL	62
ANEXE STATISTICE	69

DATE GENERALE

Denumirea oficială	REPUBLICA MOLDOVA
Capitala	Chișinău
Președinte	Maia Sandu
Președintele Parlamentului	Igor Grosu
Prim-ministru	Natalia Gavrilița
Parlamentul Republicii Moldova	101 deputați: Frațiunea parlamentară "Partidul Acțiune și Solidaritate" - 63, Frațiunea parlamentară a Blocului Comuniștilor și Socialiștilor - 32, Frațiunea parlamentară a Partidului Politic "ȘOR" - 6.
Obținerea independenței	27 august 1991
Suprafața	33,8 mii km ²
Unități administrative	32 raioane, 13 municipii, UTA Găgăuzia, Unitățile administrativ-teritoriale din stânga Nistrului
Populația cu reședință obișnuită	2604,0 mii locuitori (la începutul anului 2022)
Principalele religii	ortodoxă (96,8%), baptistă (1,0%), martorii lui Iehova (0,7%), catolică (0,1%), etc.
Moneda națională	Leu moldovenesc (cursul mediu de schimb, trimestrul I, 2022: 1 USD = 18,1 MDL; 1 EUR = 20,3 MDL)

ABREVIERI

ACECL	Acordul Central European al Comerțului Liber
ACR	Avantajul Comparativ Relevant
AGCS	Acordul General asupra Comerțului cu Servicii
AHPCC	Analiza hazardului și punctul critic de control
AID	Asociația Internațională pentru Dezvoltare
ALSAC	Acordul de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător
ATP	Preferințe Comerciale Autonome
APC	Acordul de Parteneriat și Cooperare
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BIM	Biroul Internațional al Muncii
BMA	Biroul Migrație și Azil
BNM	Banca Națională a Moldovei
BPN	Bugetul Public Național
BNS	Biroul Național de Statistică
BPA	Bune practici agricole
BTC	Barriere Tehnice în Comerț
CBN	Certificatele Băncii Naționale
CE	Comisia Europeană
CFA	Consumul Final al Autorităților Publice
CFP	Consumul Final al Populației
CNPF	Comisia Națională a Pieței Financiare
CNT	Capital Normativ Total
CPE	Coeficientul Protecției Efective
CSCI	Clasificatorul Standard de Comerț Internațional
CSI	Comunitatea Statelor Independente
CT	Contingent Tarifar
DPI	Drepturile Proprietății Intelectuale
DST	Drepturi Speciale de Tragere
EAD	Echivalent ad-valorem
FMI	Fondul Monetar Internațional
INCE	Institutul Național de Cercetări Economice

IHH	Indicele Herfendahl-Hirschman
IMM	Întreprinderi Mici și Mijlocii
IPC	Indicele Prețurilor de Consum
IPP	Indicele Prețului de Producție
IPPI	Indicele Prețurilor Producției Industriale
ISD	Investiții Străine Directe
IVF	Indicele Volumului Fizic
IVU	Indicele Valorii Unitare
MAIA	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare
MAIB	Moldova Agroindbank
MDL	Leu Moldovenesc
MF	Ministerul Finanțelor
MSF	Măsuri sanitare și fitosanitare
NCMF	Națiunea cea mai Favorizată
NEER	Rata Nominală Efectivă de Schimb
NPC	Coeficientul Protecției Nominale
OCEMN	Organizația Cooperării Economice la Marea Neagră
ODIMM	Organizația pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii
OIM	Organizația Internațională a Migrației
OMC	Organizația Mondială a Comerțului
ONU	Organizația Națiunilor Unite
PIB	Produsul Intern Brut
RC	Rata de concentrare
REER	Rata Reală Efectivă de Schimb
SGP	Sistemul Generalizat de Preferințe
TEM	Tendințe în Economia Moldovei
TN	Transnistria
TVA	Taxa pe Valoare Adăugată
UE	Uniunea Europeană
USD	Dolar SUA
UTA	Unitate teritorial-administrativă
VAB	Valoare Adăugată Brută
VMS	Valorile Mobiliare de Stat

TABELE

- Tabelul 1.1. Activitatea sectorului industrial în T1:2022
- Tabelul 1.2. Principalele tipuri ale producției animaliere, T1:2022, %
- Tabelul 1.3. Structura investițiilor în active imobilizate în ianuarie – martie 2022
- Tabelul 1.4. Structura investițiilor în active imobilizate pe surse de finanțare în ianuarie – martie 2022
- Tabelul 1.5. Indicii valorici ai cifrei de afaceri a principalelor activități din cadrul comerțului intern cu bunuri și servicii, ianuarie – martie 2022
- Tabelul 1.6. Volumul și parcursul mărfurilor transportate pe toate căile de transport ianuarie-martie 2022, mii tone
- Tabelul 1.7. Numărul și parcursul de pasageri transportați pe toate căile de transport ianuarie-martie 2022, mii pasageri
- Tabelul 1.8. Turiști și excursioniști participanți la turismul organizat prin intermediul agențiilor de turism și a tur operatorilor, ianuarie – martie 2022
- Tabelul 2.2.1. Activitatea BNM pe piața valutară interbancară în perioada ianuarie 2021 – martie 2022
- Tabelul 5.1. Indicii de creștere a numărului de întreprinderi înregistrate și radiate în T I 2016-2022 față de perioada similară a anului precedent, %

FIGURI

- Figura 1.1. Evoluția PIB în perioada T1:2011 – T1:2022 (%)
- Figura 1.2. Contribuția componentelor de resurse la formarea PIB în T1 2022 și la creșterea acestuia față de TI 2021, %
- Figura 1.3. Contribuția componentelor de utilizări la formarea PIB-ului în T1:2022 și la creșterea acestuia față de TI:2021, %
- Figura 1.4. Indicii volumului producției industriale în perioada T1:2010 – T1:2022 (%)
- Figura 1.5. Evoluția volumului producției agricole globale în T1:2008 – T1:2022
- Figura 2.1.1. Ritmul anual de creștere a IPC
- Figura 2.1.2. Ritmul anual de creștere a IPC și inflației de bază, %
- Figura 2.1.3. Ritmul anual de creștere a prețurilor producției industriale și a componentelor sale, %
- Figura 2.1.4. Ritmul anual de creștere a prețurilor la produsele agricole, %
- Figura 2.1.5. Evoluția cursului mediu nominal de schimb al MDL comparativ cu USD și EURO
- Figura 2.2.1. Evoluția ratelor de politică monetară ale BNM
- Figura 2.2.2. Evoluția activelor oficiale de rezervă
- Figura 2.2.3. Structura masei monetare M3, mil MDL
- Figura 3.1.1. Ritmul de creștere a veniturilor și cheltuielilor lunare a bugetului public național în anii 2021-2022, mil. MDL
- Figura 3.1.2. Structura veniturilor în BPN în 2021-2022, mil. MDL, %
- Figura 3.1.3. Structura veniturilor în BPN în T1 2021 - 2022, %

- Figura 3.1.4. Ritmul de creștere a veniturilor și cheltuielilor lunare a bugetului de stat în anii 2020-2021, mil. MDL
- Figura 3.1.5. Ponderea cheltuielilor în BPN în T1 2021/2022, %
- Figura 3.1.6. Datoria sectorului public, mil. MDL
- Figura 3.2.1. Evoluția calității activului bancar
- Figura 3.2.2. Evoluția portofoliului de credite, mil.MDL
- Figura 3.2.3. Volumul creditelor noi acordate după valute, mil.MDL
- Figura 3.2.4. Evoluția creditelor după valuta în care sunt acordate și categoria debitorilor
- Figura 3.2.5. Evoluția lichidității bancare trimestriale: Principiul III - lichiditatea pe benzi de scadența (>1)
- Figura 3.2.6. Evoluția rentabilității și profitabilității bancare
- Figura 3.2.7. Evoluția creditelor neperformante în sectorul bancar
- Figura 3.2.8. Evoluția structurii depozitelor atrase de bănci
- Figura 3.2.9. Evoluția marjei bancare nete, a ratelor medii ale dobânzii la depozite și la credite noi atrase în MDL și valută străină, %
- Figura 4.1. Poziția investițională internațională în dinamică, pe trimestre, mil.USD
- Figura 4.2. Investițiile directe, capital propriu acumulat pentru T1, 2022 pe activități economice, %
- Figura 4.3. Transferuri de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice efectuate prin băncile din Republica Moldova pe trimestre, în anii 2015-2022, mil.USD
- Figura 4.4. Evoluția exportului, importului și soldul balanței comerciale, în I trimestru pentru perioada 2017-2022, mil. USD
- Figura 4.5. Exporturile cu mărfuri pe grupe de țări, în T1 2017-2022, mil. USD
- Figura 4.6. Principalii parteneri comerciali, ponderea în total export în T1, 2022, %
- Figura 4.7. Structura exporturilor, pe grupe de mărfuri (%)
- Figura 4.8. Importurile de mărfuri pe grupe de țări, în trimestrul I al anilor 2017-2022, %
- Figura 4.9. Structura importurilor, pe grupe de mărfuri în trimestrul I al anului 2022, %
- Figura 5.1. Evoluția înregistrărilor și radiierilor din Registrul de Stat și a numărului net de întreprinderi nou create în perioada T1, 2016-2022
- Figura 6.1. Evoluțiile numărului populației ocupate, al șomerilor și a ratelor de ocupare și a somajului populației în vârstă de 15 ani și peste, în T1 din anii 2019-2022
- Figura 6.2. Dinamica salariului nominal în sectorul bugetar și în cel real în perioada T1 2019 – T1 2022, MDL

BOXE

Boxa 3.1.1. Programul guvernamental „Prima Casă”

Boxa 6.1. Cu privire la legea ce permite angajatorilor să ofere salariaților servicii de îngrijire a copiilor în vârstă de până la 3 ani

Boxa 6.2. Modelul inovator de prestare a serviciilor publice CUPS

PRINCIPALELE EVENIMENTE POLITICE, ECONOMICE ȘI SOCIALE DIN REPUBLICA MOLDOVA

Începutul anului 2022 a fost marcat de o serie de evenimente importante atât de ordin politic, cât și economic și social

13 ianuarie

Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a decis, cu vot unanim în cadrul ședinței extraordinare, majorarea ratei de bază aplicată la principalele operațiuni de politică monetară pe termen scurt cu 2,0 p.p. până la 8,5% anual. De asemenea au crescut cu 2,0 p.p. ratele de dobândă la creditele overnight și la depozitele overnight până la nivelul de 10,5% și, respectiv, 6,5%. În același timp, se mărește norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în lei moldovenești și în valută neconvertibilă, începând cu perioada de aplicare a rezervelor obligatorii în lei moldovenești 16 februarie – 15 martie 2022, cu 2,0 p.p. și se stabilește în mărime de 28,0 % din baza de calcul. Norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în valută liber convertibilă rămâne neschimbată.

21 ianuarie

Parlamentul a aprobat majorarea împrumutului oferit Republicii Moldova de Banca Europeană de Investiții în scopul modernizării infrastructurii feroviare. Majorarea împrumutului de la 50 mil. EUR până la 74 mil. EUR va permite Întreprinderii de Stat "Calea Ferată din Moldova" să reabiliteze tronsonul de cale ferată Bender-Căușeni-Basarabeasca-Etulia-Giurgiulești, cel mai aglomerat tronson de cale ferată din țară. Contractul de finanțare dintre Moldova și BEI privind infrastructura feroviară și parcul de material rulant al Republicii Moldova a fost ratificat în 2016.

21 ianuarie

Legislativul a aprobat în lectura finală atragerea de către Guvern a împrumutului de stat extern din partea Fondului Monetar Internațional prin intermediul mecanismului extins de creditare (ECF) și mecanismului de finanțare extinsă (EFF). Astfel, Guvernul va beneficia de 314,3 mil. DST (cca 440 mil. USD), inclusiv de 104,75 mil. DST (cca 147 mil. USD) – prin intermediul ECF și de 209,55 mil. DST (cca 293 mil. USD) – prin intermediul EFF. Împrumutul va fi utilizat pentru finanțarea necesităților bugetului, cheltuielile prioritare reprezentând drumurile, sectorul energetic și aprovizionarea cu apă, investiții în sănătate, educație și crearea locurilor de muncă. La împrumutul în cadrul ECF, dobânda se stabilește la fiecare doi ani, iar până în 2023 va constitui 0%. La împrumutul în cadrul EFF, dobânda este flotantă și la data de 20 decembrie 2021 constituia 1,05%. Taxa de deservire constituie 0,5% din suma debursată, comisionul de angajament – 0,3%. Maturitatea este de zece ani.

26 ianuarie

Cabinetul de miniștri a aprobat Strategia Națională de Dezvoltare Regională pentru anii 2022-2028 în vederea asigurării dezvoltării durabile a tuturor regiunilor țării și sporirii calității vieții oamenilor. Strategia este focusată atât pe susținerea regiunilor defavorizate, cât și pe creșterea competitivității între regiuni. Direcțiile prioritare ale strategiei includ: creșterea competitivității și ocupării forței de muncă a regiunilor, dezvoltarea socio-economică echilibrată în toate regiunile țării și implementarea eficientă a politicilor naționale de dezvoltare regională. Strategia va fi implementată prin intermediul Programelor Operaționale Regionale pentru regiunile de dezvoltare Centru, Nord, Sud și UTA Găgăuzia. Pentru prima perioadă de implementare a

Strategiei în Documentul unic de program pentru anii 2022-2024 sunt incluse proiecte cu un cost estimat la 1,5 mld. MDL.

26 ianuarie

Guvernul a avizat aprobarea Programului privind repartizarea mijloacelor Fondului rutier pentru drumurile publice naționale pe anul 2022, în valoare de 1,485 mld. MDL. Mijloacele financiare vor fi repartizate pentru întreținerea și reparația construcțiilor inginerești și a drumurilor publice naționale cu o lungime totală de 5902 km.

1 februarie

Comisia pentru Situații Excepționale a decis compensarea diferenței de preț în urma noii majorări a tarifelor la gazele naturale. În susținerea consumatorilor casnici, se prevede compensarea de către Guvern a 79,8% din diferența rezultată în urma majorării de preț pentru primii 50 m³ de gaz consumați lunar, iar pentru următorii 100 m³ consumați - 69,5% din diferență. Astfel, prețul plătit va rămâne în continuare 6,8 MDL pentru primii 50 m³ și respectiv 7,9 MDL pentru următorii 100 m³ folosiți. Pentru consumatorii non-casnici, persoane fizice sau persoane juridice care procură gaze naturale în alte scopuri decât pentru propriile necesități casnice, cu excepția autorităților și instituțiilor publice, se prevede compensarea de către Guvern a primilor 500 m³ consumați cu 100% din diferența de preț. Sprijinul Guvernului urmează a fi acordat pentru lunile ianuarie - martie curent. În acest scop sunt alocate 60 mil. MDL din Fondul de intervenție al Guvernului.

3 februarie

Deputații au votat în lectură finală Codul transportului feroviar. Noul cod feroviar a fost elaborat în vederea implementării angajamentelor asumate prin Acordul de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană, precum și în scopul implementării Concepției pentru restructurarea sectorului feroviar și a Întreprinderii de Stat "Calea Ferată din Moldova". Infrastructura feroviară va aparține în continuare statului, iar serviciile de tracțiune, transport pasageri și marfă vor putea fi prestate de operatori privați. Documentul prevede stabilirea unor reguli stricte privind acordarea serviciilor de transport pasageri, modul de deservire, mecanismul de subsidiare pentru serviciile publice de transport feroviar de pasageri și alte aspecte legate de protecția drepturilor consumatorilor în acest domeniu. Totodată, se prevede crearea Autorității Feroviare ca autoritate administrativă subordonată Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale cu forma de organizare juridică de agenție, abilitată cu funcții de control în domeniul feroviar.

10 februarie

Parlamentul a adoptat Pachetul de legi care prevede instituirea Fondului Național pentru Dezvoltare Regională și Locală. Fondul va deveni principala sursă de finanțare a proiectelor investiționale, destinate autorităților publice locale, din domeniul energetic, dezvoltării rurale (în special, proiecte de alimentare cu apă și canalizare), infrastructuri locale, atractivității turistice, dezvoltării infrastructurii economice și dezvoltării urbane. Totodată, Fondul va cofinanța și proiectele finanțate de partenerii externi. Potrivit documentului, va fi constituit Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale și Locale. Pentru anul 2022, mijloacele Fondului Național se estimează a fi de cca 800 mil. MDL, dintre care aproximativ 500 mil. MDL vor fi destinate proiectelor de dezvoltare locală.

15 februarie

Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a adoptat prin vot unanim majorarea ratei de bază aplicată la principalele operațiuni de politică monetară pe termen scurt cu 2,0 p.p. până la 10,5% anual. De asemenea au crescut cu 2,0 p.p. ratele de dobândă la creditele și la depozitele overnight până la nivelul de 12,5% și, respectiv, 8,5%. În același timp, se menține norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în valută liber convertibilă la nivelul actual de 30,0 % din baza de calcul.

17 februarie

A fost semnat Memorandumul de înțelegere între Ministerul Educației și Cercetării și Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare cu privire la faza I a Proiectului „Creăm valoare pentru alții: instituțiile de învățământ profesional tehnic oferă competențe profesionale relevante (CREATIVO)”. Proiectul are drept scop ca tinerii și adulții din țară să-și sporească perspectivele de angajare pe piața muncii în baza programelor de instruire relevante. Astfel, proiectul va contribui la fortificarea capacităților instituțiilor de învățământ profesional tehnic și la îmbunătățirea activităților economice și antreprenoriale la nivelul instituțiilor date. Implementarea proiectului este susținută financiar de Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare, Fundația Servicii de Dezvoltare din Liechtenstein și Centrul pentru Educație Antreprenorială și Asistență în Afaceri din Republica Moldova. Proiectul se va finaliza la 30 noiembrie 2023.

24 februarie

Parlamentul Republicii Moldova a declarat stare de urgență pe întreg teritoriul țării, pe o perioadă de 60 de zile. Hotărârea a fost adoptată având drept temei situația privind securitatea din regiune și asigurarea securității naționale. Conform Hotărârii, pe perioada stării de urgență se instituie un regim special de intrare și ieșire din țară, de folosire a spațiului aerian, se instituie un regim special de circulație pe teritoriul țării, inclusiv în ceea ce privește circulația și controlul mărfurilor. Se prevede interzicerea desfășurării manifestărilor publice și altor acțiuni de masă, coordonarea activității mijloacelor de informare în masă, gestionarea fluxurilor migraționale și alte măsuri.

2 martie

Guvernul a aprobat Programul de transformare digitală a întreprinderilor mici și mijlocii. Programul va fi structurat în trei componente ce vizează informarea și promovarea, suportul financiar nerambursabil și monitorizarea. Suma grantului va fi de cel mult 70% din valoarea proiectului investițional și nu va depăși 250 mii MDL pentru întreprinderile micro și 500 mii MDL - pentru întreprinderile mici și mijlocii. Mijloacele sunt destinate pentru digitalizarea propriilor afaceri, facilitarea accesului pe piețele interne și externe, în scopul sporirii competitivității și productivității businessului. Implementarea Programului necesită un buget de 60 mil. MDL. Programul va fi implementat de ODIMM și se va desfășura pe o perioadă de 3 ani.

9 martie

Executivul a aprobat Legea privind fondarea Parcului Național „Nistrul de Jos”, scopul căruia este protejarea diversității biologice și asigurarea menținerii, conservării și folosirii raționale a resurselor naturale. Crearea acestei arii naturale protejate va asigura păstrarea complexelor naturale de o importanță majoră și va constitui un imbold suplimentar în dezvoltarea localităților și atragerea turiștilor. Aria protejată se întinde pe o suprafață de 62000 ha, în hotarele teritoriale a 13 localități amplasate pe teritoriul raioanelor Ștefan Vodă și Căușeni și 3 localități situate în partea stângă a Nistrului.

9 martie

Cabinetul de miniștri a aprobat ratificarea Acordului de Grant dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Japoniei privind inițierea unui proiect denumit „Îmbunătățirea echipamentelor de prevenire a incendiilor”. Proiectul prevede un grant în valoare de 1,55 mld. JPY (cca 240 mil. MDL), care va fi oferit Inspectoratului General pentru Situații de Urgență al MAI pentru achiziționarea a 19 autospeciale pentru intervenție. Totodată, salvatorii și pompierii vor fi instruiți de experții japonezi cum să asigure mentenanța tehnicii și echipamentelor. Autospeciile noi de intervenție vor contribui la reducerea timpului de răspuns la solicitările cetățenilor în localitățile de dislocare și în raioanele deservite.

9 martie

Guvernul a aprobat modificări la Legea nr. 179/2016 cu privire la întreprinderile mici și mijlocii, ce va permite simplificarea procedurii de accesare a garanțiilor de credit solicitate de IMM băncilor. Spre deosebire de garanțiile individuale, garanțiile de portofoliu vor garanta un portofoliu de credite acordate IMM-ilor de către creditor (bănci), în conformitate cu criteriile prestabilite, fiind eliminată necesitatea coordonării individuale a garanției între bancă și ODIMM. În vederea susținerii antreprenorilor, Ministerul Economiei și ODIMM elimină comisionului de garantare de 0,5% pentru toate produsele de garantare oferite pentru anul 2022. Totodată, se planifică extinderea cotei de credit garantat până la 80% pe toate produsele de garantare.

10 martie

Deputații au aprobat în ambele lecturi proiectul de lege pentru ratificarea Acordului dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României, care prevede construcția unui pod rutier de frontieră cu România peste râul Prut. Documentul definește aspectele tehnice, financiare, juridice și organizatorice referitoare la construirea, exploatarea, întreținerea și repararea podului rutier de frontieră, care să interconecteze infrastructurile rutiere între cele două state: Drumul național RI Chișinău - Ungheni - frontiera cu România (pe teritoriul Republicii Moldova) și Autostrada Târgu Mureș - Iași - Ungheni - frontiera de stat (pe teritoriul României). Proiectul de construcție a podului urmează a fi realizat în cel mult 3 ani.

10 martie

Legislativul a ratificat Acordul multilateral al autorităților competente pentru schimbul automat de informații privind conturile financiare, ce va permite identificarea persoanelor fizice sau entităților care se eschivează de la declararea veniturilor și plata impozitelor prin transferul banilor în conturile din străinătate. Schimbul va cuprinde informații pentru identificarea persoanei, numărul contului, datele instituției financiare raportoare, informații despre soldul contului etc. Urmează a fi perfectată o listă a statelor cu care va fi realizat în mod automat schimbul respectiv de informații. Până în prezent, la Acordul multilateral au aderat 114 state.

10 martie

Legislativul a ratificat Acordul dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind implementarea programului de asistență tehnică și financiară în baza unui ajutor financiar în valoare de 100 mil. EUR. Ajutorul financiar este nerambursabil și va fi utilizat pentru implementarea proiectelor în domeniile: energetic, transport, mediu, infrastructură, micul business, independența mass-media, reforma administrației publice, sănătate, cultură, turism. Mijloacele vor fi oferite pe parcursul unei perioade de 7 ani. Acordul implică și contribuția financiară asigurată de Republica Moldova, care nu poate fi mai mică de 5% din cheltuielile eligibile pentru fiecare proiect în parte.

11 martie

Deputații au aprobat Proiectul de lege care vizează indexarea diferențiată a pensiilor în vederea reducerii decalajului între cele mai mari și cele mai mici pensii. Documentul va reglementa formula de indexare a pensiei, stabilind expres coeficientul de indexare ca fiind rata inflației la sfârșitul anului, ceea ce va constitui 13,9 %, pentru luna aprilie 2022. Astfel, în cazul indexării din luna aprilie curent, coeficientul de indexare ar putea să se aplice doar părții pensiei care nu depășește salariul mediu pe economie prognozat pentru anul 2022. În total, 1,3% din toate pensiile sunt mai mari decât salariul mediu pe economie pentru anul curent. Implementarea indexării parțiale pentru pensiile mai mari decât salariul mediu pe economie va elibera fonduri din Bugetul asigurărilor sociale de stat în valoare de 72 mil. MDL în 2022.

15 martie

Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a decis majorarea ratei de bază aplicată la principalele operațiuni de politică monetară pe termen scurt cu 2,0 p.p. până la 12,5% anual. De asemenea au crescut cu 2,0 p.p. ratele de dobândă la creditele și la depozitele overnight până la nivelul de 14,5% și, respectiv, 10,5% . În același timp, se menține norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în valută liber convertibilă la nivelul actual de 30,0 % din baza de calcul.

17 martie

A fost votat în prima lectură Proiectul ce prevede un grad mai înalt de protecție a beneficiarilor de credite. Inițiativa de modificare a Legii privind activitatea băncilor și Legii cu privire la organizațiile de creditare nebancaară vizează creșterea gradului de protecție a beneficiarilor de împrumuturi și urmărește plafonarea costului împrumutului și reglementarea principiilor de evaluare a bonității beneficiarului de credit. Se propune plafonarea ratei dobânzii de credit specificată în contractul de credit - la maxim 50%. Celelalte cheltuieli: comisioane, taxe, penalități, dobânzi de întârziere și orice alt tip de plată, care sunt incluse în costul total al creditului, cu excepția dobânzii, pe o zi de credit, nu vor fi mai mari de 0,04% din suma totală a creditului. Astfel, costul total al creditului nu va fi mai mare decât valoarea totală a acestuia.

23 martie

Cabinetului de miniștri a aprobat Proiectul de Lege cu privire la învățământul dual. Elevii vor avea posibilitatea să fie înmatriculați la studii în cadrul instituțiilor de învățământ profesional tehnic la programe de formare profesională prin învățământ dual și vor fi remunerați pentru instruirea practică din cadrul unității economice. Proiectul prevede reglementarea organizării învățământului dual, statutul părților implicate, obligațiile și drepturile elevului. În calitate de facilități se prevede că cheltuielile unității suportate pentru organizarea și realizarea învățământului dual sunt pasibile compensării din bugetul de stat, în proporție de cel mult 50% din cheltuielile admise pentru compensare.

23 martie

Regulamentul privind modul de funcționare și utilizare a Serviciului guvernamental de livrare (MDelivery) a fost aprobat de Guvern. Serviciul va permite cetățenilor Republicii Moldova să solicite livrarea la locul de reședință a actelor și altor documente eliberate de instituțiile de stat. Documentul reglementează raporturile juridice dintre subiecții participanți la crearea, exploatarea și utilizarea Serviciului și prevede reguli generale de livrare prin intermediul Serviciului MDelivery, de conectare la sistemul informațional, de asigurare a securității și protecției informației, precum și responsabilitățile părților.

24 martie

A fost aprobat în lectura a doua proiectul de lege pentru modificarea Codului fiscal, care prevede că antreprenorii și persoanele fizice care au comis încălcări fiscale ne semnificative nu vor fi sancționați, ci le vor fi aplicate avertizări. Astfel, încălcările fiscale de până la 5000 MDL pentru antreprenori și de până la 500 MDL pentru cetățeni, nu vor mai fi sancționate prin amenzi. Actualul prag pentru care sunt aplicate avertismentele constituie 1000 MDL pentru antreprenori și 100 MDL pentru cetățeni. Scopul inițiativei este diminuarea poverii administrative asupra agenților economici și cetățenilor. Astfel, legea vine să promoveze avertizările în locul amenzilor în cazul unor încălcări ne semnificative și să motiveze instituțiile statului să se concentreze pe evaziuni fiscale mari și spălări de bani de proporții.

24 martie

Deputații au votat Proiectul de ratificare a Acordului de împrumut dintre Republica Moldova și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) în vederea realizării Proiectului "Eficiența energetică în Republica Moldova". Ratificarea Acordului permite Republicii Moldova să acceseze un împrumut de stat extern din partea BERD în valoare de 30 mil. EUR pentru reabilitarea energetică a fondului imobiliar. Atenție prioritară va fi acordată clădirilor publice cu performanță energetică scăzută deținute sau administrate de autoritățile publice centrale și locale, cu accent pe instituții de menire socială. De menționat că valoarea totală a Proiectului constituie 75,5 mil. EUR, inclusiv cele două împrumuturi – din partea BEI și BERD și componenta de grant. Proiectul se va realiza în doua etape, durata de implementare este planificată pentru anii 2022-2025. Impactul preconizat constă în reducerea consumului de energie și generarea unei economii monetare în mărime de cca 5,2 mil. EUR.

30 martie

Executivul a aprobat proiectul de lege pentru ratificarea Acordului de împrumut dintre Republica Moldova și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) pentru realizarea proiectului „Sistemul termoenergetic al mun. Bălți (S.A., „CET-Nord”)” – Faza II. Pentru realizarea Proiectului, Republica Moldova a contractat un împrumut în valoare de 15 mil. EUR din partea BERD, dintre care 14 mil. EUR – împrumut suveran din partea BERD și 1,0 mil. EUR – împrumut concesional din partea Fondului Verde pentru Climă. Sursele sunt destinate pentru realizarea componentei investiționale – 8,5 mil. EUR și pentru refinanțarea datoriei istorice – 5,5 mil. EUR. Totodată, se prevede și un grant în valoare de 2,0 mil. EUR oferit de Parteneriatul Europei de Est pentru Eficiență Energetică și Mediu. Documentul a fost semnat la Chișinău la 24 decembrie 2021. Acordul de împrumut este un tratat interstatal, termenul de valabilitate al acestuia fiind de 15 ani, incluzând o perioadă de grație de 3 ani.

31 martie

Deputații au votat în lectura a doua Proiectul de lege care prevede eliminarea prin digitizare a mai multor extrase din diverse registre de stat. Astfel, un șir servicii publice vor putea fi accesate în format electronic. Va fi posibilă emiterea în format electronic a extraselor: certificatul privind lipsa sau existența datoriei la bugetul de stat; extrasul din Registrul bunurilor imobile; informații privind stagiul de cotizare; cazierul judiciar; informații din Registrul de stat și din actele de constituire a persoanei juridice.

31 martie

Proiectul de lege privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă auto pentru prejudicii produse de vehicule, a fost votat în prima lectură. Actul normativ are drept obiectiv racordarea

cadrului legal la prevederile comunitare, fiind stabilite condițiile generale și particulare ale acoperirii asigurării, modalitatea și termenele de plată a despăgubirilor de asigurare. Potrivit proiectului, contractul de asigurare RCA internă se încheie pe un termen de 12 luni, iar contractul de asigurare RCA externă ("Carte Verde") poate fi încheiat pentru perioade de asigurare mai mici de un an, dar nu mai mici de 15 zile. De asemenea, sunt reglementate limitele minime de răspundere acoperite prin asigurarea RCA. Astfel, pentru prejudicii materiale produse în unul și același accident, indiferent de numărul părților vătămate, limita despăgubirii se stabilește la un nivel de 100.000 euro. Pentru vătămări corporale și decese produse în unul și același accident, limita de despăgubire se stabilește pentru accidente la un nivel de 100.000 euro - pentru o parte vătămată sau la un nivel de 500.000 euro - indiferent de numărul părților vătămate. Totodată, este prevăzut și prejudiciul moral.

REZUMATUL EDIȚIEI

Producția

Produsul intern brut al Republicii Moldova, conform datelor operative pentru trimestrul I 2022, a însumat 56 266 mil. MDL, în prețuri curente de piață, înregistrând astfel o creștere în termeni reali cu 1,1% față de anul 2021.

Producția industrială în trimestrul I 2022 a înregistrat o creștere cu 3,4% față de aceeași perioadă a anului 2021. Rezultatul dat se datorează industriei extractive și industriei prelucrătoare, care în perioada dată au înregistrat creșteri cu 22,0% și, respectiv, 4,4% f.p.s.a.p. În același timp, producția și furnizarea de energie electrică, termică, gaze, apă caldă și aer condiționat au înregistrat diminuări ale indicelui volumului producției industriale cu -0,6% f.p.s.a.p.

Producția globală agricolă în primele trei luni ale anului 2022 în gospodăriile de toate categoriile a atins suma de 1805,5 mil. MDL (în prețuri curente), ceea ce a constituit o diminuare cu 2,4% (în prețuri comparabile) față de perioada similară a anului 2021. Rezultatul obținut s-a datorat, în cea mai mare parte, sectorului zootehnic, care, constituind circa 99% din volumul total al producției globale, în perioada respectivă a înregistrat o descreștere cu 2,2% f.p.s.a.p.

Investițiile în active imobilizate în primele trei luni ale anului 2022 au atins cifra de 4904,1 mil. MDL, care, comparativ cu aceeași perioadă a anului 2021, a crescut cu 12,6% (în prețuri comparabile). Această creștere, în mare parte, se datorează imobilizărilor corporale, care, constituind 96,8% din totalul investițiilor în active imobilizate în perioada dată, au crescut cu 12,7% f.p.s.a.p. În același timp, și investițiile în imobilizările necorporale au înregistrat creșteri în perioada respectivă cu 10,8% f.p.s.a.p., constituind 3,2% din totalul investițiilor în active imobilizate.

În primul trimestru al anului 2022, **volumul mărfurilor transportate** pe toate căile de transport a înregistrat 4675,0 mii tone, ceea ce a reprezentat o creștere cu 51,0% față de perioada similară a anului 2021. Această creștere în mare parte se datorează transportării mărfurilor pe cale feroviară și pe cale rutieră, care în perioada dată au crescut cu 89,1% și, respectiv, 44,5%, f.p.s.a.p. În același timp, volumul mărfurilor transportate pe cale fluvială și pe cale aeriană au înregistrat diminuări cu 43,6% și, respectiv, 11,5%, comparativ cu perioada similară a anului precedent.

În anul 2022, numărul **turiștilor și excursioniștilor** care au beneficiat de serviciile agențiilor de turism și a turoperatorilor a crescut comparativ cu trimestrul I 2021 cu 29,6%. Cel mai tare creșterea a fost simțită de turismul receptor, care, comparativ cu trimestrul I 2021, a înregistrat o creștere de peste 10 ori, fiind urmat de turismul intern, care în perioada respectivă a înregistrat o creștere cu 30,4% a numărului de turiști și excursioniști f.p.s.a.p.

Prețuri și rate de schimb

Rata medie anuală a inflației în trimestrul I 2021 față de perioada similară a anului precedent a fost de 19,1%, plasându-se cu mult peste limita superioară a coridorului de variație a țintei de

6,5%, stipulate în Strategia politicii monetare pe termen mediu. Comparativ cu perioada similară a anului precedent ritmul de creștere a inflației crescut cu 18,3 p.p. În aceeași perioadă, pentru componentele IPC s-au înregistrat următoarele majorări: produse alimentare – 23,8%, produse nealimentare – 15,4%, servicii – 17,7% f.p.s.a.p.

Ritmul anual de creștere al inflației de bază în trimestrul I 2022 a fost de 12,1% f.p.s.a.p., cu 5,6 p.p. peste nivelul atins în aceeași perioadă a anului precedent. În expresie lunară, ritmul de creștere a inflației de bază a înregistrat următoarele majorări: în lunile ianuarie – 9,0%, februarie – 10,3% și în martie – 11,7% f.p.s.a.p.

Evoluția ratelor de schimb ale monedei naționale. În perioada ianuarie – martie 2022 leul s-a depreciat în raport cu dolarul SUA cu 3,4% în termeni nominali și s-a apreciat cu 6,3% în termeni reali; față de moneda euro, acesta s-a apreciat cu 3,8% în termeni nominali și cu 14,3% în termeni reali.

Politica monetară

La începutul anului BNM a intervenit activ pentru înăsprirea condițiilor monetare și comprimarea volumului de împrumuturi bancare prin majorarea treptată a ratelor de politică monetară.

În trimestrul I 2022, BNM a majorat în trei etape succesive **rata dobânzii de politică monetară** la nivelul de 12,5% de la 6,5% pentru păstrarea controlului ferm asupra lichidității de pe piața monetară. Totodată, s-au majorat și ratele dobânzilor facilităților permanente, astfel rata dobânzii la facilitatea de creditare s-a majorat până la 14,5% de la 8,5% și cea aferentă facilității de depozit până la 10,5% de la 4,5%.

Soldul activelor oficiale de rezervă deși este în scădere, rămâne a fi adecvat cerințelor. La sfârșitul trimestrului I 2022 activele oficiale de rezervă au scăzut cu 275 mil.USD față de perioada similară a anului precedent și au constituit 3432 mil.USD, înregistrând o rată de descreștere de 7,4% față de perioada similară a anului precedent.

Evoluția masei monetare. Începutul anului 2022 este marcat de comprimarea masei monetare în monedă națională. În trimestrul I 2022 rata de creștere a masei monetare a constituit 4,1% f.p.s.a.p, în descreștere cu 12,6 p.p. față de nivelul indicatorului respectiv la finalul lunii martie a anului precedent.

Finanțele publice

Pe parcursul trimestrului I 2022, indicatorii sectorului financiar au înregistrat o dinamică moderată, fapt reflectat de majoritatea indicatorilor economico-financiar. **Veniturile bugetului public național** au înregistrat majorări în trimestrul I 2022 cu 20,2% mai mult decât veniturile acumulate în aceeași perioadă a anului 2021. La majorarea încasărilor bugetului public au contribuit atât veniturile fiscale, cât și cele nefiscale, dar și majorarea unor taxe și impozite. Iar partea de cheltuieli a bugetului public național în I trimestru 2022 s-a realizat în sumă de 21281,6 mil. MDL, fiind în creștere cu 23,1% comparativ cu perioada similară a anului 2021.

Cheltuielile realizate din BPN în anul 2022 au sporit cu ritmuri superioare veniturilor din încasări, susținute preponderent de ponderea cheltuielilor sociale - circa 16058,7 mil. MDL, ceea

ce reprezintă în jur de 75,5% (mai puțin cu 1,2 p.p. f.p.s.a.p.) din valoarea totală a cheltuielilor publice realizate în perioada dată. Prin urmare, executarea bugetului public național în trei luni ale anului 2022 a rezultat cu un deficit în mărime de 1205,7 mil. MDL, în creștere de 2 ori comparativ cu perioada similară a anului precedent.

Datoria publică. La finele lunii martie 2022 se observă o creștere modestă a datoriei sectorului public cu 3,45 % f.p.s.a.p. Iar în primele trei luni ale anului 2022, granturile au scăzut până la 94,5 mil. MDL.

Sectorul bancar

În I trimestru al anului 2022, pentru prima dată în ultimii cinci ani avem o micșorare a activului, acest fapt poate fi cauzat de riscurile declanșării războiului din Ucraina. Astfel, **activele totale la nivelul sistemului bancar** moldovenesc au scăzut în primele trei luni ale anului 2022 cu 0,2%, până la 118270,2 mil. MDL față de sfârșitul anului 2021.

Rezervele de lichiditate ale sectorului bancar depășesc în continuare limitele prudențiale impuse de BNM, pentru a face față unor eventuale evoluții nefavorabile. **Volumul creditelor neperformante** este în creștere continuă cu 21,6%, f.p.s.a.p., însă ponderea acestora este în descreștere cu 0,2 p.p. față de I trimestru 2021. În acest context, în primele trei luni ale anului 2022, se atestă o descreștere a volumului depozitelor atrase atât în monedă națională, cât și în valută străină față de sfârșitul anului 2021.

Totalul depozitelor constituite la bănci de către populație și companii a crescut față de anul trecut și a însumat 83 miliarde MDL la 31.03.2022, în creștere cu 6,2% f.p.s.a.p.

Profitabilitatea bancară a crescut de 2 ori f.p.s.a.p. Conform rapoartelor prezentate de BNM, pe parcursul primelor trei luni ale anului 2022, nu au fost înregistrate modificări semnificative în structura acționariatului băncilor licențiate din Republica Moldova (activează 11 bănci licențiate de Banca Națională a Moldovei). Însă, o singură B.C. „ENERGBANK” S.A. era supravegheată în cadrul regimului de intervenție timpurie, aplicat de BNM la data de 11.01.2019, ca urmare a constatării unui grup de persoane acționând concertat, care a achiziționat și posedă o cotă calificată în capitalul social al băncii în mărime de 52,55% fără aprobarea prealabilă scrisă a BNM. Astfel, prin hotărârile Comitetului executiv al BNM a fost prelungită perioada de desemnare a administratorilor temporari până la data de 28.10.2022. Pe parcursul trimestrului I 2022, AS IuteCredit Europe (Estonia) a achiziționat acțiunile de tezaur ale B.C. „ENERGBANK” S.A. în mărime de 49,42%. Ulterior, prin intermediul Bursei de Valori a Moldovei și în cadrul ofertei publice, a achiziționat acțiunile de la mai mulți acționari ai B.C. „ENERGBANK” S.A. Astfel, compania AS IuteCredit Europe deține 94,58% din capitalul social al băncii.

Sectorul extern

Deficitul contului curent, în trimestrul I 2022, al balanței de plăți a Republicii Moldova, s-a majorat cu 54,2% comparativ cu cel înregistrat în perioada similară a anului 2021 și a constituit 532,37 mil. USD.

În trimestrul I 2022, **excedentul comerțului exterior cu servicii** a crescut cu 62,8% față de trimestrul I 2021 și a totalizat 159,41 mil. USD. Această creștere a fost determinată de majorarea exporturilor de servicii cu 33,3% comparativ cu 21,2% la importuri.

Contul de capital a înregistrat un deficit de 7,01 mil. USD, care s-a micșorat cu 16,1% față de trimestrul I 2021. **Contul financiar al balanței de plăți**, în trimestru I 2022, a înregistrat intrări nete de capital în valoare de 601,53 mil. USD.

Poziția investițională internațională a Republicii Moldova, la 31.03.2022, a constituit 6115,29 mil. USD, soldul net debitor aprofundându-se față de sfârșitul anului 2021 cu 8,0%. Raportată la PIB, poziția investițională internațională a constituit 43,6% PIB.

Volumul transferurilor bănești din străinătate în Republica Moldova prin intermediul băncilor în favoarea persoanelor fizice, în primul trimestru a anului 2022 a constituit 350,80 mil. USD.

Volumul comerțului exterior cu bunuri în trimestrul I anul 2022 a constituit 3100,4 mil. USD, înregistrând o creștere de 38,7% față de trimestrul I a anului 2021. Decalajul considerabil dintre exporturile și importurile de mărfuri a determinat acumularea în ianuarie-martie 2022 a unui **deficit al balanței comerciale** în valoare de 974,8 mil. dolari USD cu 12,6% mai mult comparativ cu perioada similară a anului 2021. **Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi** în ianuarie-martie 2022 a fost de 52,2%, în creștere cu 8,0 p.p. comparativ cu perioada corespunzătoare din anul 2021.

Mediul de afaceri

Numărul întreprinderilor înregistrate în T1 al anului 2022 a marcat o ușoară descreștere de 0,1% comparativ cu perioada similară a anului precedent. Astfel, potrivit datelor Agenției Serviciilor Publice, în Registrul de stat în primul trimestru al anului 2022, au fost înregistrate 1681 întreprinderi noi.

În primul trimestru al anului curent, numărul întreprinderilor radiate s-a diminuat semnificativ față de perioada similară a anului precedent. Astfel, din Registrul de stat în trimestrul I al anului 2022 au fost radiate 909 întreprinderi cu -63,5% mai puțin comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent.

Sectorul social

Piața forței de muncă. În trimestrul I al anului 2022, **forța de muncă**, care include populația ocupată și șomerii, a constituit 854,2 mii pers., în creștere cu 2,4% f.p.s.a.p. Totodată, **rata de participare la forța de muncă a populației de 15 ani și peste** a fost de 40,1%, ceea ce este cu 0,8 p.p. mai mult f.p.s.a.p. **Populația ocupată** În trimestrul I al anului 2022 a fost de 828,5 mii pers., mai mult cu 3,8% f.p.s.a.p. **Rata de ocupare** a populației de 15 ani și peste a constituit 38,9%, fiind peste nivelul din trimestrul I al anului 2021 (37,6%). **Numărul șomerilor**, definit conform BIM, în trimestrul I al anului 2022 a constituit 25,7 mii pers., micșorându-se f.p.s.a.p. cu 10,1 mii pers. sau cu 28,2%. **Rata șomajului (LU1)** la nivelul țării În trimestrul I al anului 2022 a fost de 3,0%, mai mică cu 1,3 p.p. f.p.s.a.p. **Populația în afara forței de muncă** din țară (de 15 ani și peste) în trimestrul I al anului 2022 a fost de 1276,0 mii pers., în scădere cu 0,8% f.p.s.a.p. În trimestrul I al anului 2022 grupul NEET a avut o pondere de

19,5% din populația din grupa de vârstă de 15-24 ani, 26,7% - în cazul celor cu vârsta de 15-29 ani și 30,3% - la cei cu vârsta de 15-34 ani.

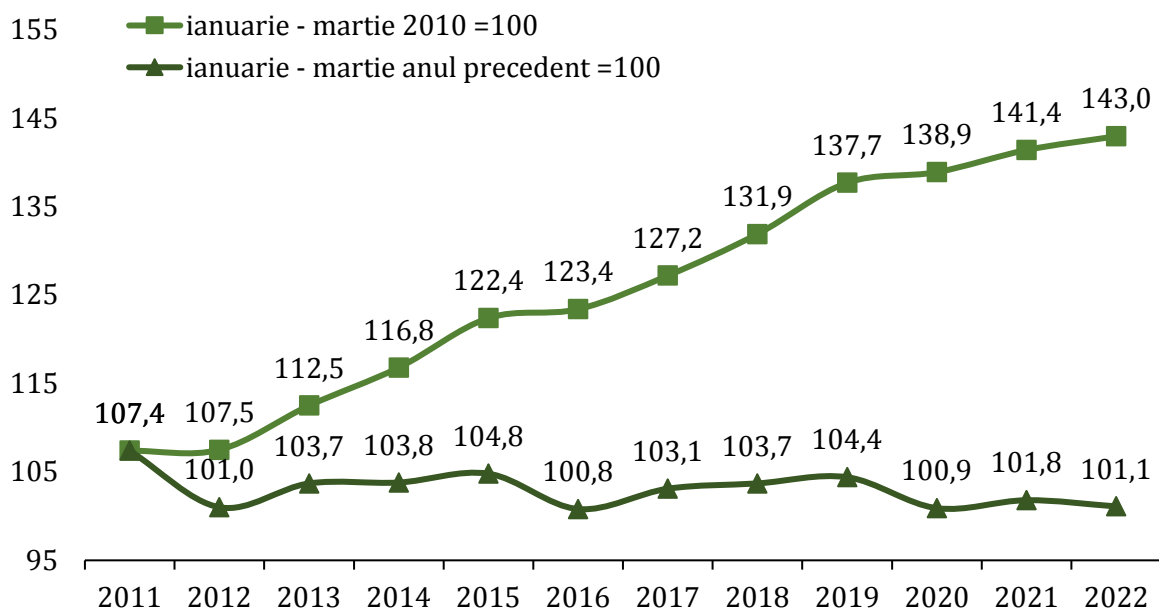
Remunerarea muncii. În trimestrul I al anului 2022 câștigul salarial nominal mediu lunar brut în țară a fost în mărime de 9560,8 MDL, majorându-se în termeni nominali cu 12,9% f.p.s.a.p., iar în valoare reală a scăzut cu 5,2% (cu ajustarea la indicele prețurilor de consum). În sectorul bugetar salariul mediu lunar în trimestrul I al anului 2022 a fost în mărime de 8190,6 MDL, în creștere cu 9,8% f.p.s.a.p., iar în sectorul real - 10054,2 MDL, mai mult cu 13,7% f.p.s.a.p. Cele mai mari câștiguri salariale medii brute lunare au fost înregistrate în: *Informații și comunicații* (24489,0 MDL - de 2,6 ori mai mare decât salariul mediu pe economie); *Activități financiare și de asigurări* (17365,9 MDL - de 1,8 ori mai mare decât salariul mediu pe economie) și *Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat* (12989,4 MDL - de 1,4 ori mai mare decât salariul mediu pe economie).

Protecția socială a populației. Conform datelor Casei Naționale de Asigurări Sociale, numărul pensionarilor aflați la evidența organelor de protecție socială la 1 aprilie 2022 a constituit 671,7 mii pers. (din care 64,2% femei) sau cu 8,7 mii pers. mai puțin comparativ cu 1 aprilie 2021. Numărul total al beneficiarilor de alocații sociale de stat a fost de 73307 pers. (bărbați - 52,3%), cu 4,6 mii mai mult f.p.s.a.p. Mărimea medie a pensiei la 1 aprilie 2022 a fost de 2638,12 MDL (cu 25,7% mai mare la bărbați decât la femei), ceea ce este cu 483,18 MDL sau cu 22,4% mai mult f.p.s.a.p. Mărimea medie a alocației sociale de stat a fost de 1173,43 MDL (cu 9,6% mai mare la bărbați decât la femei), mai mare cu 493,20 MDL sau cu 72,5% f.p.s.a.p.

Capitolul I

PRODUCȚIA¹

În primul trimestru al anului 2022, Produsul Intern Brut a atins valoarea de 56266,5 mil. MDL (prețuri curente), astfel marcând o creștere cu 1,1% în termeni reali, comparativ cu perioada similară a anului 2021.

Figura 1.1. Evoluția PIB în perioada TI:2011 – TI:2022 (%)

Sursa: Calculele autorului în baza datelor BNS

Componentele principale care au favorizat majorarea PIB-ului sunt conform categoriilor de activități:

- Comerțul cu ridicata și cu amănuntul, întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor având o pondere de 15,8% la formarea PIB-ului și o creștere a VAB a activității respective cu 12,7% a contribuit la creșterea PIB-ului cu 1,7%;
- Sănătatea și asistența socială, cu o pondere de 5,7% la formarea PIB-ului și o creștere a lui cu 0,4%, au înregistrat o creștere a VAB cu 7,0;
- Activitățile financiare și asigurările au înregistrat o pondere la formarea PIB de 3,6% și o contribuție la creșterea lui cu 0,4% și o sporire a VAB-ului cu 12,4%.

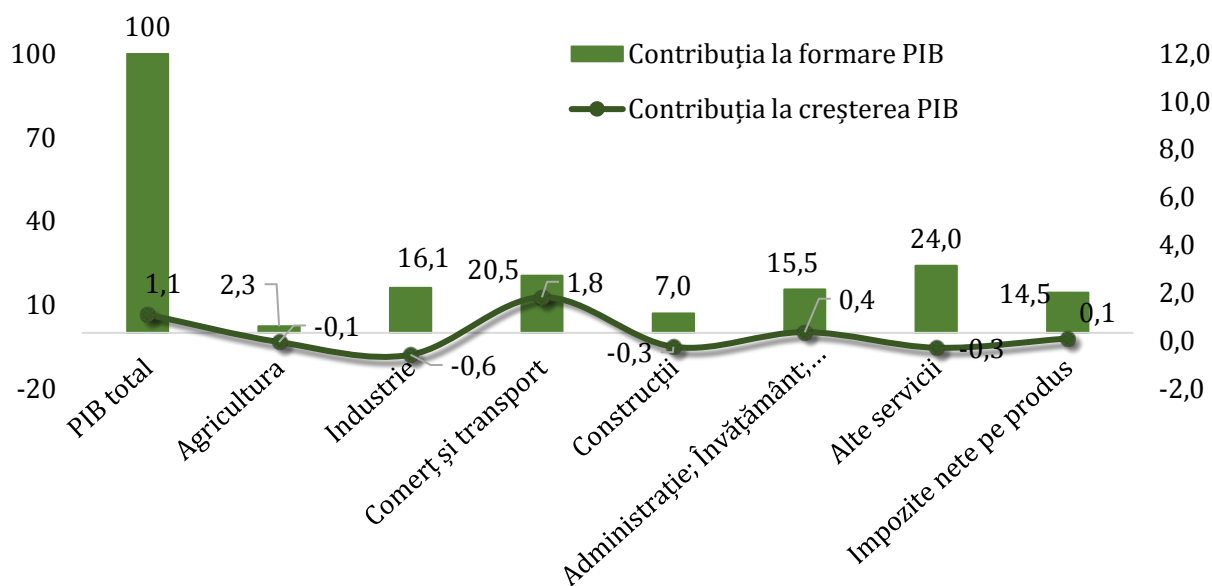
Un impact negativ la formarea PIB, conform categoriilor de resurse, a fost înregistrat de către următoarele activități:

- Tranzacțiile imobiliare în perioada respectivă au atins o pondere la formarea PIB de 7,6% și o diminuare a lui cu 0,6% și o reducere a VAB a activității date cu 6,7%;

¹ Analiza este prezentată fără datele întreprinderilor și organizațiilor din partea stângă a Nistrului și mun. Bender, pe baza statisticilor oficiale, elaborate de către Biroul Național de Statistică. În unele cazuri, special menționate, sunt prezentate datele disponibile vizând regiunea transnistreană, difuzate de către organul de statistică din regiune.

- Industria prelucrătoare a înregistrat o pondere de 11,2% la formarea PIB și o reducere a PIB cu 0,3% și o reducere a VAB cu 2,4%;
- Construcțiile în perioada respectivă au avut o pondere în PIB de 7,0% și o reducere a lui cu 0,3% și o reducere a VAB a activității respective cu 3,5%.

De asemenea, o contribuție pozitivă la creșterea PIB-ului a avut-o impozitul net pe produse, care participând la formarea PIB cu 14,5% a condus la creșterea lui cu 0,1%. Valoarea adăugată brută total pe economie a crescut cu 1,2% f.p.s.a.p., astfel atingând o pondere de 85,5% la formarea PIB și o contribuție la majorarea PIB cu 1,0%.

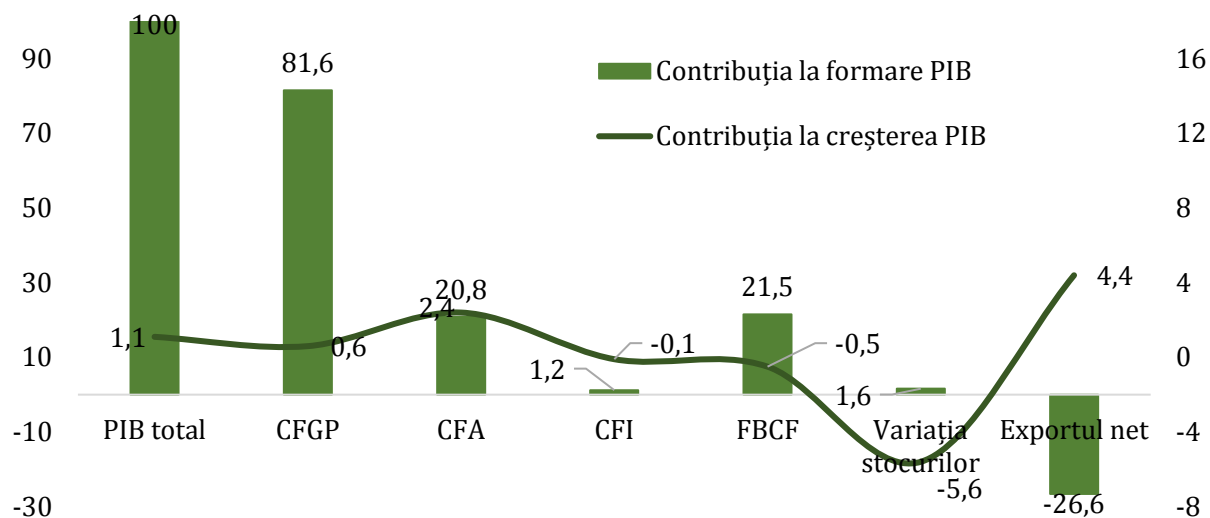
Figura 1.2. Contribuția componentelor de resurse la formarea PIB în TI 2022 și la creșterea acestuia față de TI 2021, %

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică

Conform categoriilor de utilizări, principalele componente care au trend pozitiv sunt **consumul final al administrației publice**, care în perioada respectivă a înregistrat o creștere a volumului cu 13,6%, astfel constituind 20,8% la formarea PIB și o creștere a lui cu 2,4% și **consumul final al gospodăriilor populației**, care în perioada dată a înregistrat o creștere modestă a volumului cu 0,7%, astfel contribuind la formarea PIB cu 81,6% și o creștere a lui cu 0,6%.

Impactul negativ asupra PIB-ului în perioada respectivă l-a avut **formarea brută de capital**, ce a contribuit la reducerea PIB-ului cu 6,1% (în cadrul căreia, cea mai mare contribuție la reducerea PIB-ului cu 5,6% a fost înregistrată de variația stocurilor).

Exportul net în primele trei luni ale anului, ca urmare a creșterii exportului de bunuri și servicii cu 36,9%, care prin corelare cu importul de bunuri și servicii ce a avut o creștere mai modestă de 11,4%, într-un final a favorizat creșterea PIB-ului cu 4,4%.

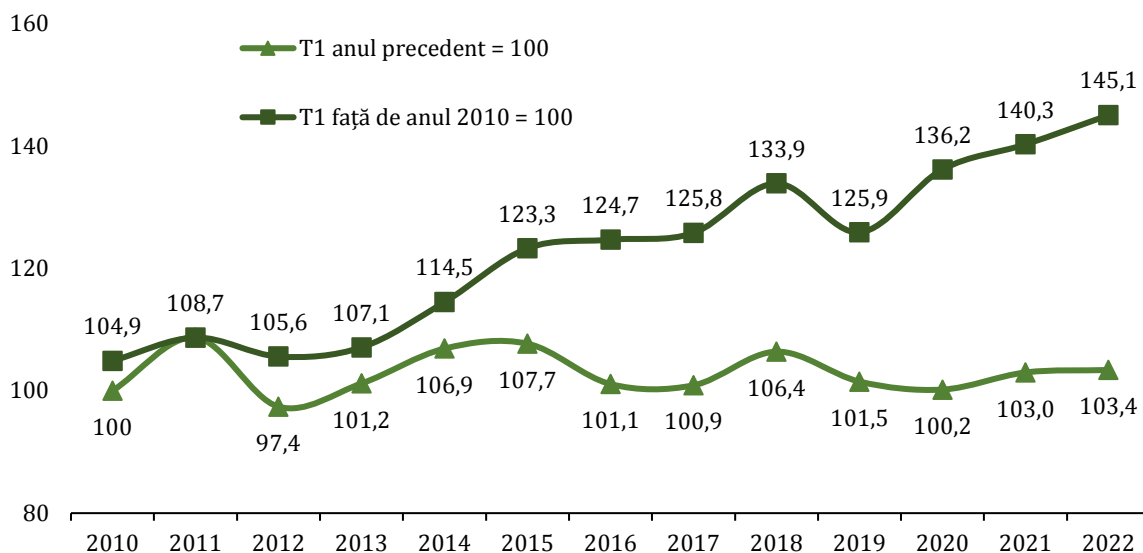

Figura 1.3. Contribuția componentelor de utilizări la formarea PIB-ului în T1:2022 și la creșterea acestuia față de T1:2021, %

Sursa: În baza datelor Biroului Național de Statistică

Industria

În primele trei luni ale anului 2022 indicele volumului producției industriale (serie brută) a înregistrat o creștere cu 3,4% f.p.s.a.p., ca rezultat al creșterii indicelui volumului producției industriale în cadrul industriei extractive și a industriei prelucrătoare, care în perioada respectivă au înregistrat creșteri cu 22,0% și, respectiv, cu 4,4% f.p.s.a.p. În același timp, producția și furnizarea de energie electrică, termică, gaze, apă caldă și aer condiționat au înregistrat diminuări al indicelui volumului producției industriale cu -0,6% f.p.s.a.p.

Figura 1.4. Indicii volumului producției industriale în perioada T1:2010 - T1:2022 (%)

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

În cadrul industriei prelucrătoare, care deține cea mai impunătoare cotă în totalul industriei în perioada respectivă, cele mai semnificative creșteri au fost înregistrate de următoarele activități:

Fabricarea uleiurilor și a grăsimilor vegetale și animale (+353,1%); fabricarea altor produse alimentare (+156,2%); fabricarea produselor de morărit, a amidonului și a produselor din amidon (+146,0%); prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor (+144,8%). În același timp, cele mai semnificative reduceri în cadrul industriei prelucrătoare au avut activitățile: construcția de mașini, utilaje și echipamente n.c.a. (-58,2%); fabricarea autovehiculelor, a remorcilor și semiremorcilor (-48,4%); fabricarea echipamentelor electrice (-44,2%); repararea, întreținerea și instalarea mașinilor și echipamentelor (-25,6%).

Tabelul 1.1. Activitatea sectorului industrial în T1:2022

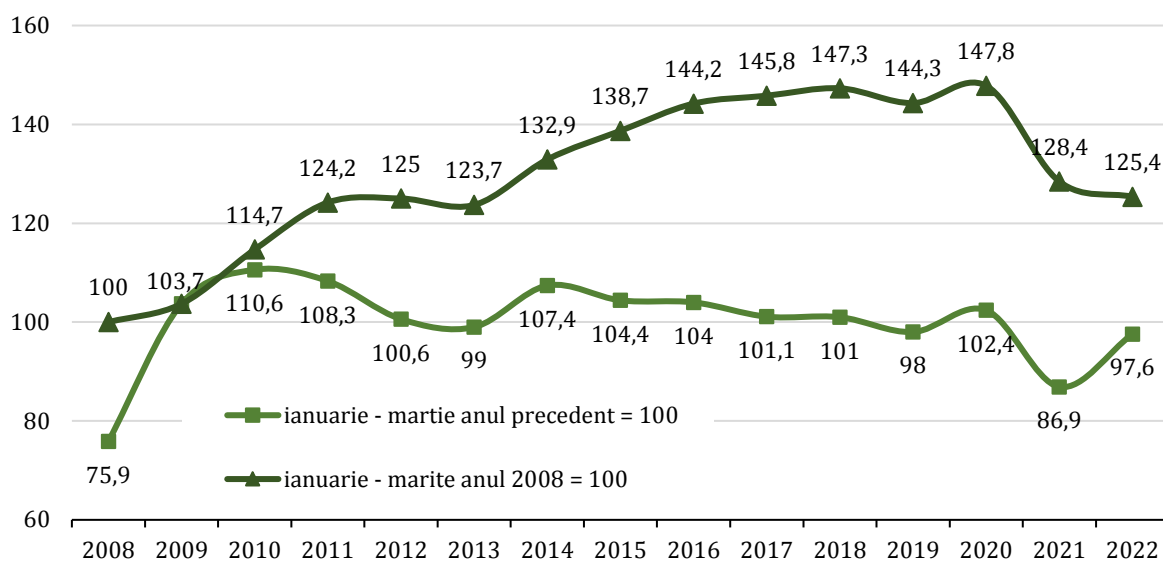
	în % față de ianuarie - martie 2021
0 Industrie - total	103,4
B Industria extractivă	122,0
B06 Extracția petrolului brut și a gazelor naturale	C
B08 Alte activități extractive	123,3
C Industria prelucrătoare	104,4
C10 Industria alimentară	146,8
C101 Producția, prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne	126,0
C102 Prelucrarea și conservarea peștelui, crustaceelor și moluștelor	88,7
C103 Prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor	144,8
C104 Fabricarea uleiurilor și a grăsimilor vegetale și animale	353,1
C105 Fabricarea produselor lactate	100,5
C106 Fabricarea produselor de morărit, a amidonului și produselor din amidon	146,0
C107 Fabricarea produselor de brutărie și a produselor făinoase	93,7
C108 Fabricarea altor produse alimentare	156,2
C109 Fabricarea preparatelor pentru hrana animalelor	88,2
C11 Fabricarea băuturilor	110,5
C12 Fabricarea produselor de tutun	C
C13 Fabricarea produselor textile	86,2
C14 Fabricarea de articole de îmbrăcăminte	113,0
C15 Tăbăcirea și finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie, harnașamentelor și încălțăminte; prepararea și vopsirea blănurilor	108,9
C16 Prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și plută, cu excepția mobilei; fabricarea articolelor din paie și din alte materiale vegetale împletite	130,1
C17 Fabricarea hârtiei și a produselor din hârtie	122,6
C18 Tipărirea și reproducerea pe suporti a înregistrărilor	104,0
C19 Fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea țițeiului	C
C20 Fabricarea substanțelor și a produselor chimice	112,2

C21 Fabricarea produselor farmaceutice de bază și a preparatelor farmaceutice	107,4
C22 Fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice	124,2
C23 Producția altor produse din minerale nemetalifere	115,2
C24 Industria metalurgică	90,3
C25 Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații	116,5
C26 Fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice	86,5
C27 Fabricarea echipamentelor electrice	55,8
C28 Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a.	41,8
C29 Fabricarea autovehiculelor, a remorcilor și semiremorcilor	51,6
C30 Fabricarea altor mijloace de transport	-
C31 Fabricarea de mobilă	117,5
C32 Alte activități industriale n.c.a.	110,8
C33 Repararea, întreținerea și instalarea mașinilor și echipamentelor	74,4
D Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	99,4
D35 Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	99,4

Sursa: Elaborat în baza datelor BNS

Agricultura

În primele trei luni ale anului 2022 producția agricolă globală în gospodăriile de toate categoriile a atins suma de 1805,5 mil. MDL (în prețuri curente), ceea ce a constituit o diminuare cu 2,4% (în prețuri comparabile) față de perioada similară a anului 2021. Rezultatul obținut s-a datorat, în cea mai mare parte, sectorului zootehnic, care, constituind circa 99% din volumul total al producției globale, în perioada respectivă a înregistrat o descreștere cu 2,2% f.p.s.a.p.

Figura 1.5. Evoluția volumului producției agricole globale în TI:2008 - TI:2022

Sursa: Calculele autorului în baza datelor BNS

În cadrul producției animaliere, diminuarea se datorează tuturor segmentelor din sectorul dat. Astfel **producția** (creșterea) **vitelor și a păsărilor** (în masă vie) s-a redus cu 1,8%, **producția de lapte** în perioada respectivă s-a redus cu 5,7% f.p.s.a.p. și **producția de ouă** s-a redus cu 7,3% f.p.s.a.p.

Tabelul 1.2. Principalele tipuri ale producției animaliere, T1:2022, %

	total	în % ianuarie - martie 2021	ponderea în % față de total
Creșterea vitelor și păsărilor în masă vie, total (mii tone)	34,0	98,2	100
din care:			
întreprinderile agricole	23,7	106,4	69,6
gospodăriile populației	10,3	83,5	30,4
Lapte, total (mii tone)	51,9	94,3	100,0
din care:			
întreprinderile agricole	6,5	92,8	12,6
gospodăriile populației	45,4	94,5	87,4
Ouă, total (mil. buc.)	100,9	92,7	100,0
din care:			
întreprinderile agricole	66,0	90,7	65,4
gospodăriile populației	34,9	96,8	34,6

Sursa: în baza datelor Biroului Național de Statistică

Investițiile în active imobilizate

Investițiile în active imobilizate în primele trei luni ale anului 2022 au atins cifra de 4904.1 mil. MDL, care, comparativ cu aceeași perioadă a anului 2021, au crescut cu 12.6% (în prețuri comparabile). Această creștere, în mare parte, se datorează imobilizărilor corporale, care constituind 96,8% din totalul investițiilor în active imobilizate în perioada dată, au crescut cu 12,7% f.p.s.a.p. În același timp, și investițiile în imobilizările necorporale au înregistrat creșteri în perioada respectivă cu 10,8% f.p.s.a.p., constituind 3,2% din totalul investițiilor în active imobilizate.

Tabelul 1.3. Structura investițiilor în active imobilizate în ianuarie - martie 2022

	Realizări, mil. MDL	în % față de ianuarie - martie 2021	în % față de total
Investiții în active imobilizate - total	4904,1	112,6	100
Imobilizări necorporale	158,3	110,8	3,2
Imobilizări corporale	4745,8	112,7	96,8
din care:			
- clădiri rezidențiale	787,5	111,1	16,1
- clădiri nerezidențiale	653,4	118,7	13,3

- construcții inginerești	864,3	151,2	17,6
- mașini, utilaje, instalații de transmisie	1589,8	102,7	32,4
- mijloace de transport	585,0	94,9	11,9
- alte imobilizări corporale	265,8	138,7	5,4

Sursa: în baza datelor Biroului Național de Statistică

Sursa principală a investițiilor, ca de obicei, rămân a fi mijloacele proprii ale investitorilor, care în perioada dată au crescut cu 12,6% f.p.s.a.p. și au atins cota de 66,3% din totalul surselor de finanțare pentru active imobilizate. Cele mai impunătoare creșteri ale surselor de finanțare în perioada respectivă au fost înregistrate din partea fondului rutier (+109,6%) și creditelor și împrumuturilor externe (+75,9%), dar care au constituit 1,16% și 9,34% din totalul investițiilor.

Tabelul 1.4. Structura investițiilor în active imobilizate pe surse de finanțare în ianuarie - martie 2022

	mil. MDL (prețuri curente)	În % față de T1 anului precedent	în % față de total
Total	4904,1	112,6	100
Surse proprii	3251,4	117,7	66,30
Bugetul de stat	195,4	82,6	3,98
Bugetele unităților administrativ - teritoriale	195,2	134,7	3,98
Credite și împrumuturi interne	464	102	9,46
Credite și împrumuturi externe	458,2	175,9	9,34
Surse din străinătate	243,4	64,4	4,96
Fondul rutier	57,0	209,6	1,16
Fondul ecologic	13,0	84,9	0,27
Alte surse	26,5	35,0	0,54

Sursa: în baza datelor Biroului Național de Statistică

Comerțul și alte servicii destinate pieței

În urma analizei comerțului intern cu bunuri și servicii în perioada ianuarie - martie a anului 2022 se observă o creștere a tuturor sectoarelor comerțului și serviciilor destinate pieței interne. Astfel, conform datelor statistice, cifra de afaceri a **comerțului cu amănuntul** în perioada respectivă a crescut cu 4,7% f.p.s.a.p., a **serviciile de piață prestate populației** s-au majorat cu 26,5% f.p.s.a.p., **comerțul cu ridicata** (cu excepția comerțului cu autovehicule și motocicletele) în perioada respectivă a crescut cu 63,4% f.p.s.a.p., a **comerțului cu ridicata și cu amănuntul al autovehiculelor și a motocicletelor** a sporit cu 25,1% f.p.s.a.p. și **serviciile de piață prestate întreprinderilor** în perioada respectivă au crescut cu 26,6% f.p.s.a.p.

Tabelul 1.5. Indicii valorici ai cifrei de afaceri a principalelor activități din cadrul comerțului intern cu bunuri și servicii, ianuarie - martie 2022

	În % față de ianuarie - martie 2021
Comerțul cu amănuntul (cu excepția comerțului cu autovehicule și motocicletele)	104,7
Serviciile de piață prestate populației	126,5
Comerțul cu ridicata	163,4
Servicii de piață prestate întreprinderilor	126,6
Comerțul cu autovehicule și motocicletele	125,1

Sursa: în baza datelor Biroului Național de Statistică

Transportul

În primul trimestru al anului 2022, volumul mărfurilor transportate pe toate căile de transport a înregistrat o sumă de 4675,0 mii tone și a marcat o creștere cu 51,0% față de perioada similară a anului 2021. Această creștere în mare parte se datorează transportării mărfurilor pe cale feroviară și pe cale rutieră, care în perioada dată au crescut cu 89,1% și, respectiv, 44,5%, f.p.s.a.p. În același timp, volumul mărfurilor transportate pe cale fluvială și pe cale aeriană au înregistrat diminuări cu 43,6% și, respectiv, 11,5%, comparativ cu perioada similară a anului precedent.

Tabelul 1.6. Volumul și parcursul mărfurilor transportate pe toate căile de transport ianuarie-martie 2022, mii tone

	Ianuarie - martie 2022	Ianuarie - martie 2022 % față de ianuarie - martie 2021	Informativ: ianuarie - martie 2021 % față de ianuarie - martie 2020
Mărfuri transportate total, mii tone	4675,0	151,0	86,0
din care:			
cale feroviară	1027,6	189,1	57,9
cale rutieră	3620,4	144,5	95,0
cale fluvială	26,7	56,4	184,0
cale aeriană	0,3	88,5	101,4
Parcursul mărfurilor transportate total, mil. tone - km	1310,8	126,8	89,0
din care:			
cale feroviară	261,1	291,9	39,9
cale rutieră	1049,4	111,2	100,7
cale fluvială	0,1	56,4	184,3
cale aeriană	0,2	113,4	64,9

Sursa: în baza datelor Biroului Național de Statistică

Și transportarea de pasageri pe toate căile de transport în perioada ianuarie – martie 2022 a înregistrat o creștere cu 13,3% f.p.s.a.p., astfel atingând suma de 51749,7 mii pasageri transportați. Acest rezultat se datorează creșterii fluxului de pasageri transportați cu toate tipurile de transport, excepție fiind transportarea pasagerilor pe cale fluvială, care în perioada respectivă s-a redus cu 54,1% f.p.s.a.p. și pe cale feroviară cu (-9,7%).

Tabelul 1.7. Numărul și parcursul de pasageri transportați pe toate căile de transport ianuarie-martie 2022, mii pasageri

	Ianuarie - martie 2022	Ianuarie - martie 2022 în % față de ianuarie - martie 2021	In % față de total
Pasageri transportați total, mii pasageri	51749,7	113,3	100,0
din care:			
feroviar	127,1	90,3	0,2
rutier (autobuze și microbuze)	16098,6	113,2	31,1
fluvial	24,0	45,9	0,0
aerian	107,3	128,0	0,2
troleibuze	35392,7	113,6	68,4
Parcursul pasagerilor total, mil. pasageri - km	838,5	124,6	100,0
din care:			
feroviar	6,2	117,9	0,7
rutier (autobuze și microbuze)	542,7	131,6	64,7
fluvial	0,1	45,9	0,0
aerian	182,3	113,6	21,7
troleibuze	107,2	113,4	12,8

Sursa: în baza datelor Biroului Național de Statistică

Turismul

Ameliorarea condițiilor de combatere a pandemiei COVID – 19 au dus la un climat benefic pentru turism. Astfel, numărul de turiști ce au profitat de serviciile agențiilor de turism și a turoperatorilor a crescut comparativ cu trimestrul I 2021 cu 29,6%. Creșterea cea mai mare a fost resimțită de turismul receptor, care, comparativ cu trimestrul I 2021, a înregistrat o creștere de peste 10 ori, fiind urmat de turismul intern, care în perioada respectivă a avut o creștere cu 30,4% a numărului de turiști și excursioniști f.p.s.a.p. Scopul principal al turiștilor nerezidenți sosiți în țară este odihna, recreerea și agrementul (61,2%), fiind urmat de compartimentul alte scopuri (25,4%). Turiștii nerezidenți, care au fost cazați în structurile de primire turistică, au fost predominant din: Ucraina (53,7%), România (10,1%), Statele Unit ale Americii (4,6%), Federația Rusă (4,4%), Turcia (3,5%), Israel (2,2%). Turismul emițător se bucură și el de o creștere cu 9,9% f.p.s.a.p. a persoanelor care au profitat de serviciile agențiilor de turism și a turoperatorilor.

Odihna, recreerea și agrementul au constituit scopul principal pentru care au optat turiștii și a constituit 98,9%.

Tabelul 1.8. Turiști și excursioniști participanți la turismul organizat prin intermediul agențiilor de turism și a tur operatorilor, ianuarie – martie 2022

Categorია de turism	Numărul de vizitatori, persoane			
	total 2022	total 2021	total 2019 (pentru informare)	în % 2022 față de 2021
TOTAL	37 532	28 958	39 249	129,6
Turism receptor (<i>primirea cetățenilor străini în țară</i>) – total	3 217	306	1 770	10,5 ori
Turism emițător (<i>deplasarea rezidenților Republicii Moldova în străinătate</i>) – total	16 327	14 856	26 435	109,9
Turism intern (<i>deplasarea rezidenților Republicii Moldova în interiorul țării, în scop turistic</i>)	17 988	13 796	10 044	130,4

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică

Situația în regiunea Republicii Moldova din partea stângă a râului Nistru și mun. Bender²

Conform datelor furnizate de către organul de statistică din partea transnistreană, indicele de producție în perioada ianuarie – martie 2022 în partea stângă a Nistrului a constituit 99,6% comparativ cu perioada similară a anului 2021. Cu toate că majoritatea complexelor industriale în perioada analizată au înregistrat creșteri, doar două au înregistrat diminuări, acestea fiind metalurgia metalelor feroase și industria ușoară, care în perioada dată s-au redus cu 16,5% și, respectiv, 5,8% f.p.s.a.p.

Industria agroalimentară în trimestrul I al anului 2022 a înregistrat o creștere cu 9,3% f.p.s.a.p. , în cadrul căreia cele mai semnificative creșteri au înregistrat: producerea semifabricatelor din carne (+52,2%); producerea de carne de vită și pasăre (+40,4%) și producerea de bere (+35,4%). În același timp, cele mai semnificative reduceri au înregistrat producerea de smântână (-15,0%) și producerea de vodcă și lichioruri (-11,2%).

² Conform datelor organului de statistică din regiunea transnistreană: <http://mer.gospmr.org/gosudarstvennaya-sluzhba-statistiki/informacziya/socialno-ekonomicheskoe-razvitie-pmr/socialno-ekonomicheskoe-razvitie-pridnestrovskoj-moldavskoj-respubliki/socialno-ekonomicheskoe-razvitie-pridnestrovskoj-moldavskoj-respubliki-za-2022-god/socialno-ekonomicheskoe-razvitie-pmr-za-yanvar-mart-2022-goda.html> Din cauza implementării parțiale a standardelor internaționale la elaborarea statisticilor oficiale de către organul de statistică din regiunea transnistreană, precum și a accesului redus la meta date, comparabilitatea datelor cu cele elaborate de către BNS este limitată și este dificil de evaluat.

Activitatea agricolă în perioada analizată a crescut cu 31,1% f.p.s.a.p. (în prețuri comparabile) ca rezultat al creșterii producției vegetale cu 33,0% f.p.s.a.p. și a producției animaliere cu 30,9% f.p.s.a.p.

Transportul în perioada respectivă a înregistrat creșteri, astfel au fost transportate mărfuri cu 44,3% mai mult f.p.s.a.p. Transportul de pasageri, însă, în perioada respectivă, a înregistrat o diminuare cu 7,0% comparativ cu trimestrul I al anul 2021.

Comerțul cu amănuntul în perioada ianuarie – martie 2022 se bucură de o creștere cu 6,5% (în prețuri comparabile) f.p.s.a.p. Acest fapt se datorează creșterii cifrei de afaceri a comerțului cu amănuntul (+8,5%), cifrei de afaceri a produselor alimentare (+12,0%) și creșterii serviciilor prestate populației (+0,1%).

Capitolul II PREȚURI, RATE DE SCHIMB ȘI POLITICA MONETARĂ

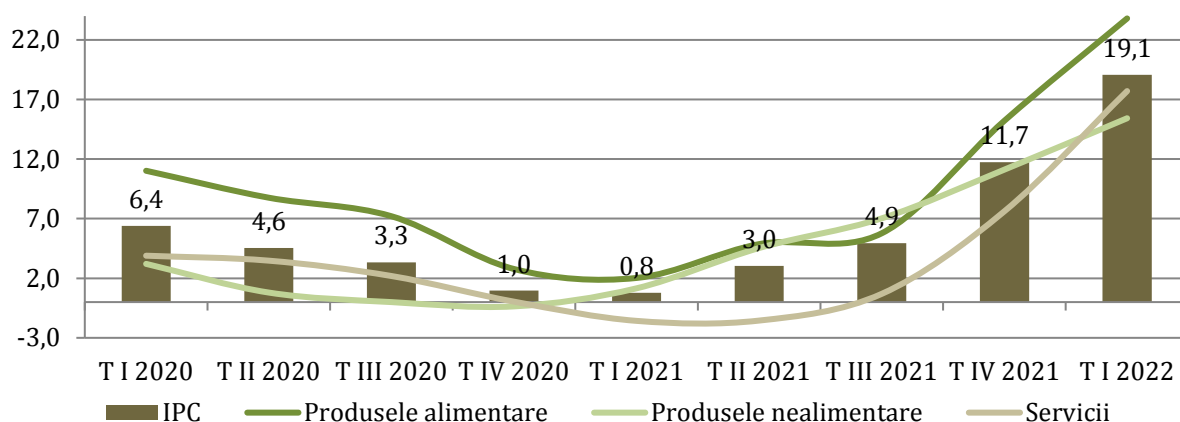
2.1 PREȚURI ȘI RATE DE SCHIMB

Prețuri

Începutul anului 2022 a fost marcat de creșterea generală a prețurilor la bunurile de consum, pe fundalul majorării prețurilor la materie primă și la resursele energetice, menținerii și agravării problemelor în lanțurile globale de aprovizionare și sporirii anticipațiilor inflaționiste ale consumatorilor. Influențele negative sunt și o consecință a evoluțiilor nefaste din perioada pandemică, fiind acutizate de războiul devastator declanșat la sfârșitul lunii februarie în țara vecină, Ucraina, și de sancțiunile occidentale împotriva Rusiei.

Evoluția prețurilor la servicii și bunurile de consum în trimestrul I 2022 față de trimestrul I 2022. Rata inflației în trimestrul I 2021 față de perioada similară a anului precedent a fost de 19,1%, plasându-se cu mult peste limita superioară a coridorului de variație a țintei de 6,5%, stipulate în Strategia politicii monetare pe termen mediu. Comparativ cu perioada similară a anului precedent ritmul de creștere a inflației a crescut cu 18,3 p.p. În aceeași perioadă, pentru componentele IPC s-au înregistrat următoarele majorări: produse alimentare – 23,8%, produse nealimentare – 15,4%, servicii – 17,7% f.p.s.a.p.

Rata inflației a depășit limita superioară a coridorului de variație a țintei de 6,5% începând cu luna septembrie anul precedent, lunar atingând noi niveluri record după șocul pandemiei și al perturbărilor din lanțurile de aprovizionare. În anul curent, însă, invazia armatei ruse la sfârșitul lunii februarie în Ucraina și sancțiunile economice occidentale împotriva Rusiei au exacerbat creșterea prețurilor și au diminuat perspectivele de creștere economică.

Figura 2.1.1. Ritmul anual de creștere a IPC

Sursa: Conform datelor Biroului National de Statistică

La produsele alimentare în trimestrul I 2022 ritmul de creștere a prețurilor a fost de 23,8%, depășind valoarea indicatorului dat în aceeași perioadă a anului 2021 cu 21,8 p.p. (în expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent, s-au produs următoarele majorări: în ianuarie – 21,1%, în februarie – 23,3%, în martie – 27%). Creșteri de prețuri au fost înregistrate la toate grupele de produse alimentare. Cele mai înalte rate au fost înregistrate pentru prețurile la legume cu 63,8%, în special: la varză cu 91,7%, la cartofi cu 63,7%, la tomate cu 60,5%, la ceapă cu 57,2%; la ouă cu 41,3%, la lapte cu 25,2 etc.

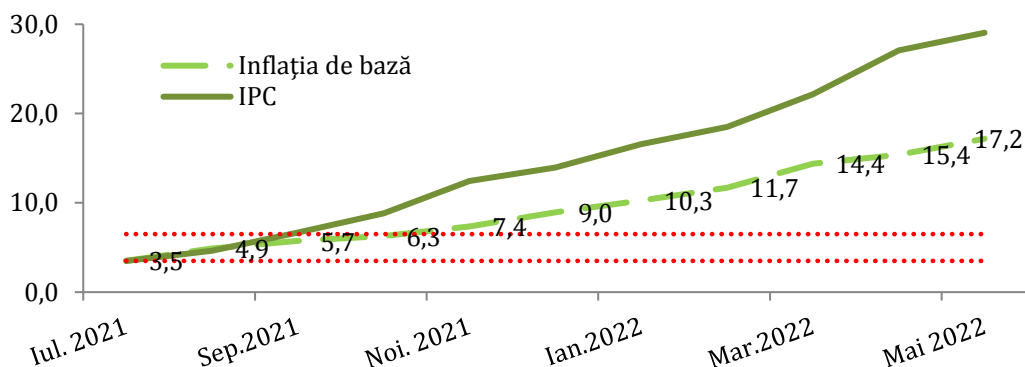
Produsele nealimentare în trimestrul I 2022 s-au scumpit cu 15,4% f.p.s.a.p., depășind valoarea acestui indicator în aceeași perioadă a anului 2021 cu 14,3 p.p. (în expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent, creșterile au fost de: 13,4% în luna ianuarie, 14,9 % în februarie și 18% în martie). Creșteri de prețuri au fost înregistrate la toate grupele de produse nealimentare. Cele mai înalte rate au fost înregistrate pentru prețurile la combustibili și carburanți – 37,6%, materiale pentru întreținerea și repararea locuinței – 30,2%, mobilă – 24%, covoare – 19,6% etc. Influențele majore asupra prețurilor la produsele nealimentare au venit preponderent din scumpirea consistentă a combustibililor, precum și din deficitul de materii prime creat în rezultatul blocajelor persistente în lanțurile de producție și aprovizionare pe plan intern și extern.

Prețurile la servicii în trimestrul I al anului 2022 au crescut cu 17,7% f.p.s.a.p. depășind valoarea indicatorului dat în aceeași perioadă a anului 2021 cu 19,3 p.p. și contribuind semnificativ la sporirea IPC din contul majorării considerabile a prețurilor la gazele naturale. În expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent, s-au înregistrat următoarele majorări: în luna ianuarie – 14,8%, în februarie – 17% și martie – 21,4%.

În perioada de referință, comparativ cu trimestrul I al anului precedent, cele mai mari majorări de preț au fost înregistrate la gazele naturale din rețea - cu 131%, serviciile pentru întreținerea și repararea locuințelor – cu 29,8%, serviciile comunal-locative – cu 28,4%, serviciile de transport - cu 15,8% etc. Totodată, în rezultatul ajustării tarifelor reglementate, un impact negativ a continuat să fie exercitat de ajustarea tarifului la energia electrică, prețurile la energia electrică au scăzut cu 2,6% f.p.s.a.p.

Începutul anului 2022 a fost marcat și de creșterea continuă a inflației de bază. Ritmul anual de creștere a inflației de bază în perioada ianuarie – martie 2022 a depășit rata de 12% f.p.s.a.p., avansând față de nivelul atins pentru aceeași perioadă a anului 2021 cu 10 p.p.

În trimestrul I al anului 2022 indicele inflației de bază a fost de 12,1% f.p.s.a.p., cu 5,6 p.p. peste nivelul atins în aceeași perioadă a anului precedent. În expresie lunară, ritmul de creștere a inflației de bază a înregistrat următoarele majorări: în lunile ianuarie – 9,0%, februarie – 10,3% și în martie – 11,7% f.p.s.a.p. Creșterea inflației de bază s-a datorat unei multitudini de factori, printre care și majorarea prețurilor la materia primă pe piețele externe (lemn, materiale de construcție etc.) în contextul funcționării cu sincope a lanțurilor de producție și aprovizionare.

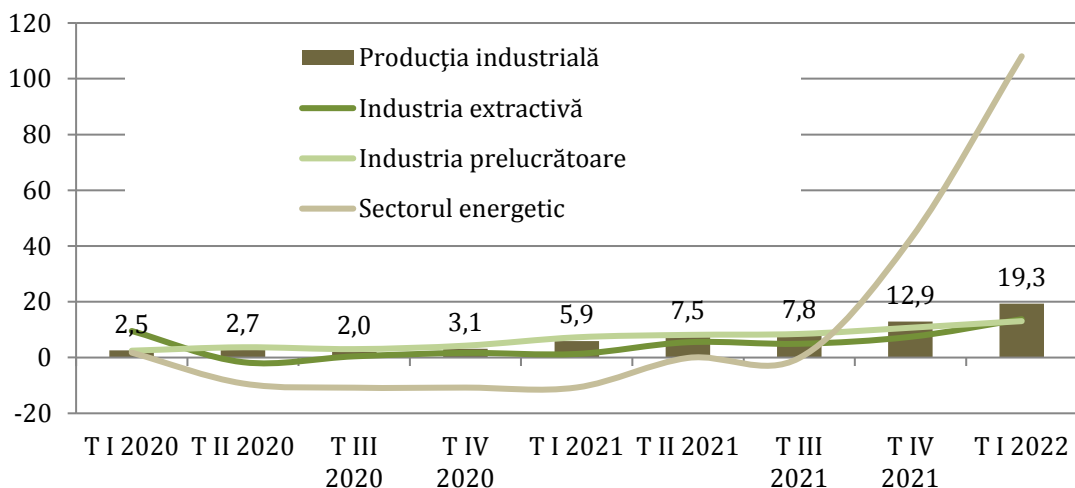
Figura 2.1.2. Ritmul anual de creștere a IPC și inflației de bază, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

În primele luni ale anului 2022 au crescut semnificativ și prețurile la producția industrială. Ritmul de creștere a IPPI a constituit 19,3%, depășind cu 13,5 p.p. valoarea acestuia pentru aceeași perioadă a anului precedent.

La sporirea prețurilor solicitate de către producători pentru produsele sau serviciile livrate în primul stadiu de comercializare o contribuție majoră a fost exercitată de majorarea prețurilor la gazele naturale și la combustibili, ceea ce practic a dublat costurile pentru producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apa caldă și aer condiționat.

În trimestrul I 2022 indicii prețurilor de producție au sporit pe diverse activități economice, după cum urmează: în industria extractivă cu 12,5 p.p. până la 13,8 %, în industria prelucrătoare cu 5,8 p.p. până la 13,1% și în sectorul energetic cu 118,8 p.p. până 108% f.p.s.a.p.

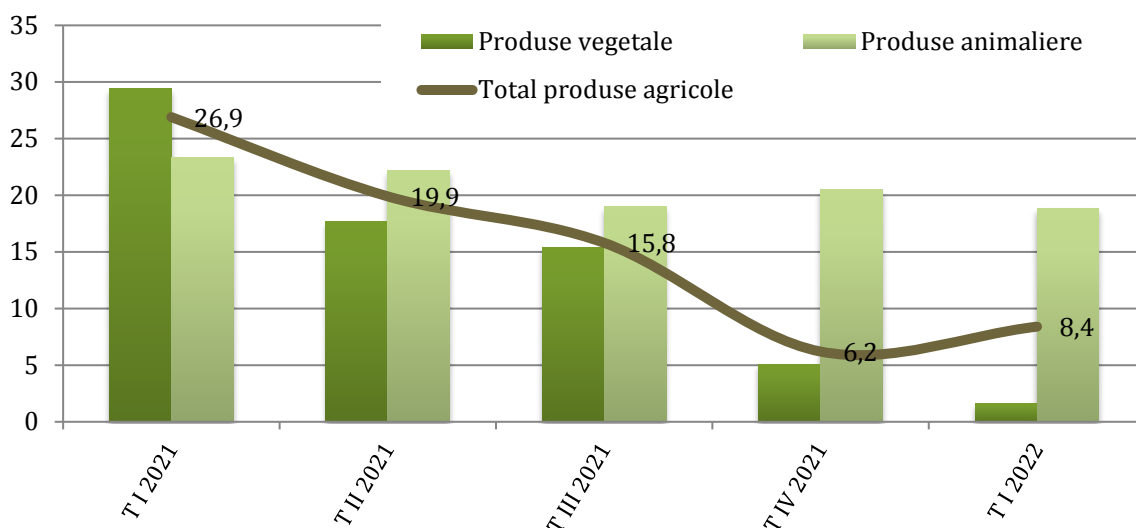
Figura 2.1.3. Ritmul anual de creștere a prețurilor producției industriale și a componentelor sale, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

În primele luni ale anului 2022 au fost înregistrate creșteri de prețuri considerabile și în sectorul construcțiilor.

În expresie trimestrială ritmul de creștere a prețurilor în construcții a urcat până la 15,5% f.p.s.a.p. în trimestrul I 2022. Creșterea prețurilor în construcții concomitent cu scăderea puterii de cumpărare a populației, pe fundalul creșterii generalizate a prețurilor de consum, reprezintă un risc de stagnare pentru dezvoltarea acestui sector în viitor.

Ritmul de creștere a prețurilor la produsele agricole pentru trimestrul I 2022 a fost de 8,4%, ceea ce reprezintă o decelerare de ritm față de perioada similară a anului precedent cu 18,5 p.p.. Cel mai mare aport la creșterea prețurilor la produsele agricole au avut prețurile la produsele animaliere, care au înregistrat un spor de 18,8% f.p.s.a.p. Prețurile la produsele vegetale în primul trimestru al anului au crescut cu 1,6% comparativ cu perioada similară a anului trecut. Cele mai mari creșteri de preț în această perioadă au fost înregistrate la nuci, hrișcă, verzuțuri, alte legume. Au crescut semnificativ prețurile la bovine, porcine și ouă.

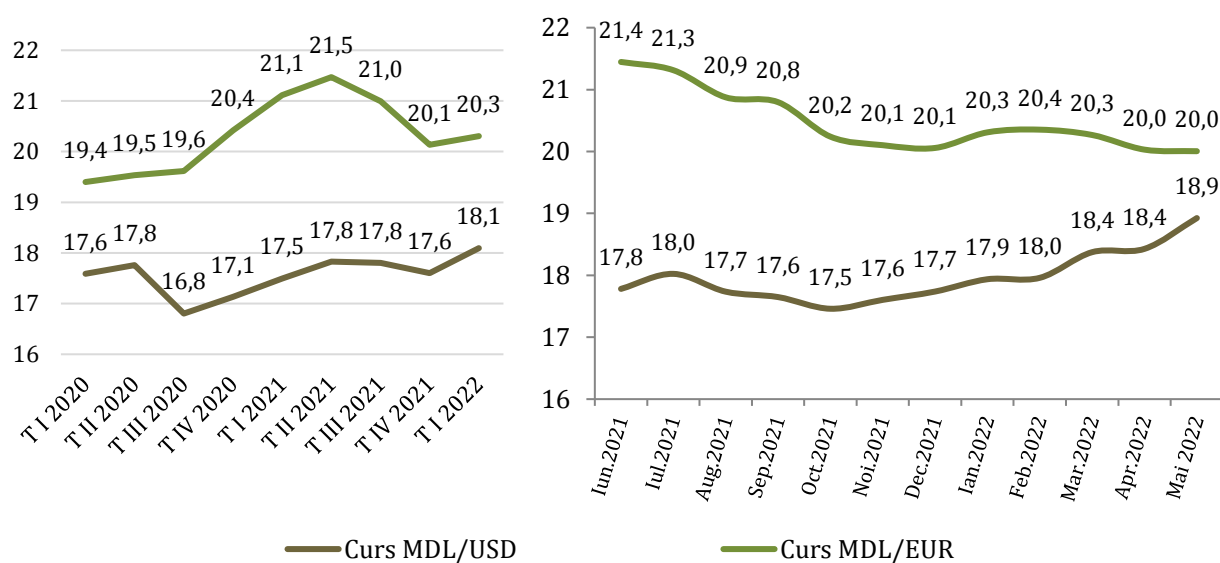

Figura 2.1.4. Ritmul anual de creștere a prețurilor la produsele agricole, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Rate de schimb

În perioada ianuarie – martie 2022 față de perioada similară a anului precedent, leul s-a depreciat în raport cu dolarul SUA cu 3,4% în termeni nominali și s-a apreciat cu 6,3% în termeni reali; față de moneda euro, acesta s-a apreciat cu 3,8% în termeni nominali și cu 14,3% în termeni reali. Evoluția ratei de schimb a monedei naționale în această perioadă a fost determinată de aprecierea monedei americane în raport cu euro, cererea și oferta de valută și intervenția băncii centrale pe piața valutară.

Figura 2.1.5. Evoluția cursului mediu nominal de schimb al MDL comparativ cu USD și EURO

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

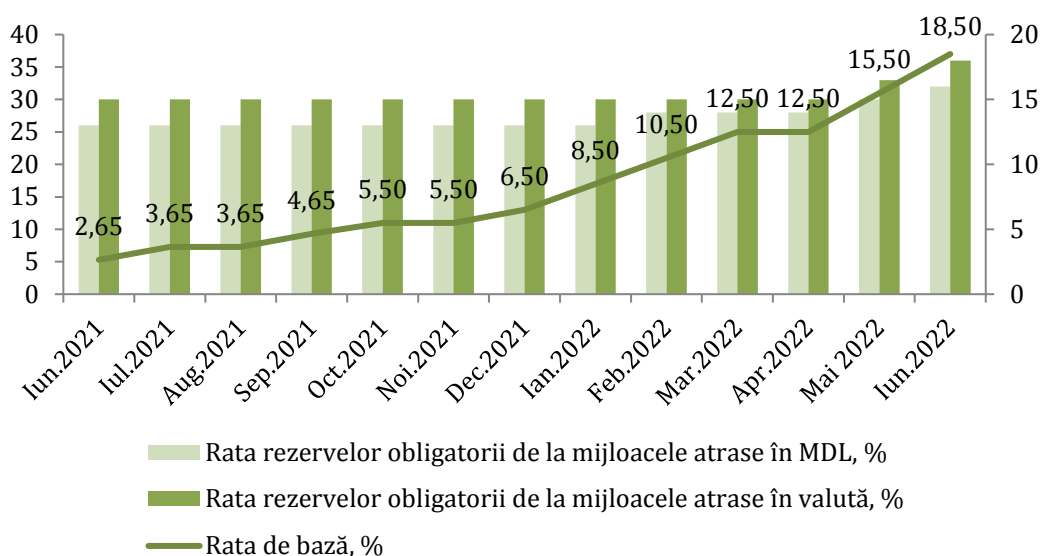
2.2. POLITICA MONETARĂ

Politica monetară promovată de Banca Națională a Moldovei în primul trimestru al anului 2022 s-a conformat acumulării unor presiuni inflaționiste, amplificate de majorarea prețurilor la combustibili și energie pe plan extern, creșterea cererii agregate alimentată de activitatea de creditare bancară și deficitul în lanțurile de aprovizionare ale agenților economici pe plan extern și intern etc.

La începutul anului BNM a intervenit activ pentru înăsprirea condițiilor monetare și comprimarea volumului de împrumuturi bancare prin majorarea treptată a ratelor de politică monetară.

Instrumentele politicii monetare

În trimestrul I 2022, BNM a majorat în trei etape rata dobânzii de politică monetară la nivelul de 12,5% de la 6,5% pentru menținerea controlului ferm asupra lichidității de pe piața monetară. Totodată, s-au majorat și ratele dobânzilor la facilitățile permanente, astfel rata dobânzii la facilitatea de creditare s-a majorat până la 14,5% de la 8,5%, și cea aferentă facilității de depozit până la 10,5% de la 4,5%.

Figura 2.2.1. Evoluția ratelor de politică monetară ale BNM

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

În trimestrul II 2022, urmare a intensificării anticipațiilor inflaționiste, BNM a accelerat ritmul de sporire a ratelor de politică monetară, rata de bază fiind majorată în două etape cu 6 p.p. Deciziile BNM tind să întărească capacitatea economiei naționale de a face față unor eventuale evoluții economice adverse, urmărind realizarea obiectivului său fundamental de asigurare și menținere a stabilității prețurilor.

Rezervele obligatorii

În vederea sterilizării excesului de lichidități pe piața monetară și diminuarea presiunilor inflaționiste, BNM în primul trimestru al anului 2022 a operat o majorare a ratei rezervelor obligatorii de la mijloacele atrase în MDL și valute neconvertibile, la un nivel de 28% de la 26%.

Rata rezervelor obligatorii de la mijloacele atrase în valute convertibile au fost menținute la nivelul de 30%.

Totodată, în condițiile accelerării inflației, în trimestrul II al anului în curs BNM a operat noi majorări ale ratelor rezervelor obligatorii, astfel încât spre finalul lunii iunie rata rezervelor obligatorii de la mijloacele atrase în MDL și valute neconvertibile a fost majorată până la 32%, iar rata rezervelor obligatorii de la mijloacele atrase în valute convertibile – până la 36%.

Intervențiile pe piața valutară

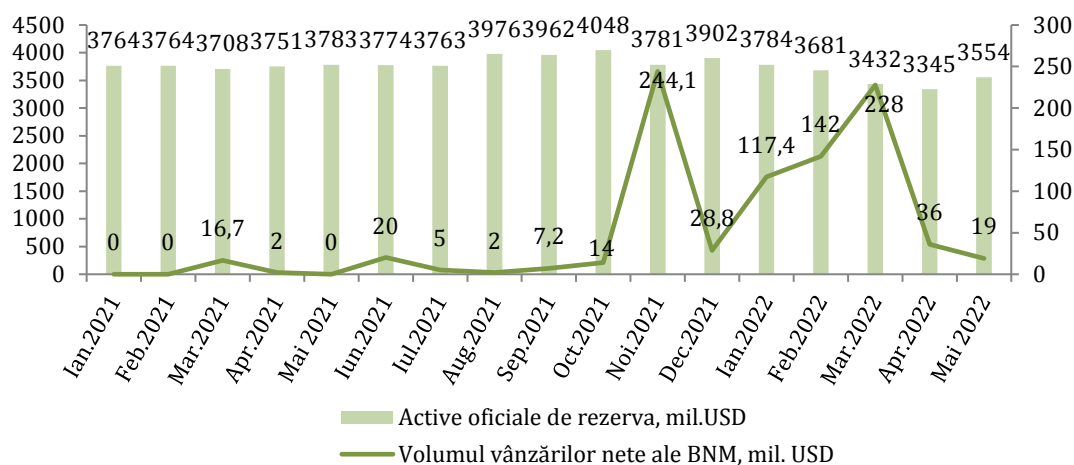
În trimestrul I 2022 BNM a intervenit pe piața valutară atât în calitate de vânzător, cât și de cumpărător de valută. Intervențiile BNM în această perioadă au avut ca scop sterilizarea suplimentară a masei monetare în lei, pentru diminuarea presiunilor inflaționiste. Volumul vânzătorilor de valută în trimestrul I 2022 a constituit în sumă circa 487 mil.USD., procurările de valută în această perioadă au fost realizate atât prin operațiuni la vedere, cât și prin operațiuni reversibile și au constituit cca. 65,4 mil.USD.

Tabel 2.2.1. Activitatea BNM pe piața valutară interbancară în perioada ianuarie 2021 – martie 2022

Luna	Volumul procurărilor, (echivalentul în mil. dolari SUA)	Volumul vânzărilor, (echivalentul în mil. dolari SUA)
Ianuarie 2021	1,5	0
Februarie 2021	3,1	0
Martie 2021	0	16,7
Aprilie 2021	5	2
Mai 2021	18	0
Iunie 2021	0	20
Iulie 2021	0	5
August 2021	14,8	2
Septembrie 2021	0	7,2
Octombrie 2021	18,2	14
Noiembrie 2021	0	244,1
Decembrie 2021	7,7	28,8
Ianuarie 2022	6	117,4
Februarie 2022	31	142
Martie 2022	28,4	228

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Conform datelor BNM, rezervele oficiale la finalul trimestrului I 2022 se mențin la un nivel adecvat pentru asigurarea acoperirii a 4,8 luni de importuri de mărfuri și servicii.

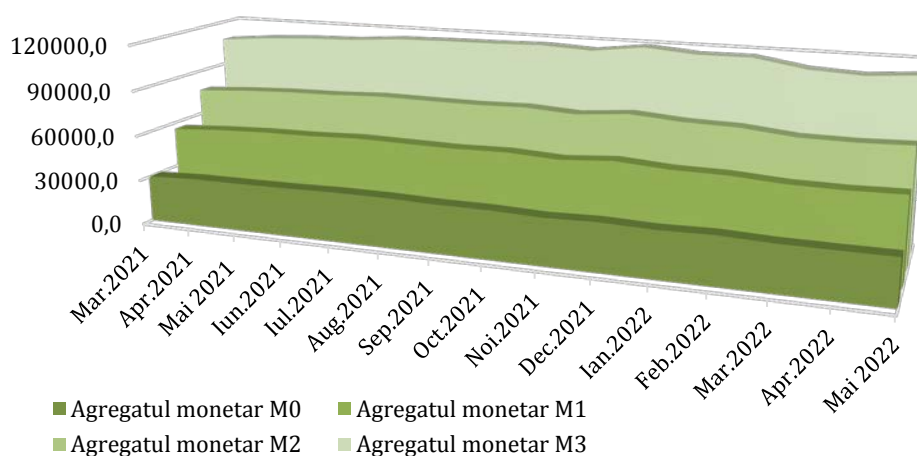
Figura 2.2.2. Evoluția activelor oficiale de rezervă

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Soldul activelor oficiale de rezervă la sfârșitul trimestrului I 2022 s-a diminuat cu 275 mil.USD față de perioada similară a anului precedent și a constituit 3432 mil.USD, înregistrând o rată de descreștere de 7,4% față de perioada similară a anului precedent. Scăderea volumului de rezerve oficiale a fost determinată de volumul major de intervenții pe piața valutară în calitate de vânzător de valută a BNM în special după declanșarea războiului din Ucraina și perturbarea echilibrului pe piața valutară internă. O atenuare a dinamicii negative s-a obținut din contul finanțării externe sub formă de granturi și programe de susținere și dezvoltare din partea UE și altor organizații financiare internaționale.

Indicatorii monetari

Începutul anului 2022 a fost marcat prin continuarea temperării ritmului de creștere a masei monetare. În trimestrul I 2022 rata de creștere a masei monetare a constituit 4,1% f.p.s.a.p, în descreștere cu 12,6 p.p. față de nivelul indicatorului respectiv la finalul lunii martie al anului precedent.

Figura 2.2.3. Structura masei monetare M3, mil.MDL

Sursa: Calcule conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

În acest context, stocul agregatelor monetare la data de 31.03.2022, comparativ cu datele înregistrate la data de 31.03.2021, a evoluat după cum urmează:

- agregatul monetar M0 s-a comprimat cu 0,5% f.p.s.a.p. și a constituit aproximativ 30,2 mld. MDL;
- agregatul monetar M1 s-a majorat cu 0,8% și a atins un nivel de 56,1 mld. MDL;
- ritmul de creștere a agregatului monetar M2 a fost de minim 0,1%, și a constituit cca 76,6 mld. MDL
- agregatul monetar M3 a înregistrat o creștere de 4,1% și s-a cifrat la 112 mld. MDL.

La sfârșitul trimestrului I al anului 2022, volumului bazei monetare a înregistrat un spor de cca 6,6% f.p.s.a.p. și a constituit 58,6 mld. MDL.

În trimestrul I 2022 observăm modificări și în structura masei monetare, pe seama sporirii ponderii volumului de depozite în valută străină și diminuării masei monetare în monedă națională.

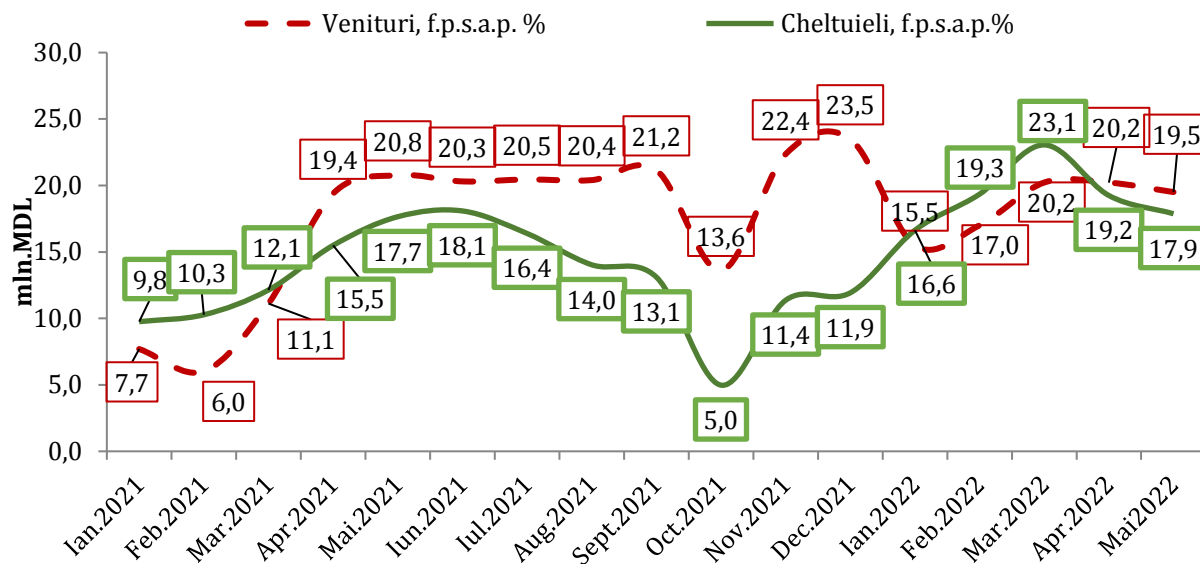
Astfel, la 31.03.2022 componentele masei monetare erau distribuite în felul următor: agregatul monetar M0 (bani în circulație) – 27%; depozite la vedere – 23,1%; depozite la termen – 18,3% și depozite în valută – 31,6%. Comparativ cu datele de la sfârșitul trimestrului I al anului 2021, a scăzut contribuția tuturor componentelor masei monetare în monedă națională, agregatul monetar M0 și-a diminuat ponderea cu 1,3 p.p. f.p.s.a.p., iar depozitele la termen și depozitele la vedere au scăzut cu 0,4p.p și 1,1p.p. corespunzător f.p.s.a.p. Evoluțiile trimestriale arată o schimbare structurală a masei monetare prin migrarea banilor din monedă națională în cele în valută străină, acestea sporindu-și contribuția la masa monetară cu 2,8 p.p. f.p.s.a.p., ceea ce în condițiile unei incertitudini politice și economice poate fi interpretat drept o scădere a încrederii populației în moneda națională.

Capitolul III

FINANȚE

3.1. FINANȚE PUBLICE

În trimestrul I 2022, veniturile bugetului public național au crescut cu 20,2% față de aceeași perioadă a anului 2021. În I trimestru al anului 2022, veniturile bugetului public național (BNP) au constituit 20075,9 mil. MDL, în creștere cu 3377,1 mil. MDL sau în termeni nominali cu 20,2% comparativ cu perioada similară a anului 2021. La majorarea încasărilor bugetului public în I trimestru 2022 au contribuit impozitele și taxele, care au constituit suma de 13554,5 mil. MDL, în creștere cu 25%, contribuțiile și primele de asigurări au înregistrat creșteri cu 12,5% (însușind 5566,2 mil. MDL) și la categoria alte venituri s-au înregistrat creșteri cu 31,5% în sumă de 860,7 mil. MDL față de perioada similară a anului 2021.

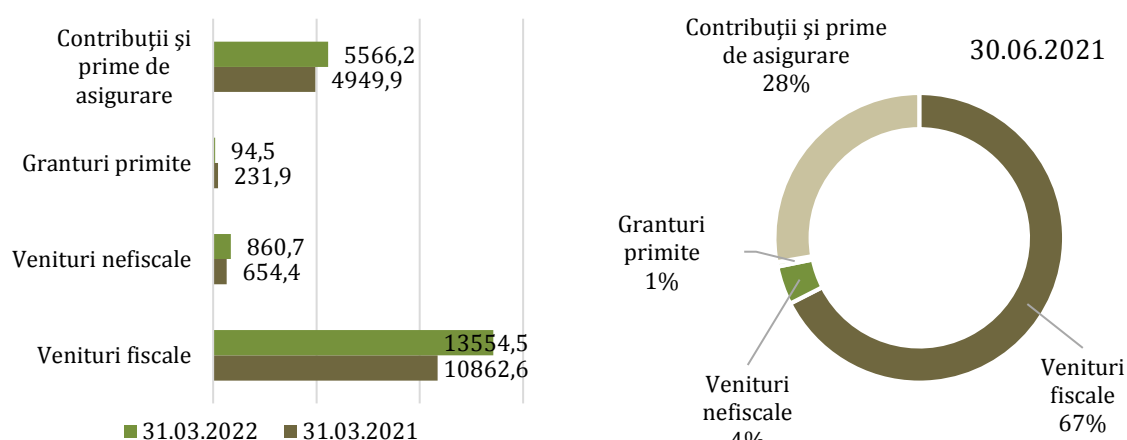

Figura 3.1.1. Ritmul de creștere a veniturilor și cheltuielilor lunare ale bugetului public național în anii 2021-2022, mil. MDL

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor.

Cea mai mare contribuție la formarea veniturilor le au impozitele și taxele pe mărfuri și servicii cu o pondere de 43,5% (8738,7 mil. MDL) și impozitele pe venit cu o pondere de 21,2% din veniturile totale (6,4% impozitele din venitul persoanelor fizice și 15% din venitul persoanelor juridice), iar accizele au însumat 1621,8 mil. MDL cu o pondere de 8%. De asemenea, TVA a constituit 6591,3 mil. MDL în creștere cu 22,2% față de martie 2021 cu o pondere de 33%. Veniturile nefiscale au constituit 860,7 mil. MDL sau cu 31,5% mai mult față de perioada similară a anului 2021. Respectiv, au crescut componentele acestuia: „Venituri din proprietate” cu 15,1% (însușind 69,2 mil. MDL), iar componenta „Amenzi și sancțiuni” a scăzut cu 3,3% f.p.s.a.p., (77,8 mil. MDL). În perioada analizată în I trimestru 2022 am asistat la o creștere a contribuțiilor și primelor de asigurări obligatorii cu 12,5% f.p.s.a.p. Astfel, la data de 31.03.2022 acestea au constituit suma de 5566,2 mil. MDL. De altfel, se observă o creștere ușoară a contribuțiilor de

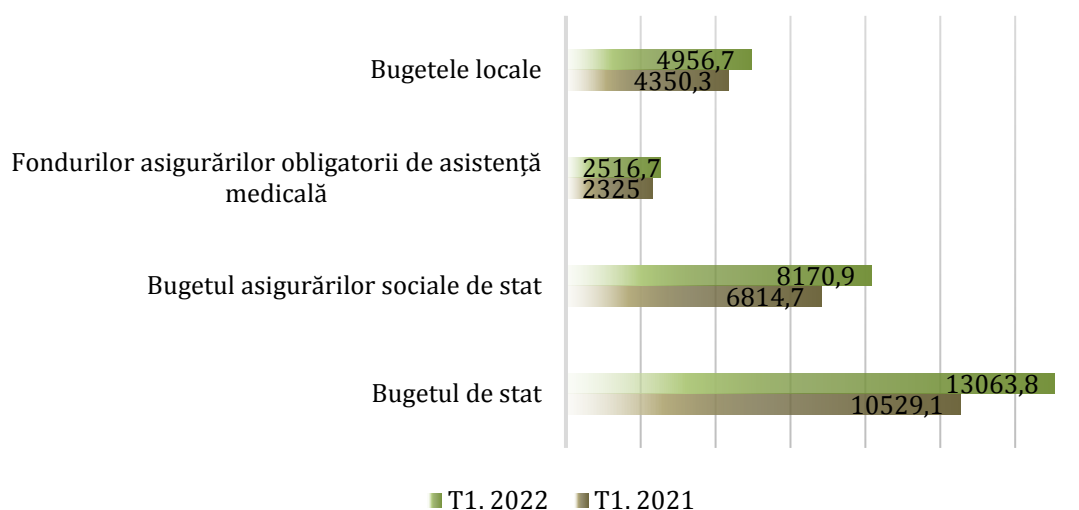
asigurări sociale de stat obligatorii cu 13,1% f.p.s.a.p. și, respectiv, a primelor pentru asigurările obligatorii de asistență medicală cu 11% f.p.s.a.p.

Figura 3.1.2. Structura veniturilor în BPN în 2021-2022, mil. MDL, %

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor.

În I trimestru 2022 din veniturile totale ale bugetului public național, veniturile bugetului de stat au avut o pondere de 45,5%, veniturile bugetului asigurărilor sociale de stat – 28,5%, veniturile din fondurile asigurărilor obligatorii de asistență medicală – 8,8% și veniturile din bugetele locale – 17,3%. Prin urmare, veniturile totale ale bugetului de stat au constituit 13063,8 mil. MDL, inclusiv: veniturile generale și colectate – 12439,2 mil. MDL, granturi – 42,3 mil. MDL, transferuri primite în cadrul BPN – 0,2 mil. MDL și alte venituri – 552,1 mil. MDL. Comparativ cu perioada similară a anului 2021, veniturile totale ale bugetului de stat au crescut cu 24,1% ca rezultat al majorării cu 25,4% f.p.s.a.p. a veniturilor generale și colectate.

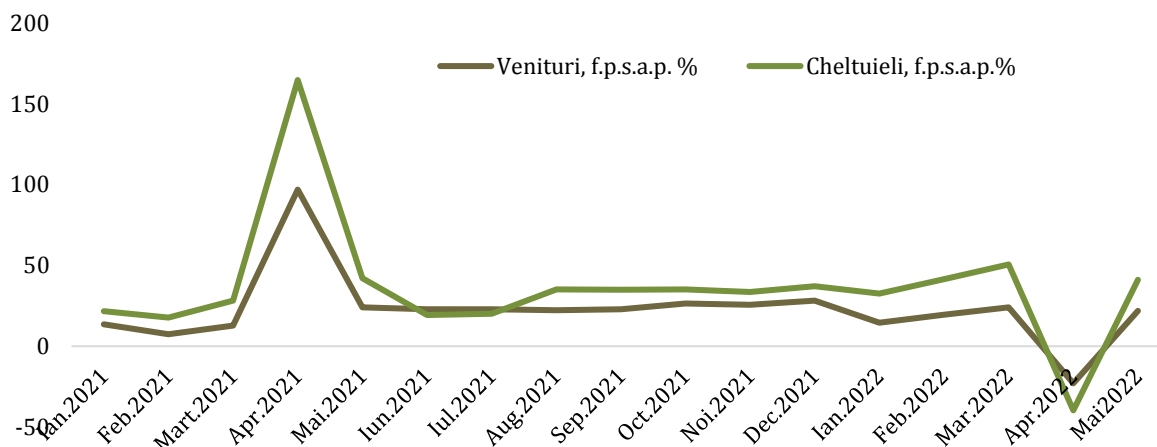

Figura 3.1.3. Structura veniturilor în BPN în I trimestru 2021 - 2022, %

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor.

În acest context, veniturile totale ale bugetului asigurărilor sociale de stat au constituit 8170,9 mil. MDL, care comparativ cu perioada respectivă a anului trecut a crescut cu 19,9% (1356,2 mil. MDL). Veniturile totale ale fondurilor asigurărilor obligatorii de asistență medicală au constituit

2516,7mil. MDL, în creștere cu 8,2% (191,7 mil. MDL) comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut. Veniturile totale ale bugetelor locale în I trimestru 2022 au constituit 4956,7 mil. MDL în creștere cu 13,9% (606,4 mil. MDL) f.p.s.a.p. Autoritățile publice locale au acumulat venituri din impozite și taxe în sumă de 1115,3 mil. MDL. Iar transferul de la bugetul de stat a constituit 3633,6 mil. MDL cu 12,9% mai mult față de perioada similară a anului precedent.

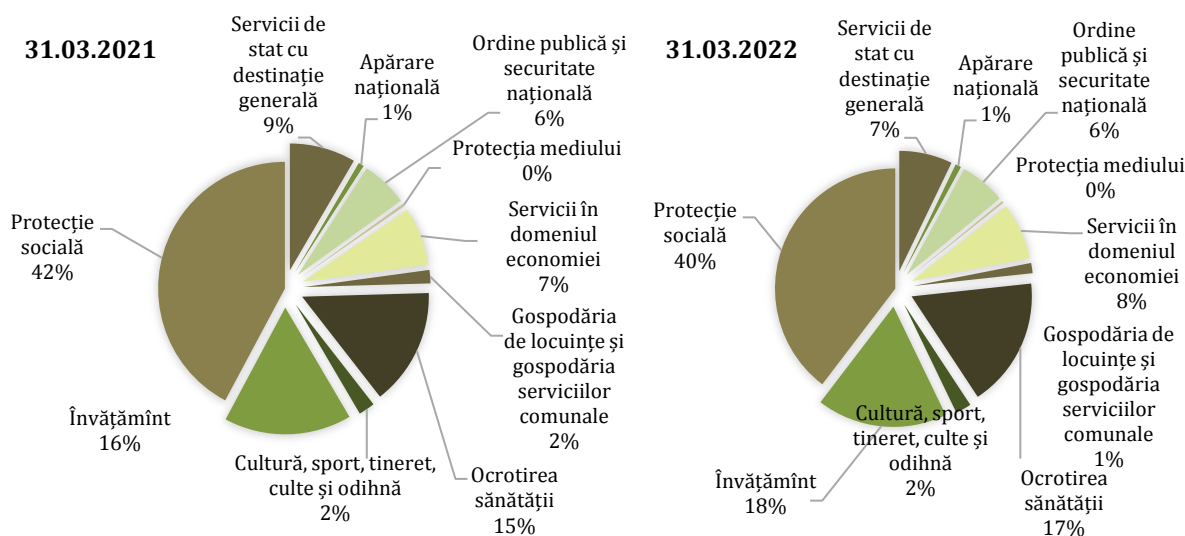

Figura 3.1.4. Ritmul de creștere a veniturilor și cheltuielilor lunare ale bugetului de stat în anii 2021-2022, mil. MDL

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor.

În I trimestru 2022, cheltuielile realizate din BPN au înregistrat o creștere de 23,1% f.p.s.a.p., susținute preponderent de dinamica cheltuielilor sociale (cu o pondere de 75,5% din valoarea totală a cheltuielilor). Partea de cheltuieli a bugetului public național în I trimestru 2022 s-a realizat în sumă de 21281,6 mil. MDL, fiind în creștere cu 23,1% comparativ cu perioada similară a anului 2021. În I trimestru 2022, executarea cheltuielilor bugetului public național s-a atribuit următoarelor componente:

- ✓ servicii de stat cu destinație generală - 1792,4 mil. MDL, în descreștere cu 45% f.p.s.a.p.;
- ✓ apărare națională -150,7 mil. MDL, în creștere cu 11,4%, f.p.s.a.p.;
- ✓ ordine publică și securitate națională 1260,6 mil. MDL, în creștere cu 19,2%, f.p.s.a.p.;
- ✓ servicii în domeniul economiei 1579,4 mil. MDL, în creștere cu 20,5%, f.p.s.a.p.;
- ✓ protecția mediului -78,6 mil. MDL, în creștere cu 50%, f.p.a.s.p.;
- ✓ gospodăria de locuințe și gospodăria serviciilor comunale 361,2 mil. MDL, în creștere cu 51,9% f.p.s.a.p.;
- ✓ ocrotirea sănătății - 3174,6 mil. MDL, în creștere cu 5,3% f.p.s.a.p.;
- ✓ cultură, sport, tineret, culte și odihnă - 443,6 mil. MDL, în scădere cu 20,7% f.p.s.a.p.;
- ✓ protecția socială - 8979,2 mil.MDL, în creștere cu 31,1% f.p.s.a.p.;
- ✓ învățământ - 3461,3 mil.MDL în creștere cu 14,2% f.p.s.a.p.

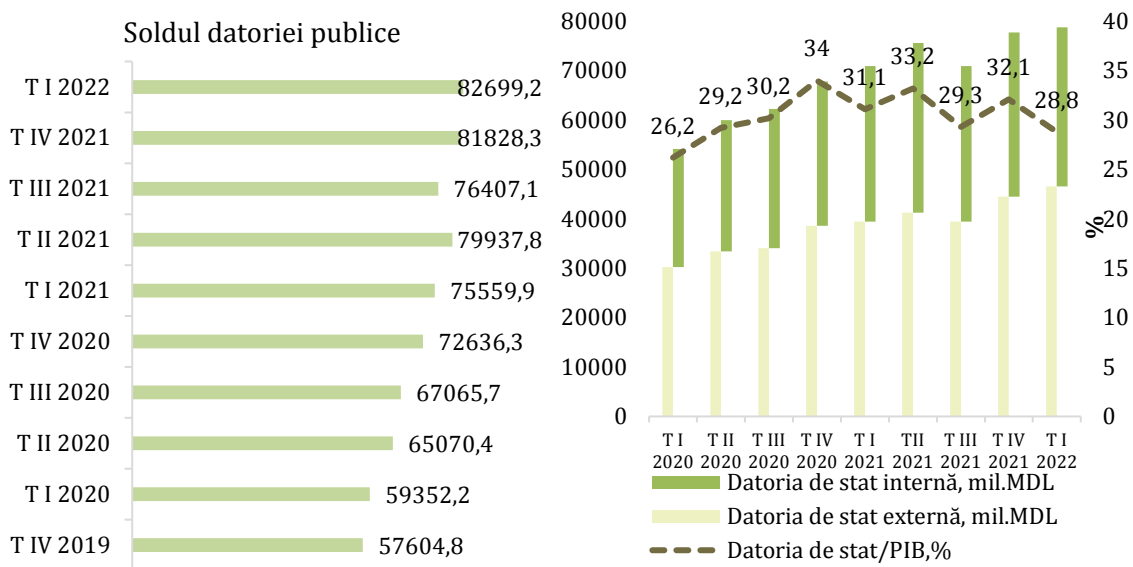

Figura 3.1.5. Ponderea cheltuielilor în BPN în T1 2021/2022, %

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor.

Per ansamblu, ponderea cheltuielilor publice în I trimestru 2022 nu a generat mari schimbări față de anul 2021. Prin urmare, cheltuielile de ordin social (învățământ, cultură, ocrotirea sănătății, protecția socială) au însumat în I trimestru 2022 circa 16058,7 mil. MDL, ceea ce reprezintă în jur de 75,5% (mai puțin cu 1,2 f.p.s.a.p.) din valoarea totală a cheltuielilor publice realizate în perioada dată.

În I trimestru 2022, se atestă o majorare a datoriei sectorului public cu 3,4%, f.p.s.a.p. La 31.03.2022, soldul datoriei sectorului public a constituit 82699,2 mil.MDL, în creștere cu 3,45% f.p.s.a.p. Această majorare a condus la creșterea soldului datoriei publice interne până la 33635 mil. MDL și a datoriei externe până la 49064,2 mil. MDL. Ponderea datoriei sectorului public în PIB, în I trimestru 2022, a constituit 30,2%, înregistrând o micșorare cu 3,6 p.p. comparativ cu situația de la finele anului 2021 și cu 1,0 p.p. comparativ cu I trimestru 2021.

Figura 3.1.6. Datoria sectorului public, mil. MDL

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor

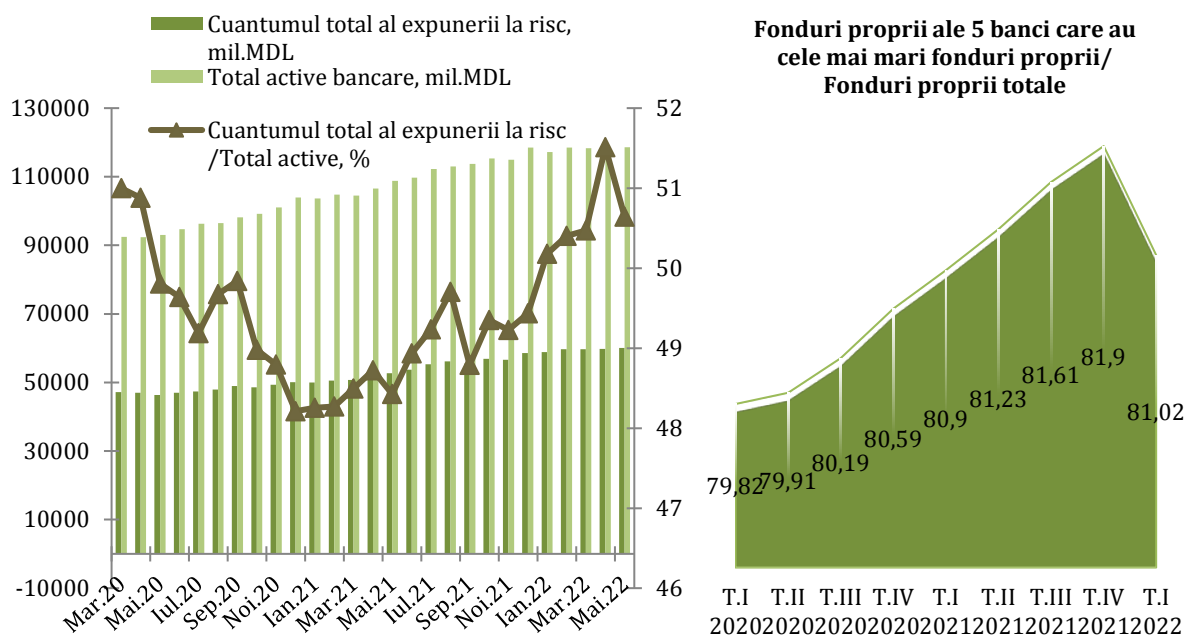
Boxa 3.1.1. Programul guvernamental „Prima Casă”

Conform datelor prezentate de Ministerul Finanțelor, prin intermediul Programului guvernamental „Prima Casă” și până în prezent, au fost procurate 8005 locuințe. Suma totală a creditelor acordate de către bănci este de 4,38 mlrd. MDL, iar suma totală a garanțiilor active constituie 2,11 mlrd. MDL. Astfel, din cei 8005 de beneficiari, 5496 sunt familii, iar 2509 sunt tineri necăsătoriți. Vârsta medie a solicitanților este de 31,5 ani. Suprafața medie a locuințelor procurate prin intermediul Programului este de 60,88 m.p., în timp ce valoarea medie a locuințelor procurate este de 639,79 mii MDL. Din numărul total de locuințe procurate în cadrul Programului, 7471 sunt procurate în zonele urbane, iar 534 în zonele rurale, 7255 locuințe procurate sunt apartamente, iar 750 sunt case de locuit individuale. Prin urmare, în anul 2022 mărimea marjei maxime rămâne de 3% anual, pe care creditorii o pot aplica la creditele garantate de stat în cadrul Programului „Prima Casă”. Astfel, marja de 3% anual se va aplica pentru contractele de credit încheiate, începând cu data de 01 ianuarie 2022. Marja de 3% anual, va permite băncilor comerciale participante în cadrul Programului de stat „Prima casă” să-și acopere costurile suportate pentru creditul ipotecar „Prima Casă”, precum și să acorde creditul Prima Casă pentru perioada de până la 25 ani, termen stabilit în conformitate cu cadrul normativ în vigoare. Programul de stat „Prima Casă” a fost lansat în martie 2018. În prezent, creditele ipotecare sunt acordate prin intermediul a șase bănci comerciale. Prin intermediul programului, până în prezent, au fost procurate 7553 locuințe.

Sursa: www.primacasa.gov.md

3.2. SECTORUL BANCAR

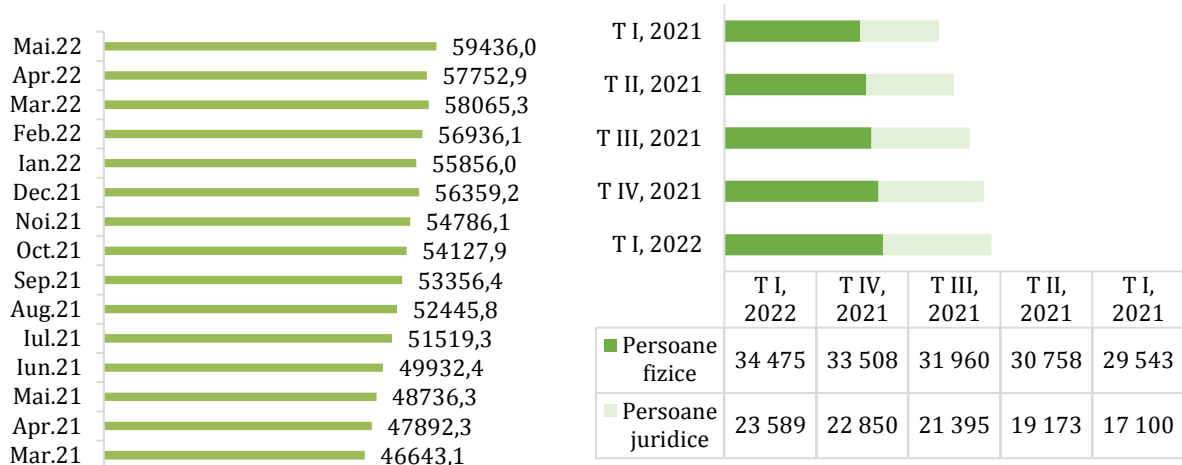
Scăderea activului bancar în I trimestru 2022 cu 0,2% față de luna decembrie 2021. Pe parcursul I trimestru 2022, toate cele 11 bănci comerciale din sistemul bancar au înregistrat majorări la valoarea activelor și la activele ponderate la risc față de I trimestru 2021, însă comparând cu finele anului 2021, activul bancar a scăzut cu 0,2%. Pentru prima dată în ultimii cinci ani avem o micșorare a activului, acest fapt poate fi cauzată de riscurile declanșării războiului din Ucraina. Activele sectorului bancar au totalizat 118270,2 mil. MDL la 31.03.2022, în creștere cu 13,1% față de 31.03.2021. Respectiv, la sfârșitul lunii martie 2022, cuantumul total al expunerii la risc a constituit 59691,4 mil. MDL, în creștere cu 17,8% f.p.s.a.p. Iar ponderea acestuia în total active, în I trimestru 2022 a constituit 50,5%, în creștere cu 2 p.p. În structura activelor, ponderea cea mai mare a venit creditelor și avansurilor la cost amortizat, care a constituit 47,7%, în creștere cu 1,6 p.p., urmat de ponderea mijloacelor la BNM, care a constituit 21,1%, în descreștere cu 1,9 p.p., ponderea investițiilor băncilor în valorile mobiliare de stat și certificatele Băncii Naționale au constituit 12,7% în descreștere cu 3,2 p.p. Restul activelor, care constituie o pondere de 18,5%, au înregistrat o scădere de 0,3 p.p. față de sfârșitul anului precedent.

Figura 3.2.1. Evoluția calității activului bancar

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Creșterea portofoliului de credite cu 24,5% în I trimestru 2022 față de I trimestru 2021. În I trimestru 2022, soldul total al creditelor a constituit 58065,3 mil.MDL sau 49,1% din totalul activelor în creștere cu 24,5% f.p.s.a.p. Cele mai mari creșteri ale portofoliului de credite au fost înregistrate la credite acordate pentru procurarea/construcția imobilului cu o pondere de 5% (545,7 mil.MDL) și credite acordate mediului nebancaar cu o pondere cu 25,2% (454,8mil. MDL). Pe parcursul I trimestru 2022, s-au acordat în total 27108 de credite dintre care: 8249 de credite de consum și 395 de credite pentru procurarea/construcția imobilului, urmat de credite acordate persoanelor fizice care practică activitate – 259.

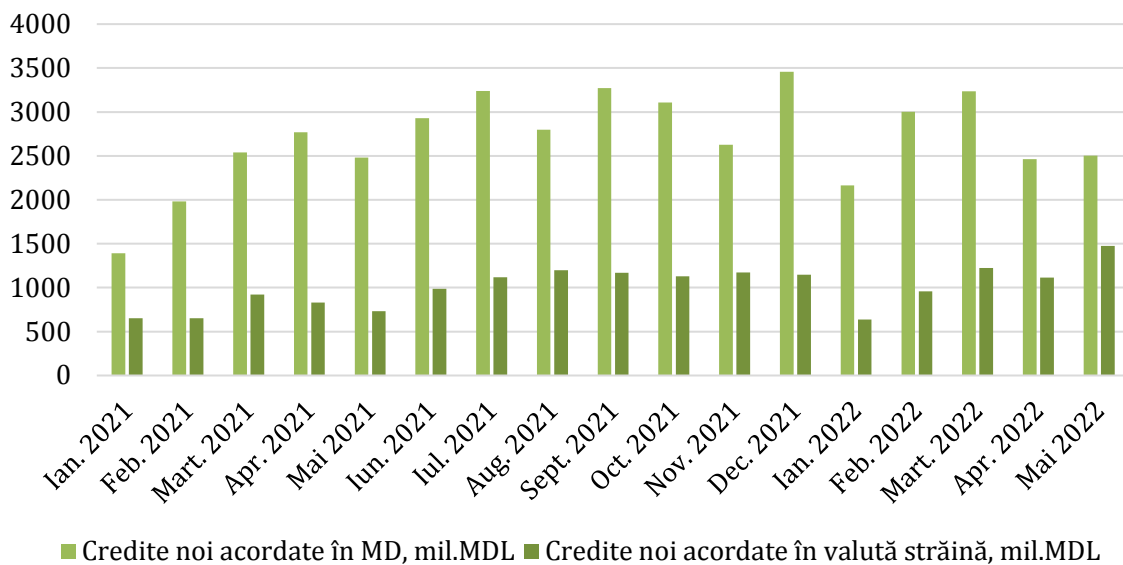

Figura 3.2.2. Evoluția portofoliului de credite, mil.MDL

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Volumul de credite noi acordate în creștere cu 29% f.p.s.a.p. Volumul creditelor noi acordate la finele lunii martie 2022 a însumat 4458,6 mil. MDL cu 35,6% mai mult față de luna martie 2021.

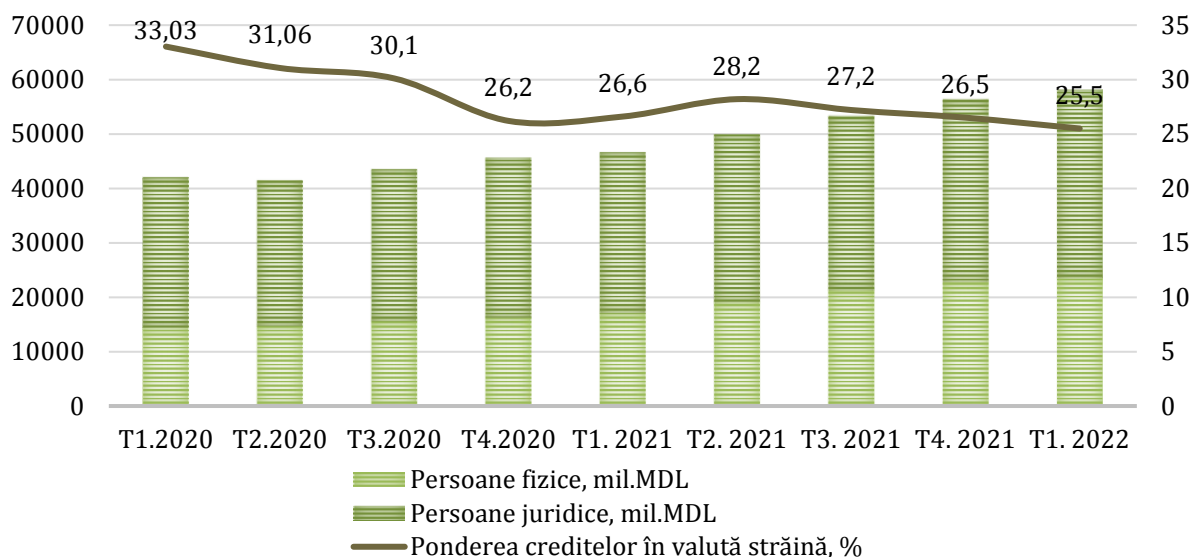
Respectiv, s-au acordat 3234,3 mil.MDL în monedă națională și 1224,2 mil.MDL în valută străină, totodată, s-au acordat 52,20 mil.MDL credite atașate la cursul valutar.

Figura 3.2.3. Volumul creditelor noi acordate după valute, mil.MDL

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

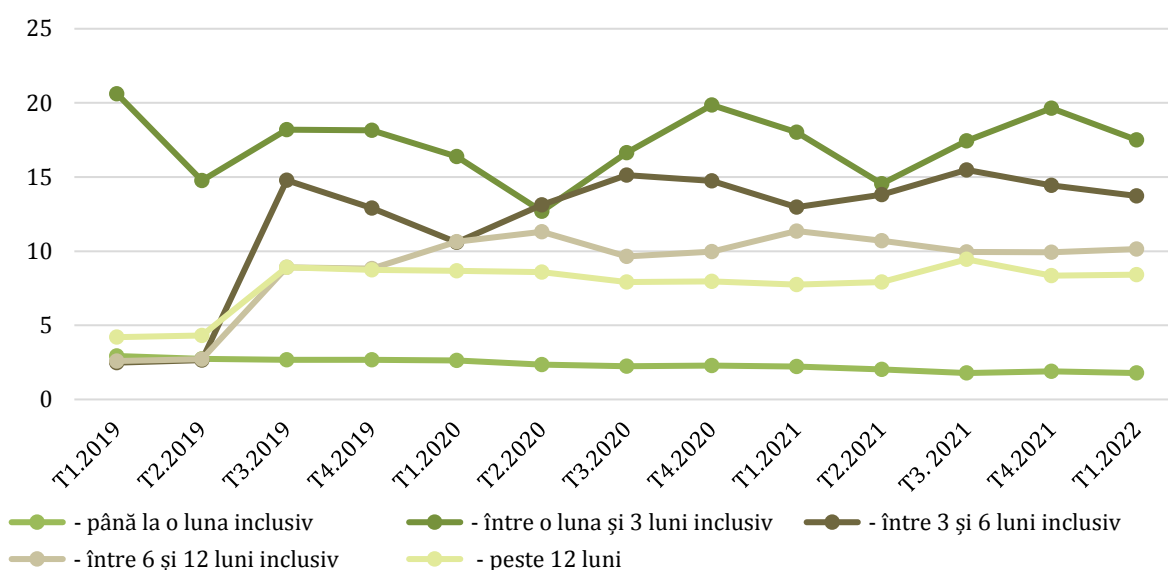
Din totalul soldului de credite, 25,5% sunt în valuta, procent în descreștere ușoară comparativ cu perioada similară a anului 2021, când ponderea era de 26,6%. În cazul populației, soldul a ajuns la 23,5 miliarde MDL, fiind în creștere cu 38% f.p.s.a.p. În ce privește companiile, soldul creditelor a crescut cu 17% în perioada vizată și a constituit 34,4 mld. MDL. Tendință de migrare a creditelor de la persoanele juridice spre persoanele fizice și din valută străină în cea națională persistă și pe parcursul anului 2022.

Figura 3.2.4. Evoluția creditelor după valuta în care sunt acordate și categoria debitorilor

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

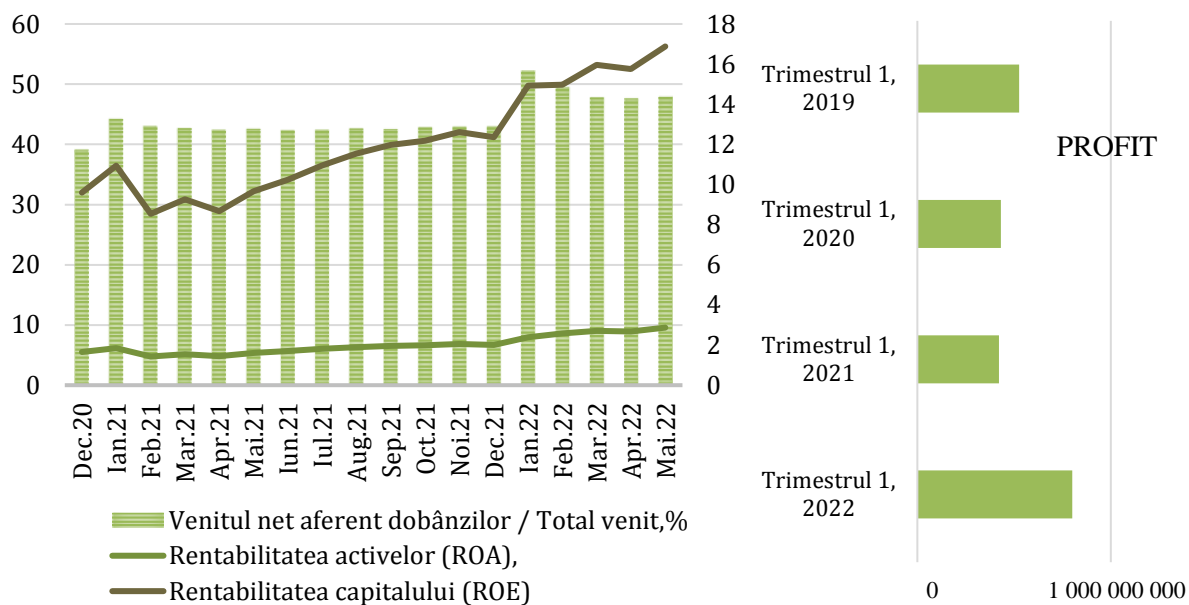
Rezervele de lichiditate ale sectorului bancar se mențin la un nivel înalt și în primul trimestru 2022. Lichiditatea pe termen lung, valoare calculată conform principiului I al lichidității (≤ 1), al întregului sistem bancar a constituit 0,75% în martie 2022. Astfel, observăm că majoritatea băncilor comerciale înregistrează un coeficient destul de înalt, ceea ce duce la un exces de lichiditate bancară. Principiul III al lichidității, care reprezintă raportul dintre lichiditatea efectivă ajustată și lichiditatea necesară pe fiecare bandă de scadență și care nu trebuie să fie mai mic de 1 pe fiecare bandă de scadență, de asemenea, a fost respectat de către toate băncile, variind de la 1,34 pe banda de scadență până la o lună inclusiv până la 128,09 pe banda de scadență între o lună și 3 luni inclusiv. Astfel, indicatorul privind acoperirea necesarului de lichiditate pe sector a constituit 258,6% (limita $\geq 80\%$ - începând cu 1 ianuarie 2022) și variază de la 136,3% până la 972,7%, fiind în micșorare cu 99,9 p.p. comparativ cu finele anului precedent.

Figura 3.2.5. Evoluția lichidității bancare trimestriale: Principiul III - lichiditatea pe benzi de scadență (>1)

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

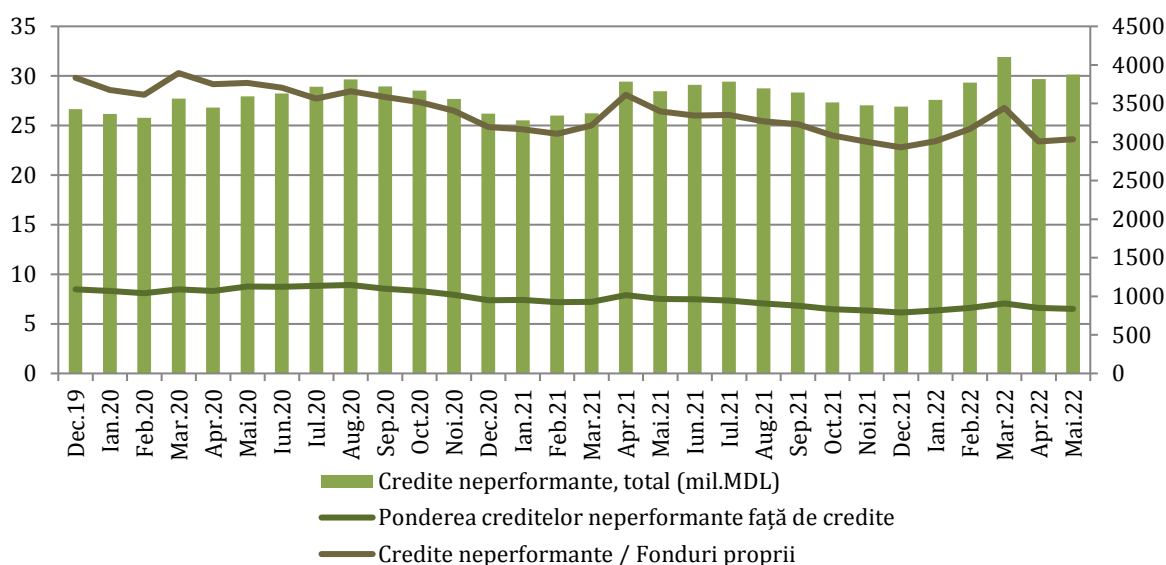
Profitabilitatea bancară în I trimestru 2022 a crescut de 2 ori f.p.s.a.p. Profitabilitatea băncilor comerciale a constituit 799,8 mil. MDL la data de 31.03.2022, în creștere de 2 ori față de 31.03.2021 (profitul bancar a constituit în luna martie 2021 – 377,5 mil. MDL). Această majorare se datorează următoarelor activități operaționale – majorarea veniturilor din dobânzi cu 50,4%, majorarea veniturilor din diferențe de curs de schimb cu 57,6% și a creșterii veniturilor din onorarii și comisioane cu 20,1%. Concomitent, au fost înregistrate majorările la cheltuielile neafere dobânzilor cu 31%, și la cheltuielile cu dobânzi cu 24,4%. Prin urmare, la 31.03.2022 valorile principalilor indicatori de profitabilitate: rentabilitatea activelor și rentabilitatea capitalului au constituit 2,7% și, respectiv, 16%, fiind în creștere cu 1,2 p.p. și, respectiv, 6,7 p.p. comparativ cu p.s.a.p. Analiza contribuției fiecărei bănci la formarea profitului net al sistemului bancar relevă că toate băncile comerciale au înregistrat un rezultat pozitiv față de aceeași perioadă a anului precedent.

Figura 3.2.6. Evoluția rentabilității și profitabilității bancare

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

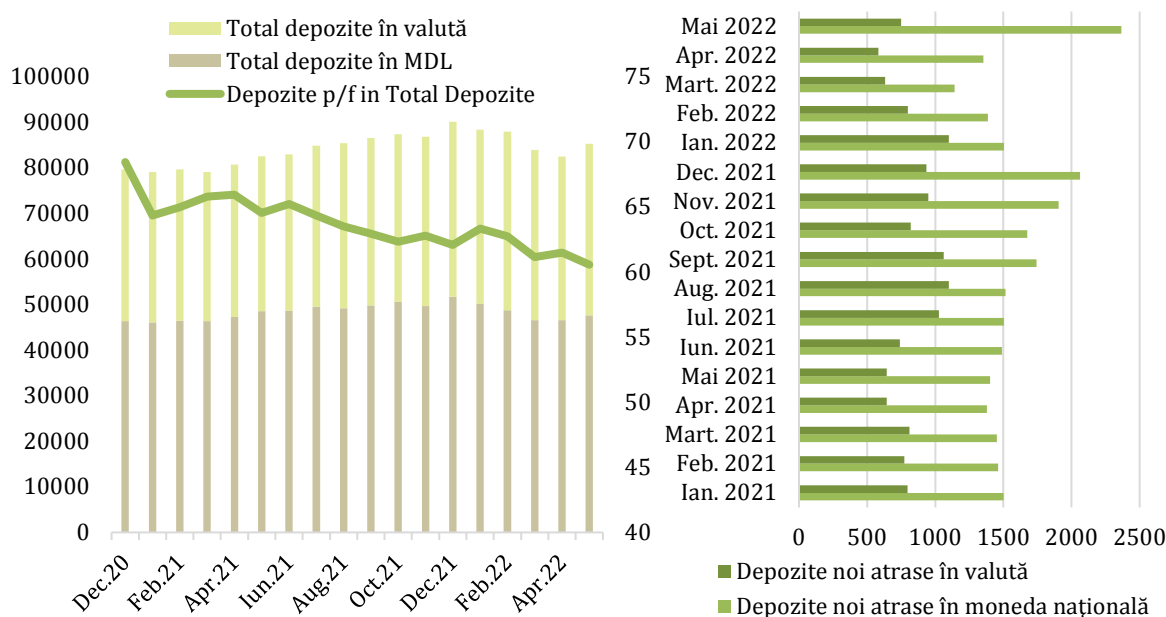
Volumul creditelor neperformante este în creștere cu 21,6 % în I trimestru 2022 f.p.s.a.p. În I trimestru 2022 ponderea creditelor neperformante în totalul creditelor s-a diminuat cu 0,2 p.p. față de martie 2021, constituind 7,07%. Soldul datoriei la credite neperformante a constituit 4103,5 mil. MDL cu 21,6% mai mult față de martie 2021, iar în luna aprilie 2021 soldul a scăzut până la 3872,6 mil.MDL. Ponderea creditelor neperformante acordate IMM-urilor în totalul creditelor acordate s-a micșorat de la 9,37% la finele anului 2021 până la 7,81% în mai 2022. Ponderea creditelor neperformante în fonduri proprii a înregistrat nivelul de 26,79%, în creștere cu 1,8 p.p. față de martie 2021. Prin urmare, s-a diminuat ponderea creditelor expirate în totalul creditelor, de la 3,1% la 31.12.2021 până la 2,9% la 31.03.2022.

Figura 3.2.7. Evoluția creditelor neperformante în sectorul bancar

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Scăderea volumului depozitelor noi atrase cu 21,5% în I trimestru 2022 f.p.s.a.p. În anul 2022, soldul depozitelor atrase atât în monedă națională, cât și în valută străină a însumat 83 miliarde MDL la 31.03.2022, în creștere cu 6,2% față de 31.03.2021 și în scădere cu 7% față de finele anului 2021. Din totalul depozitelor 55,52% au revenit depozitelor în MDL, însumând 46,5 miliarde MDL la 31.03.2022. Depozitele în valută au constituit 44,48% din totalul depozitelor, alcătuind 37,3 miliarde MDL. Un impact asupra diminuării soldului depozitelor l-a avut scăderea volumului depozitelor persoanelor fizice cu 692 mil. MDL (61,3%), până la 51,3 mil. MDL. Concomitent, volumul depozitelor persoanelor juridice a crescut cu 55 mil. MDL (20,5%), până la 32 mil. MDL. Volumul depozitelor noi atrase a constituit 1775,31 mil. MDL la sfârșitul lunii martie 2022 cu 21,5% mai puțin f.p.s.a.p. În luna mai 2022 volumul depozitelor noi atrase a crescut cu 4% față de luna decembrie 2021.

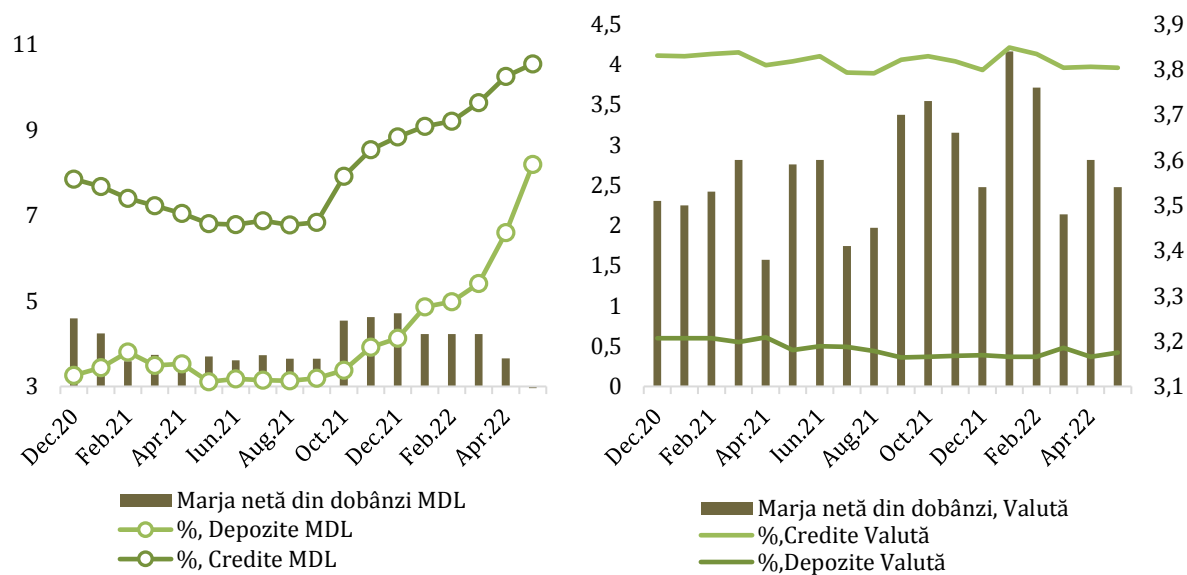

Figura 3.2.8. Evoluția structurii depozitelor atrase de bănci

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Rata medie a dobânzii la depozite în valută națională a crescut, iar în valută străină s-a redus constant în anul 2022, ca urmare a reducerii treptate a ratei de bază la operațiunile de politică monetară. La 31.03.2022 rata medie la depozite în MDL a înregistrat 5,41% cu 1,92 p.p. mai mult față de luna martie 2021 și în valută străină 0,48% cu 0,07 p.p. mai puțin față de martie 2021.

Rata medie a creditelor noi acordate în monedă națională s-a majorat în martie 2022, înregistrând nivelului de 9,64% în creștere cu 2,41 p.p. față de martie 2021, iar rata creditelor în valută străină a înregistrat nivelului de 3,96% în scădere cu 0,19 p.p. Menținerea dinamicii în jurul nivelului de 9% a creditelor acordate, iar a ratei depozitelor în monedă națională - în jur de 4%, ar fi favorabilă pentru încurajarea populației să economisească și a creditării economiei în același timp.

Figura 3.2.9. Evoluția marjei bancare nete, a ratelor medii ale dobânzii la depozite și la credite noi atrase în MDL și valută străină, %

Sursa: Calculele autorului conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Marja netă a dobânzii pe sectorul bancar al Republicii Moldova pentru operațiunile în valută națională a cunoscut o variație mai mică comparativ cu marja pentru tranzacțiile în valută străină. La 31 martie 2022, marja bancară la operațiunile în monedă națională a înregistrat un nivel de 4,23%, fiind în descreștere cu 0,49 p.p. față de martie 2021. Respectiv, și marja asociată operațiunilor în valută străină a evoluat stabil, înregistrând un nivel de 3,48% cu o descreștere ușoară de 0,12 p.p. față de martie 2021.

Capitolul IV SECTORUL EXTERN

Balanța de plăți

În trimestrul I 2022, **deficitul contului curent** al balanței de plăți a Republicii Moldova s-a majorat cu 54,2% comparativ cu cel înregistrat în perioada similară a anului 2021 și a constituit 532,37 mil. USD. Raportat la PIB, contul curent a constituit 17,1% , fiind cu 4,5 p.p. mai mare față de cel consemnat în trimestrul I 2021. Această dinamică a fost determinată de scăderea soldurilor pozitive a balanței veniturilor primare și balanței veniturilor secundare, precum și de sporirea deficitului comerțului exterior cu bunuri. În același timp, balanța serviciilor s-a îmbunătățit.

În trimestru I 2022, excedentul **comerțului exterior cu servicii** a crescut cu 62,8% față de trimestrul I 2021 și a totalizat 159,41 mil. USD. Această creștere a fost determinată de majorarea exporturilor de servicii cu 33,3% comparativ cu importurile - cu 21,2%.

Majorarea **exportului de servicii** a fost influențată de creșterea cu 73,6% a serviciilor de călătorii, care în trimestrul I 2022 au avut cea mai mare contribuție pozitivă cu 18,8 p.p. și a constituit 148,59 mil. USD. Valoarea exportului de servicii a constituit 447,31 mil. USD. Astfel, serviciile de călătorii a deținut cea mai mare pondere din totalul exportului de servicii, și anume 33,2%. Această evoluție a fost determinată de creșterea valorii serviciilor de călătorii personale de 2,0 ori, până la 117,02 mil. USD, inclusiv cheltuielile și consumul refugiaților pe teritoriul Moldovei, iar cele de afaceri s-au majorat cu 16,8%. Importul serviciilor de călătorii a crescut cu 10,2%, până la 81,81 mil. USD. Această evoluție a determinat creșterea excedentului serviciilor de călătorii de 5,9 ori, care a constituit 66,78 mil. USD. O contribuție pozitivă de 9,7 p.p. la majorarea exportului de servicii a avut și exportul serviciilor de informatică cu 99,50 mil. USD. Astfel, balanța serviciilor informatice s-a majorat față de trimestrul I 2021 ca urmare a sporirii exporturilor cu 48,5%, în timp ce importurile acestora s-au micșorat cu 10,7%.

Importul de servicii a constituit 287,90 mil. USD, fiind în creștere cu 21,1%. Această creștere a fost influențată de importul serviciilor de transport, care a avut cea mai mare contribuție pozitivă la totalul acestora cu 15,7 p.p.. Din acestea, transportul de mărfuri a crescut cu 41,4%. Ca urmare a majorării considerabile a valorii importurilor de servicii de transport în raport cu valoarea exporturilor, balanța acestora s-a deteriorat de 2,0 ori față de trimestrul I 2021.

Contul de capital a înregistrat un deficit de 7,01 mil. USD, care s-a micșorat cu 16,1% față de trimestrul I 2021. Soldul contului de capital a fost determinat de creșterea cu 47,6% a intrărilor de capital în sectorul privat, în timp ce asistența din exterior primită de administrația publică pentru finanțarea proiectelor investiționale a scăzut cu 34,0%.

Suma soldurilor contului curent și contului de capital denotă că, drept rezultat al tranzacțiilor curente și de capital ale rezidenților Republicii Moldova cu nerezidenții, necesarul net de finanțare externă a constituit 539,38 mil. USD, ceea ce reprezintă 17,3% în raport cu PIB.

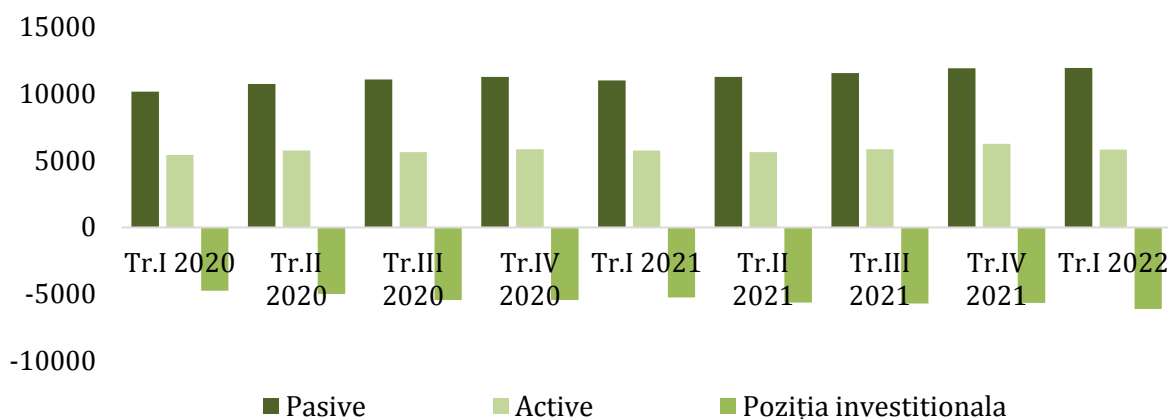
În trimestrul I 2022 **contul financiar** al balanței de plăți a înregistrat intrări nete de capital în valoare de 601,53 mil. USD, ca urmare a creșterii nete a pasivelor rezidenților față de nerezidenți generate de tranzacțiile efective în sumă de 215,91 mil. USD, în timp ce activele financiare externe ale rezidenților s-au micșorat cu 385,62 mil. USD în valoare netă.

Poziția investițională internațională

Poziția investițională internațională a Republicii Moldova, la 31.03.2022, a constituit - 6115,29 mil. USD, soldul net debitor aprofundându-se față de sfârșitul anului 2021 cu 8,0%. Raportată la PIB, poziția investițională internațională a constituit 43,6%. PIB

Pe parcursul trimestrului I 2022, **poziția activelor** financiare externe a constituit 5 835,34 mil. USD, fiind în scădere cu 6,9% de la începutul anului, iar a pasivelor a constituit 11950,63 mil. USD, fiind în creștere cu 0,2%. Raportul dintre poziția activelor și pasivelor externe a constituit 48,8%, sau cu 3,7 p.p. mai puțin față de finele anului 2021. Poziția activelor financiare a fost influențată negativ de fluxul înregistrat în balanța de plăți de 385,62 mil. USD, precum și de fluctuația ratelor de schimb ale valutelor originale față de dolarul SUA (-4 0,56 mil. USD) și modificarea prețurilor instrumentelor financiare (-4,92 mil. USD).

Poziția pasivelor a înregistrat o creștere, care a fost determinată de fluxul pozitiv înregistrat în balanța de plăți 215,91 mil. USD, precum și de modificarea prețurilor la instrumentele financiare 15,64 mil.USD. Scăderea poziției pasivelor externe a fost influențată de fluctuația ratelor de schimb ale valutelor originale față de dolarul SUA 174,13 mil. USD, precum și alte schimbări 34,20 mil. USD.

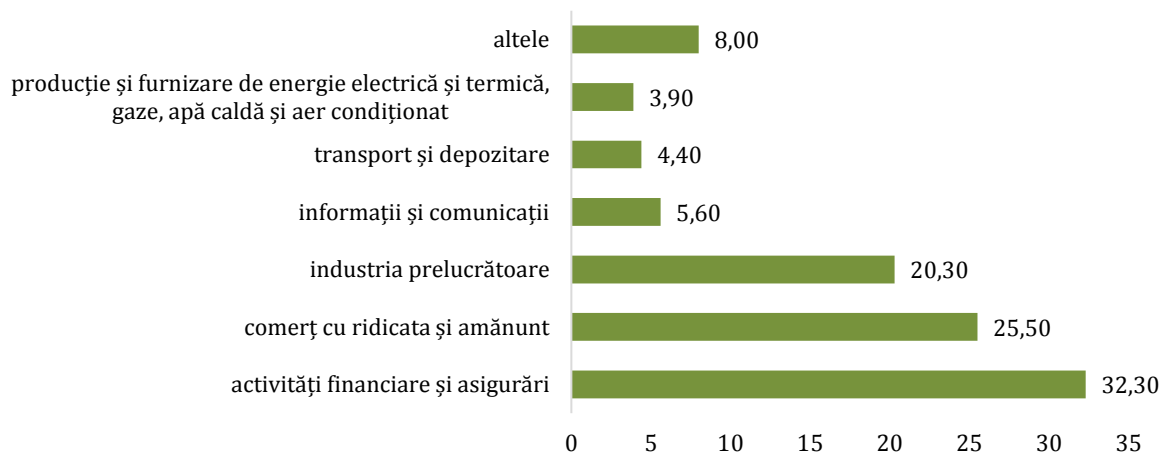

Figura 4.1. Poziția investițională internațională în dinamică, pe trimestre, mil.USD

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Evoluția poziției pasivelor a fost determinată de creșterea cu 1,5% a angajamentelor sub formă de investiții directe. Poziția investițiilor directe în capitalul propriu a totalizat 2935,19 mil. USD, fiind cu 1,7% mai mult comparativ cu 31.12.2021, iar a instrumentelor de natura datoriei – 1937,67 mil. USD cu 1,1% mai mult. În distribuția geografică a investițiilor directe sub formă de participatii și acțiuni acumulate, cele din țările UE-27 s-au majorat cu 3,3%, deținând ponderea majoră de 87,1%. Concomitent, investițiile directe sub formă de participatii și acțiuni

provenite din CSI au scăzut cu 34,4%, având o pondere de 0,5% din totalul capitalului propriu acumulat, iar cele din alte țări s-au diminuat cu 5,8%, având o pondere de 12,4%.

Figura 4.2. Investițiile directe, capital propriu acumulat pentru trimestrul I a anului 2022, pe activități economice, %

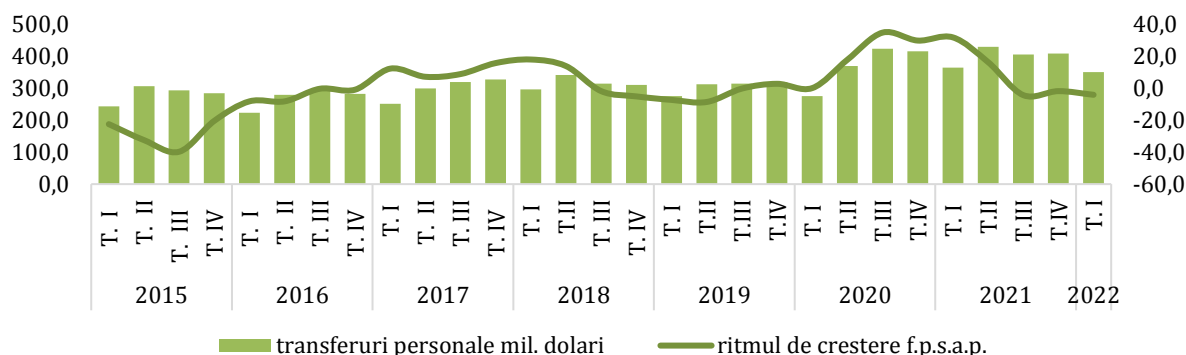
Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Activități financiare și asigurările 32,3%, comerțul cu ridicata și cu amănuntul 25,5%, precum și industria prelucrătoare 20,3% dețin ponderile majore în poziția pasivelor sub formă de investiții directe (capital propriu).

Transferurile de mijloace bănești

Evoluția transferurilor bănești de peste hotare în mare parte este influențată de atenuarea activității economiei globale, care se datorează tensiunilor geopolitice și comerciale, înăsprirea condițiilor financiare în țările dezvoltate.

Volumul transferurilor bănești din străinătate în Republica Moldova prin intermediul băncilor în favoarea persoanelor fizice, în primul trimestru, a fost în scădere cu 4% față de perioada similară a anului precedent (365,34 mil.USD). Volumul transferurilor bănești a constituit 350,80 mil. USD.

Figura 4.3. Transferuri de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice efectuate prin băncile din Republica Moldova pe trimestre, în anii 2015-2022, mil.USD

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

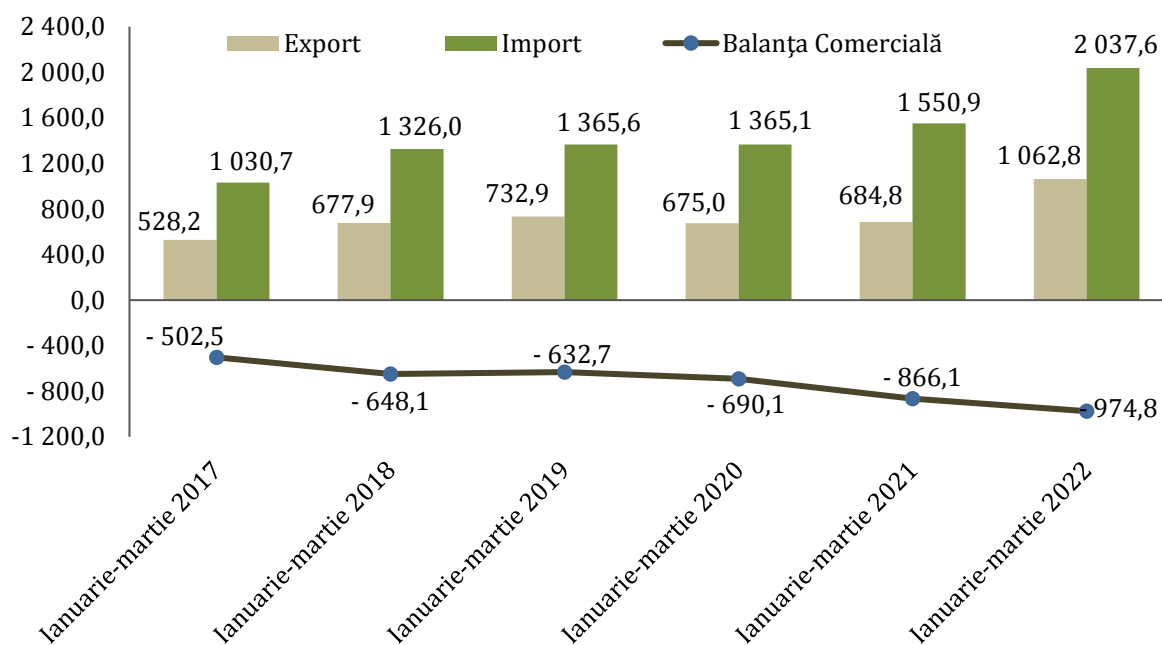
Transferurile de mijloace bănești din străinătate efectuate în favoarea persoanelor fizice prin intermediul băncilor din R. Moldova includ și transferurile persoanelor fizice efectuate prin intermediul oficiilor poștale ale Î.S. „Poșta Moldovei” (decontate prin bănci), atât prin sistemele de remitere de bani, precum și prin mandatele poștale.

Comerțul exterior cu bunuri

Valoarea comerțului exterior cu bunuri în trimestrul I anul 2022 a înregistrat o creștere de 38,7% față de trimestrul I 2021. Astfel, comerțul extern de bunuri în această perioadă a constituit 3100,4 mil. USD, înregistrând o creștere atât la exporturi cu 378,0 mil. USD (+55,2%), cât și la importuri cu 486,7 mil. USD (31,4%).

Decalajul considerabil dintre exporturile și importurile de mărfuri a determinat acumularea în ianuarie-martie 2022 a unui **deficit al balanței comerciale** în valoare de 974,8 mil. USD, sau cu 108,7 mil. USD (+12,6%) mai mult, comparativ cu cel înregistrat în aceeași perioadă din anul 2021.

Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi în ianuarie-martie 2022 a fost de 52,2%, în creștere cu 8,0 p.p. comparativ cu perioada corespunzătoare din anul 2021.

Figura 4.4. Evoluția exportului, importului și soldul balanței comerciale în I trimestru pentru perioada 2017-2022, mil. USD

Sursa: Conform datelor, Biroului Național de Statistică

Exporturile de mărfuri în trimestrul I 2022 au constituit 1062,8 mil. USD, fiind mai mare cu 55,2% comparativ cu perioada corespunzătoare din anul 2021.

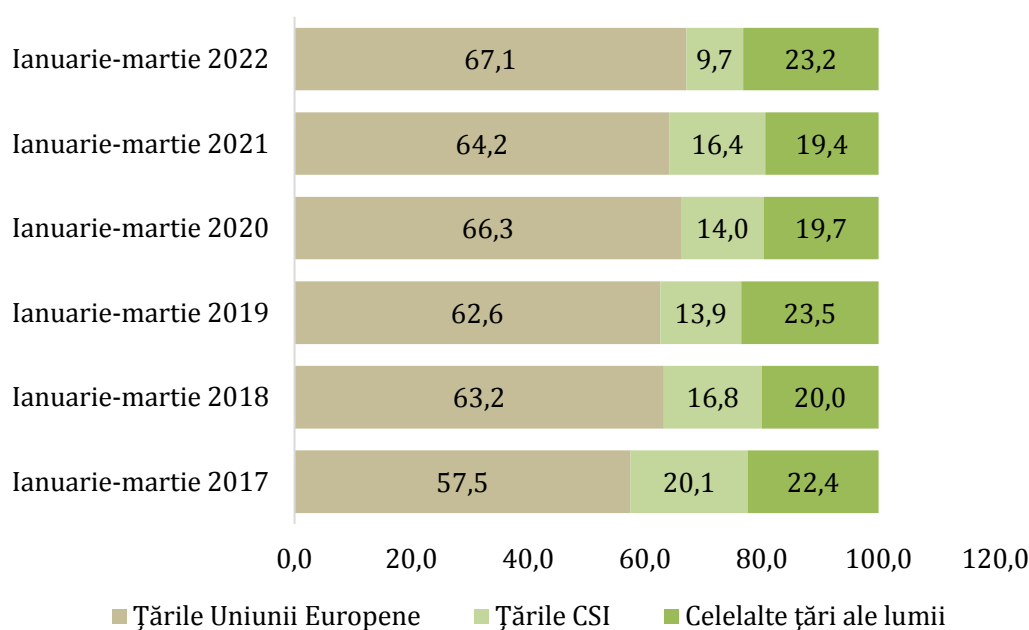
În luna martie, exporturile de mărfuri au avut o valoare de 395,8 mil. USD cu 17,6% mai mult în raport cu luna februarie 2022 și cu 52,7% mai mult comparativ cu luna martie 2021.

Exporturile de mărfuri autohtone în trimestrul I al anului 2022 au constituit 867,5 mil. USD (deținând o cotă de 81,6% în total exporturi), fiind în creștere de 1,7 ori față de perioada similară din anul 2021, care a contribuit la majorarea valorii totale a exporturilor cu 51,9%. *Reexporturile*

de mărfuri străine (după prelucrare și clasice) au constituit o valoare de 195,3 mil. USD (deținând o cotă de 18,4% în totalul exporturilor) sau cu 12,9% mai mult comparativ cu aceeași perioadă din anul 2021. Această creștere a influențat majorarea pe total a exporturilor cu 3,3%. *Reexporturile de mărfuri după prelucrare* (inclusiv îmbrăcăminte, încălțăminte și părți de încălțăminte, seturi de fișe pentru bujiile de aprindere și alte seturi utilizate în mijloacele de transport, cabluri coaxiale, conductoare și transformatoare electrice, genți, articole de buzunar din piele și din materiale textile, nuci decojite, scaune, părți de scaune, jucării, volane, coloane și cutii de direcție pentru autovehicule) *au deținut 11,9% în totalul exporturilor*, iar *reexporturile clasice de mărfuri*, care nu au suferit transformări esențiale (motorină, medicamente, articole de transport sau de ambalare din materiale plastice și din lemn, țigarete care conțin tutun, tutun pentru pipă cu apa, whisky, votcă, lichioruri, distilate de vin sau de tescovină de struguri, vinuri spumante, rom, gin, bere, parfumuri, ape de toaletă, produse pentru înfrumusețare) – 6,5%.

În I trimestru a anului 2022, exporturile de mărfuri destinate **țărilor UE** au constituit o valoare de 713,5 mil. USD. Exporturile de mărfuri către aceste țări au crescut comparativ cu perioada corespunzătoare din anul 2021 de 1,6 ori, deținând o pondere de 67,1% în totalul exporturilor, în creștere cu 2,9 puncte procentuale față de ianuarie-martie 2021.

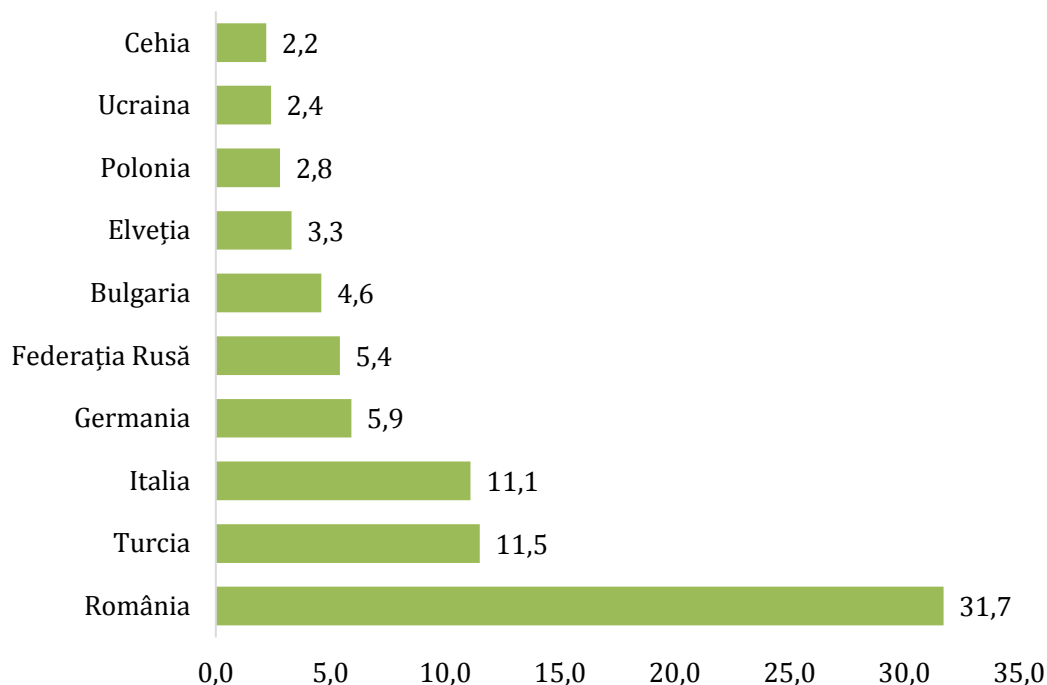
Exporturile de mărfuri destinate **țărilor CSI** în I trimestru 2022 au avut o valoare de 102,6 mil. USD, fiind cu 8,4% mai puțin comparativ cu perioada similară din anul 2021. Exporturile de mărfuri către această destinație a constituit o cotă de 9,7% în totalul exporturilor, în scădere cu 6,7 p.p. comparativ cu perioada similară a 2021.

Figura 4.5. Exporturile de mărfuri pe grupe de țări, în T1 2017-2022, mil. USD

Sursa: Conform datelor, Biroului Național de Statistică

Principalii 10 parteneri comerciali, în I trimestru 2022, care au absorbit circa 81% din totalul exporturilor au fost: România 31,7%, Turcia 11,5%, Italia 11,1%, Germania 5,9%, Federația Rusă 5,4%, Bulgaria 4,6%, Elveția 3,3%, Polonia 2,8%, Ucraina 2,4%, Cehia 2,2%.

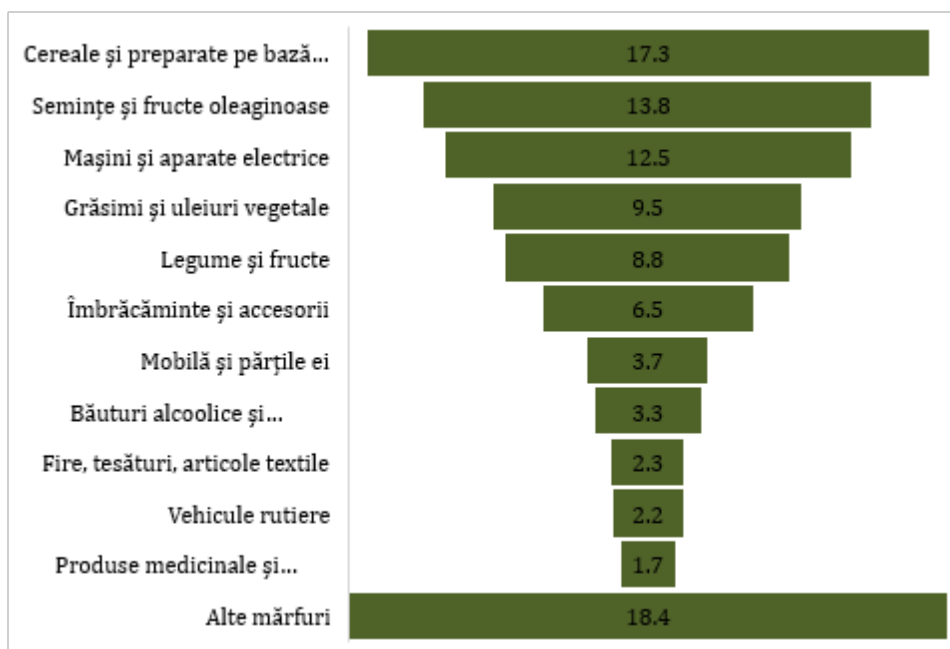

Figura 4.6. Principalii parteneri comerciali, ponderea în totalul exporturilor în trimestrul I 2022, %

Sursa: Conform datelor, Biroului Național de Statistică

În I trimestru 2022, analiza evoluției exporturilor pe țări, comparativ cu aceeași perioadă din anul 2021, relevă majorarea livrărilor de mărfuri în România de 1,8 ori, Italia de 2,9 ori, Turcia de 1,8 ori, Bulgaria de 4,2 ori, Elveția de 3,7 ori, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord de 2,4 ori, Cipru de 6,8 ori, Grecia de 1,8 ori, SUA de 2,4 ori, Franța cu 33,6%, Cehia cu 12,9%, Ungaria cu 21,2%, Ucraina cu 10,1%, Polonia cu 7,5%, Olanda cu 19,1%, Serbia de 1,8 ori, Liban cu 19,3%, Canada cu 50,7%, Tunisia de 8,0 ori, Arabia Saudită de 2,7 ori, Irak de 1,8 ori, Coreea de Sud de 4,4 ori, Egipt de 1,8 ori, Lituania cu 51,8%, Emiratele Arabe Unite de 5,3 ori, Norvegia de 33,9 ori, ceea ce a contribuit la creșterea per total a exporturilor cu 59,9%. În același timp, s-au micșorat exporturile de mărfuri în Federația Rusă cu 13,8%, Portugalia cu 96,9%, Germania cu 11,8%, Spania cu 23,2%, Libia cu 97,7%, Belarus cu 11,8%, Georgia cu 32,8%, China cu 50,6%, Kazahstan cu 40,1%, Slovacia cu 28,3%, Belgia cu 7,7%, Finlanda cu 86,4%, Letonia cu 20,7%, diminuând, astfel, majorarea pe total exporturi cu 5,9%.

În I trimestru 2022, în structura exporturilor, ponderi semnificative le-au revenit următoarelor grupe de mărfuri: cereale și preparate pe bază de cereale circa 17,3%; semințe și fructe oleaginoase 13,8%; mașini și aparate electrice și părți ale acestora 12,5%; grăsimi și uleiuri vegetale fixate, brute, rafinate sau fracționate 9,5%; legume și fructe 8,8%; îmbrăcăminte și accesorii 6,5%; mobilă și părți ale ei 3,7%; băuturi alcoolice și nealcoolice 3,3%; fire, țesături, articole textile și produse conexe 2,3%, vehicule rutiere 2,2%.

Figura 4.7. Structura exporturilor, pe grupe de mărfuri (%)

Sursa: Conform datelor, Biroului Național de Statistică

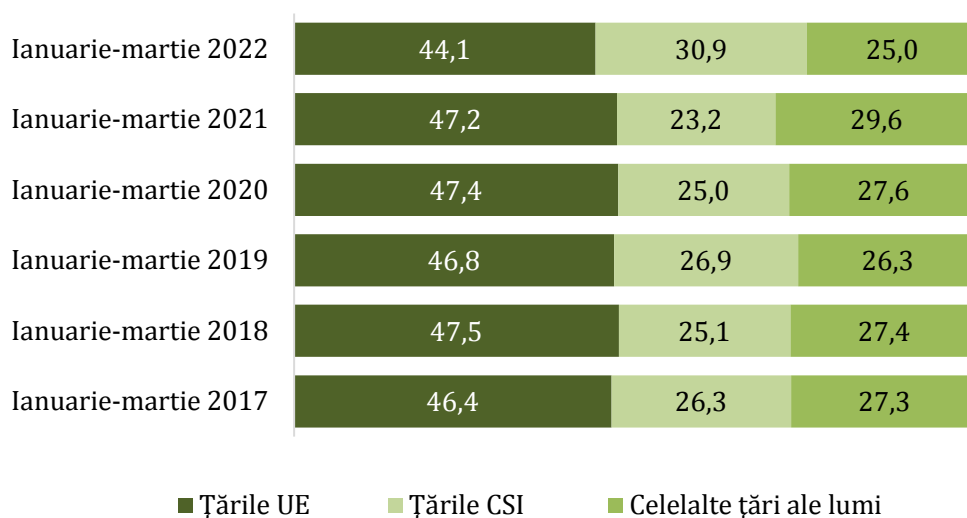
În I trimestru al anului 2022, comparativ cu perioada similară din anul 2021, *au crescut exporturile* de cereale și preparate pe bază de cereale de 6,1 ori, semințe și fructe oleaginoase de 2,6 ori, grăsimi și uleiuri vegetale fixate, brute, rafinate sau fracționate de 4,1 ori, legume și fructe cu 28,3%, vehicule rutiere, preponderent reexporturi de 2,0 ori, hrană destinată animalelor de 3,0 ori, îmbrăcăminte și accesorii cu 16,4%, articole din minerale nemetale (de 1,8 ori), zahăr, preparate pe bază de zahăr; miere (de 4,1 ori), produse chimice organice de 1,7 ori, fire, țesături, articole textile și produse conexe cu 22,9%, articole prelucrate din metal cu 39,0%, minereuri metalifere și deșeuri de metale cu 15,4%, hârtie, carton și articole din pastă de celuloză, din hârtie sau din carton de 1,9 ori, articole din lemn, exclusiv mobilă cu 31,3%, fier și oțel de 2,2 ori, încălțăminte cu 14,5%, uleiuri esențiale, rezinoide și substanțe parfumate, preparate pentru toaletă, produse pentru înfrumusețare cu 40,2%, mașini și aparate industriale cu aplicații generale; părți și piese detașate ale acestor mașini cu 14,6%, *influențând creșterea pe total exporturi cu 60,4%*.

Totodată, *s-au redus exporturile* de mașini și aparate electrice și părți ale acestora cu 10,7%, băuturi alcoolice și nealcoolice cu 23,2%, mobilă și părțile ei cu 11,3%, petrol, produse petroliere și produse derivate cu 25,3%, produse medicinale și farmaceutice cu 12,5%, instrumente și aparate profesionale, științifice și de control cu 37,2%, mașini și aparate specializate pentru industriile specifice cu 47,0%, carne și preparate din carne cu 87,1%, animale vii cu 24,8%, mașini și aparate pentru prelucrarea metalelor cu 49,4%, *diminuând majorarea pe total exporturi cu 6,4%*.

Importurile de mărfuri în I trimestru 2022 au constituit 2037,6 mil. USD, cu 31,4% mai mult față de perioada similară din anul 2021. În luna martie importurile de mărfuri realizate au constituit 747,3 mil. USD, cu 11,7% mai mult față de luna februarie 2021 și cu 18,6% mai mult comparativ cu luna martie 2021.

Importurile de mărfuri provenite din **țările UE**, în I trimestru 2022, au constituit 898,3 mil. USD, cu 22,8% mai mult față de aceeași perioadă din anul 2021. Importurile de mărfuri provenite din **țările UE** dețin o pondere de 44,1% în totalul importurilor, fiind în scădere cu 3,1 p.p. comparativ cu ianuarie-martie 2021.

Importurile de mărfuri provenite din **țările CSI** au avut o valoare de 628,9 mil. USD, de 1,7 ori mai mult decât în perioada corespunzătoare din anul 2021. Importurile de mărfuri provenite din țările CSI dețin o pondere de 30,9% în totalul importurilor, fiind în creștere cu 7,7 p.p. față de ianuarie-martie 2021.

Figura 4.8. Importurile de mărfuri pe grupe de țări, în T 12017-2022, %

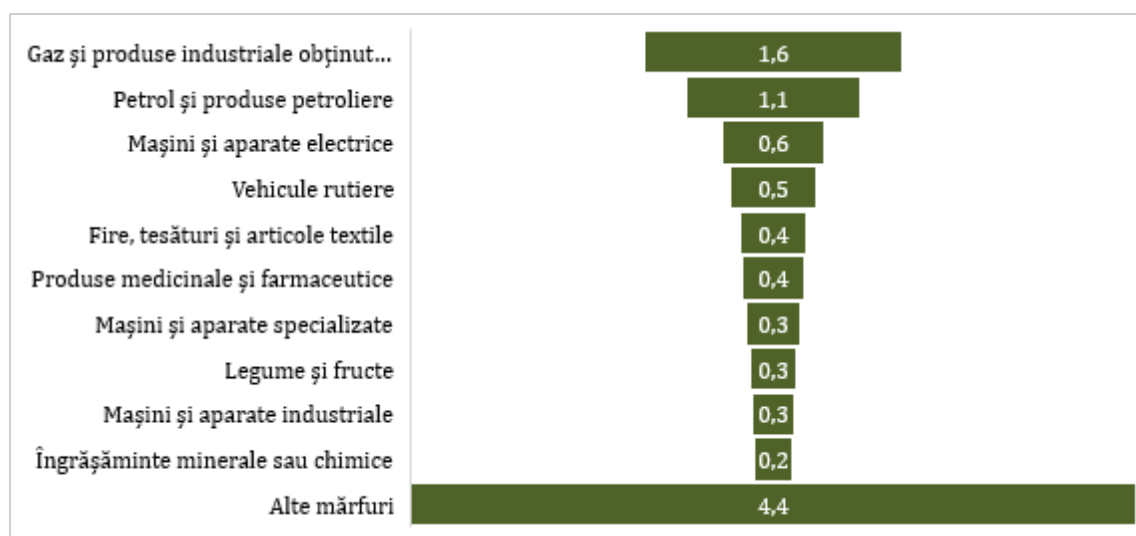
Sursa: Conform datelor, Biroului Național de Statistică

În ianuarie-martie 2022 *principalele țări ale importurilor de mărfuri* s-au regăsit: Federația Rusă 21,9%, datorită majorării considerabile a prețului la gazele naturale importate, cărora le-a revenit 69,0% din importurile realizate din Federația Rusă, România 13,5%, China 9,0%, Germania 6,9%, Turcia și Ucraina câte 6,5%, Italia 5,4%, Polonia 3,3%, Franța 2,9%, Ungaria 2,5%, Statele Unite ale Americii, Cehia, Spania și Belarus câte 1,4%, Bulgaria 1,3%, India 1,2%, Olanda și Austria câte 1,0%, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord 0,8% și Coreea de Sud 0,7%.

Analiza evoluției importurilor pe țări, comparativ cu perioada similară din anul 2021, relevă majorarea importurilor provenite din Federația Rusă de 2,3 ori, din cauza creșterii de 4,4 ori a prețului la gazele naturale importate, România cu 44,8%, Turcia 15,3%, Ungaria 49,4%, India de 2,2 ori, Bulgaria de 1,7 ori, Germania 6,8%, Italia 8,5%, Franța 16,8%, SUA 35,4%, Polonia 10,4%, Spania 23,8%, Azerbaidjan de 26,6 ori, Olanda 32,0%, Coreea de Sud 43,3%, Turkmenistan de 54,3 ori, Ucraina 2,9%, Slovacia 48,7%, Uzbekistan de 2,0 ori, Pakistan de 1,9 ori, Lituania de 1,9 ori, Serbia 29,9%, Cehia 7,7%, Grecia 32,6%, Kârgâzstan de 45,6 ori, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord 12,2%. Aceasta a influențat creșterea per total a importurilor cu 31,2%.

În același timp, s-au redus importurile provenite din Vietnam cu 29,3%, Japonia cu 18,7%, Belarus cu 4,7%, Austria cu 5,3%, Australia cu 79,4%, Malaysia cu 24,7%, diminuând, astfel, creșterea per total a importurilor cu 0,7%.

În structura importurilor, I trimestru 2022, ponderi importante au deținut următoarele grupe de mărfuri: gaze și produse industriale obținute din gaze 15,6%; petrol, produse petroliere și produse derivate 10,6%; mașini și aparate electrice și părți ale acestora 6,2%; vehicule rutiere 5,3%; fire, țesături, articole textile și produse conexe 3,9%, produse medicinale și farmaceutice 3,8%; mașini și aparate specializate pentru industriile specifice 3,2%; legume și fructe 2,7%; mașini și aparate industriale cu aplicații generale; părți și piese detașate ale acestor mașini 2,6%; îngrășăminte minerale sau chimice 2,4%.

Figura 4.9. Structura importurilor, pe grupe de mărfuri în Trim. I a. 2022, %

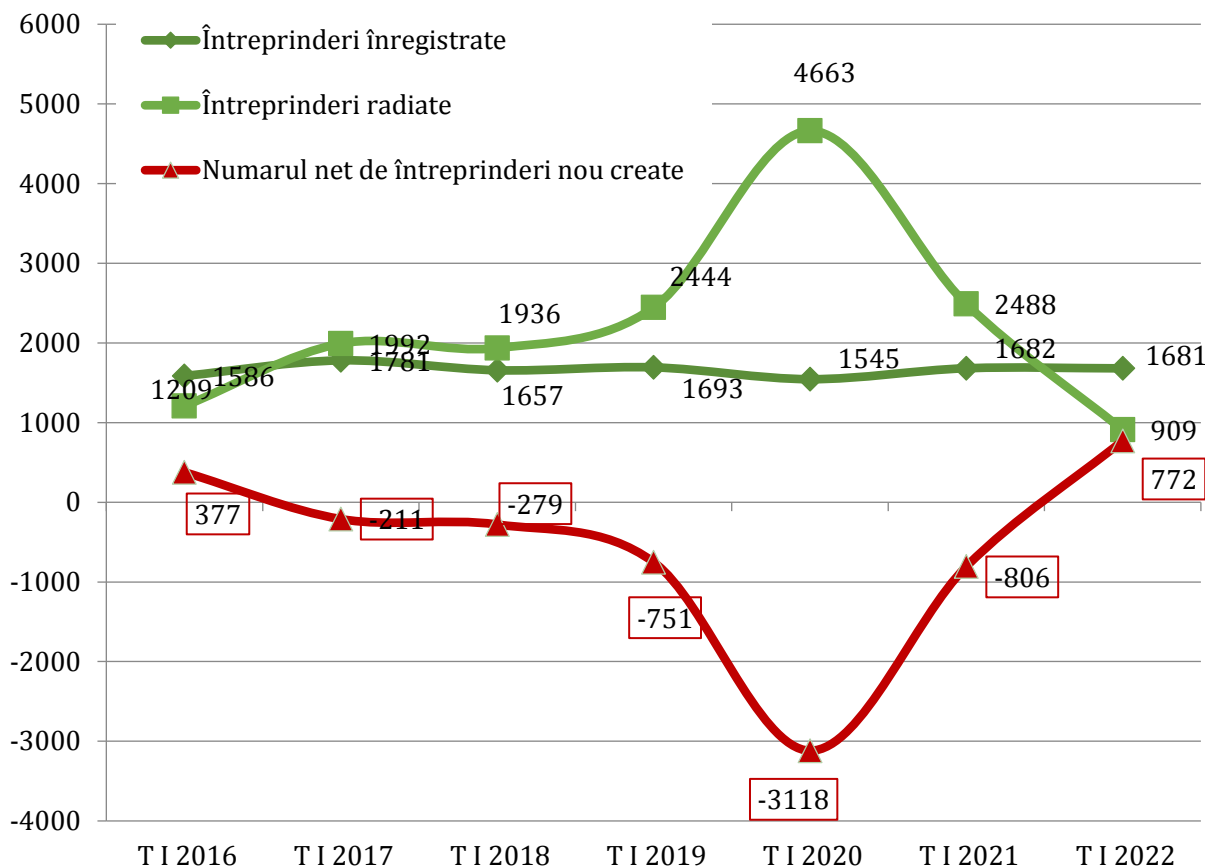
Sursa: Conform datelor, Biroului Național de Statistică

Capitolul V

MEDIUL DE AFACERI

Dinamica întreprinderilor înregistrate și radiate în trimestrul I 2021-2022

Conform datelor Agenției Serviciilor Publice, la 01.01.2022 Registrul de stat al unităților de drept deținea informații despre 122990 persoane juridice și întreprinzători individuali³.

Figura 5.1. Evoluția înregistrărilor și radierilor din Registrul de Stat și a numărului net de întreprinderi nou create în perioada T1 2016-2022

Sursa: Conform datelor Agenției Servicii Publice, www.date.gov.md

În ansamblu, numărul întreprinderilor înregistrate în T1 al anului 2022 a marcat o ușoară descreștere de 0,1% comparativ cu perioada similară a anului precedent. Astfel, potrivit datelor Agenției Serviciilor Publice, în Registrul de stat în primul trimestru al anului 2022, au fost înregistrate 1681 întreprinderi noi.

Totodată, în primul trimestru al anului curent, numărul întreprinderilor radiate s-a diminuat semnificativ față de perioada similară a anului precedent. Astfel, din Registrul de stat în T1 2022

³ www.date.gov.md

au fost radiate 909 întreprinderi, cu -63,5% mai puțin comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent.

Tabelul 5.1. Indicii de creștere a numărului de întreprinderi înregistrate și radiate în T1 2016-2022 față de perioada similară a anului precedent, %

Perioada	Înregistrarea întreprinderilor	Radierea întreprinderilor
T1 2016	99,0	155,4
T1 2017	112,3	164,8
T1 2018	93,0	97,2
T1 2019	102,2	126,2
T1 2020	91,3	190,8
T1 2021	108,9	53,4
T1 2022	99,9	36,5

Sursa: Calculele autorului conform datelor Agenției Servicii Publice, www.date.gov.md

Figura 5.1. reflectă evoluția numărului net de întreprinderi nou create în T1 2016-2022. Per ansamblu, în T1 2016-2021 se remarcă o tendință semnificativă de diminuare a numărului net de întreprinderi nou create. E de menționat că, începând cu T1 2017, pentru prima dată, în ultimii aproximativ 20 ani, numărul întreprinderilor radiate l-a depășit pe cel al întreprinderilor înregistrate, numărul net de întreprinderi nou create atingând o valoare negativă. Acest sold negativ al numărului net de întreprinderi nou create s-a înregistrat cinci ani consecutiv (T1 2017-2021). Spre deosebire de anii precedenți, în T1 2022 numărul net de întreprinderi nou create a atins o valoare pozitivă, atestând faptul că numărul înregistrărilor l-a depășit pe cel al radierilor și a constituit 772 de unități.

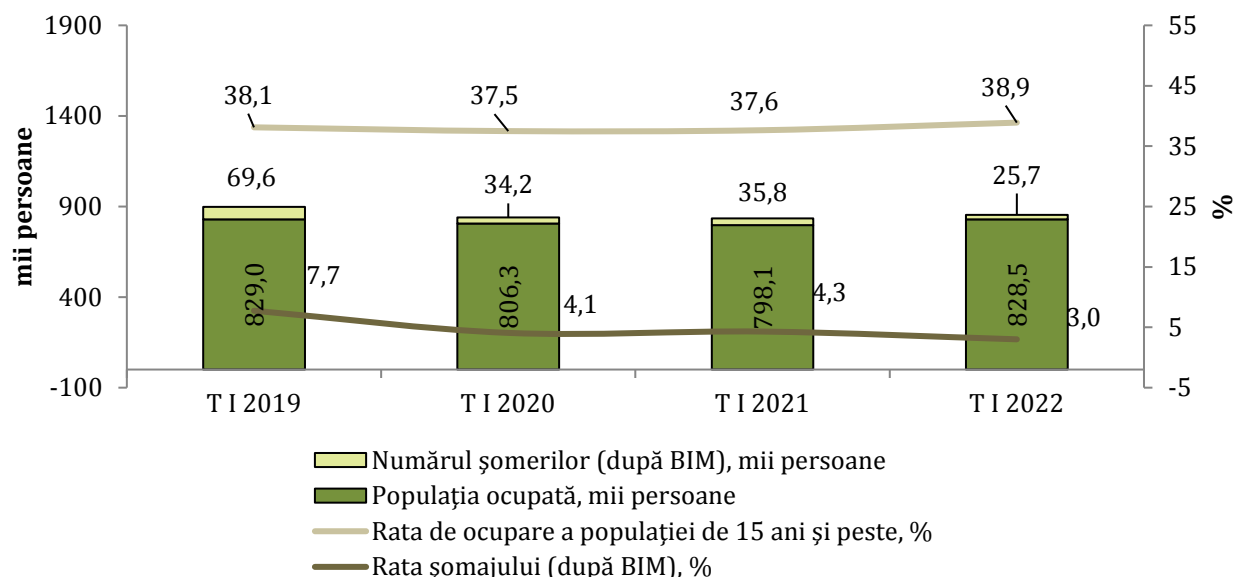
Capitolul VI SECTORUL SOCIAL

Piața forței de muncă

Primul trimestrial anului 2022 este caracterizat de o ușoară revenire a ratei de ocupare a populației și o scădere a ratei șomajului față de T1 din anul 2021.

În T1 din anul 2022 forța de muncă, care include populația ocupată și șomerii, a constituit 854,2 mii pers., în creștere cu 2,4% f.p.s.a.p. O pondere mai mare în forța de muncă au avut-o bărbații (51,9%) decât femeile (48,1%), precum și mediul rural (52,7%) față de mediul urban (47,3%). Totodată, rata de participare la forța de muncă a populației de 15 ani și peste a fost de 40,1%, ceea ce este cu 0,8 p.p. mai mult f.p.s.a.p. În rândul persoanelor economic active indicatorul a fost mai mare la bărbați (44,4%) decât la femei (36,3%). Rata de activitate este mai mare în mediul urban (48,6%) decât în cel rural (34,7%). În grupa de vârstă 15-29 ani rata de activitate a persoanelor economic active a constituit 31,7%, în grupa 15-64 ani – 48,0%, iar în grupa 20-64 ani – 51,6%. Rata de activitate economică a populației în vârstă de muncă (după legislația națională: 16-59 ani – femei și 16-62 ani – bărbați) a fost de 51,0%.

Populația ocupată în T1 din anul 2022 a fost de 828,5 mii pers., mai mult cu 3,8% f.p.s.a.p. (Figura 6.1). O pondere mai mare în populația ocupată au avut-o bărbații – 51,4% decât femeile – 48,6%, precum și mediul rural – 52,8% față de mediul urban – 47,2%.

Figura 6.1. Evoluțiile numărului populației ocupate, al șomerilor și a ratelor de ocupare și a șomajului populației în vârstă de 15 ani și peste, în T1 din anii 2019-2022⁴

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

⁴ În conformitate cu definiția numărului populației cu reședință obișnuită.

Rata de ocupare a populației în vârstă de 15 ani și peste a constituit 38,9%, fiind peste nivelul din T1 din 2021 (37,6%). Rata de ocupare a bărbaților – 42,7% a fost mai înaltă decât cea a femeilor (35,5%). După mediile de reședință, rata de ocupare a constituit în mediul urban – 47,1%, fiind mai mare decât cea din mediul rural – 33,7%. Rata de ocupare a persoanelor în vârstă de muncă (16-59 ani - femei/16-62 ani – bărbați) a fost de 49,4%, a persoanelor în vârstă de 15-64 ani – 46,5%, iar în grupa de vârstă 15-29 ani a constituit 29,7%.

În privința ratelor de ocupare, diferențele cele mai mari au fost la persoanele cu vârsta de 25-34 ani în funcție de sexe (rata de ocupare la bărbați a fost cu 16,7 p.p. mai mare decât la femei) și în funcție de mediul de reședință la persoanele cu vârsta de 45-54 de ani (rata de ocupare în mediul urban a fost cu 19,3 p.p. mai mare decât în mediul rural), după sexe la persoanele cu vârsta de 45-54 de ani (la bărbați cu 11,0 p.p. mai mică decât la femei).

Numărul persoanelor ocupate în activități agricole în T1 din anul 2022 a fost de 155,3 mii pers. (cu 0,4 mii sau cu 0,3% mai puțin f.p.s.a.p.) sau de 18,8% (cu 0,7 p.p. mai puțin f.p.s.a.p.) din totalul celor ocupați, iar numărul celor ocupați în activități non-agricole a fost de 673,1 mii pers. (cu 30,7 mii sau cu 4,8% mai mult f.p.s.a.p.).

Ponderea persoanelor ocupate în industrie a fost de 16,2%, inclusiv în industria prelucrătoare – 14,1%, iar în construcții – 6,9%. Numărul persoanelor ocupate în industrie a constituit 134,5 mii (în creștere cu 11,0% f.p.s.a.p.), iar în construcții – 57,3 mii pers. (în creștere cu 16,8% f.p.s.a.p.). În sectorul de servicii au activat 481,3 mii pers. sau 58,1% din numărul total de persoane ocupate (mai mult f.p.s.a.p. cu 9,1 mii pers. sau cu 1,9%).

Populația ocupată, repartizată după *formele de proprietate*, a constituit 69,6% în *sectorul privat* și 30,4% – în *sectorul public*. Ponderea salariaților după *statutul profesional* constituie 81,0%. Marea majoritate a salariaților au fost angajați pe o perioadă nedeterminată (90,4%). *Munca nedeclarată* în rândul salariaților în T1 din anul 2022 a constituit 5,4% (cu 0,8 p.p. mai mult decât în T1 din anul 2021). După ponderea salariaților pe sexe, care lucrează doar în baza unor înțelegeri verbale, mai mulți sunt bărbați – 7,3% față de femei – 3,5%. Cele mai mari ponderi ale salariaților care lucrează doar în baza unor înțelegeri verbale sunt estimate în: agricultură – 48,0%, construcții – 21,0%, comerț – 13,8%, industrie – 4,3%. În *sectorul informal* în T1 din anul 2022 au activat 15,4% din totalul persoanelor ocupate în economie, iar 20,0% au avut un loc de muncă informal. Din numărul total de persoane ocupate informal salariații au constituit 22,8%. În sectorul non-agricol ponderea ocupării informale a fost de 10,0%. Din numărul total de salariați loc de muncă informal aveau 5,6%, totodată, "salariu în plic" primeau 5,6% din salariați. Numărul *persoanelor sub-ocupate* (numărul persoanelor care au avut loc de muncă, al căror număr de ore efectiv lucrate, în total, în timpul perioadei de referință a fost mai mic de 40 de ore pe săptămână, care au dorit și au fost disponibile să lucreze ore suplimentare) a constituit 27,5 mii sau 3,3% din totalul persoanelor ocupate față de 4,2% în T1 din anul 2021. Din persoanele ocupate 8,0% au declarat că ar fi dorit să schimbe situația în raport cu locul actual de muncă pe motiv că nu sunt satisfăcuți de nivelul remunerării (situație inadecvată în raport cu venitul).

Numărul șomerilor, definit conform BIM, în T1 din anul 2022 a constituit 25,7 mii pers., micșorându-se f.p.s.a.p. cu 10,1 mii pers. sau cu 28,2%. Șomajul a fost într-o proporție mai mare în rândul bărbaților – 66,0% din numărul total al șomerilor, precum și în rândul persoanelor din

mediul rural – 50,6%. *Rata șomajului (LU1)* la nivelul țării în T1 din anul 2022 a fost de 3,0%, mai mică cu 1,3 p.p. f.p.s.a.p. Rata șomajului la bărbați a constituit 3,8%, iar la femei – 2,1%, în mediul urban – 3,1%, iar în cel rural – 2,9%. În rândurile persoanelor din grupa de vârstă de 15-24 ani rata șomajului a fost de 10,3% (mai mică în mediul urban – 9,7% decât în cel rural – 10,9% și mai mare la bărbați - 11,4% decât la femei - 8,6%), iar în categoria de vârstă 15-29 ani a constituit 6,4% (mai mare la bărbați – 8,4% decât la femei – 3,3%). *Rata compusă a sub-ocupării și șomajului (LU2)* la nivel de țară în T1 din anul 2022 a constituit 4,0%, fiind mai mică cu 1,7 p.p. f.p.s.a.p. *Rata compusă a șomajului și forței de muncă potențiale (LU3)* a fost de 6,2%, fiind mai mică cu 2,1 p.p. f.p.s.a.p. *Indicatorul compozit de sub-utilizare a forței de muncă (LU4)* a avut valoarea de 7,2%, fiind mai mic cu 2,4 p.p. f.p.s.a.p.

Populația în afara forței de muncă din țară (de 15 ani și peste) în T1 din anul 2022 a fost de 1276,0 mii pers., în scădere cu 0,8% f.p.s.a.p. În populația inactivă se includ: pensionarii (46,2%); persoanele care îngrijesc de familie (persoanele casnice) (13,0%); elevii și studenții (12,7%); persoanele care nu doresc să lucreze și nu caută un loc de muncă în Moldova, deoarece deja au un loc de muncă peste hotare sau care planifică să lucreze peste hotare (9,7% față de 9,9% în T1 din 2021); persoanele (declarate de gospodării) plecate peste hotare la lucru sau în căutare de lucru pentru o perioadă mai mică de 1 an (7,2% sau 91,5 mii persoane, acest număr majorându-se f.p.s.a.p. cu 11,8% sau cu 9,6 mii pers.); alte persoane în afara forței de muncă (11,2%). În rândul persoanelor care au un loc de muncă peste hotare sau intenționează să plece peste hotare o pondere mai mare o au bărbații – 15,9% față de femei – 4,9%. De asemenea, bărbații predomină și în rândul persoanelor plecate peste hotare la lucru sau în căutare de lucru pentru o perioadă mai mică de 1 an – 12,5% față de femei – 3,1%. În cadrul activităților de îngrijire a familiei predomină femeile – 22,5% față de 0,6% - bărbații.

Grupul NEET reprezintă tinerii în grupa de vârstă de 15-34 ani, ce nu sunt parte a populației ocupate, nu studiază în sistemul formal de educație și nu participă la cursuri sau alte instruirii din afara sistemului formal de educație. În T1 din anul 2022 grupul NEET a avut o pondere de 19,5% din populația din grupa de vârstă de 15-24 ani, 26,7% - în cazul celor cu vârsta de 15-29 ani și 30,3% - la cei cu vârsta de 15-34 ani, având valori mai mari la femei decât la bărbați în toate aceste grupuri de vârstă (15-24 ani: 22,9% - femei vs 16,1% - bărbați; 15-29 ani: 33,3% - femei vs 20,1% - bărbați; 15-34 ani: 39,7% - femei vs 20,3% - bărbați).

Boxa 6.1. Cu privire la legea ce permite angajatorilor să ofere salariaților servicii de îngrijire a copiilor cu vârsta de până la 3 ani

Legea prevede că în vederea asigurării reconcilierii vieții profesionale cu cea de familie, angajatorul poate oferi salariaților servicii de îngrijire a copiilor cu vârsta de până la 3 ani, conform cadrului normativ aprobat de Guvern, aceasta fiind una dintre soluțiile alternative de îngrijire a copiilor oferite de angajatori. Aceste servicii pot fi oferite la nivel de unitate, cu suportarea tuturor cheltuielilor aferente din mijloacele unității respective.

Sursa:

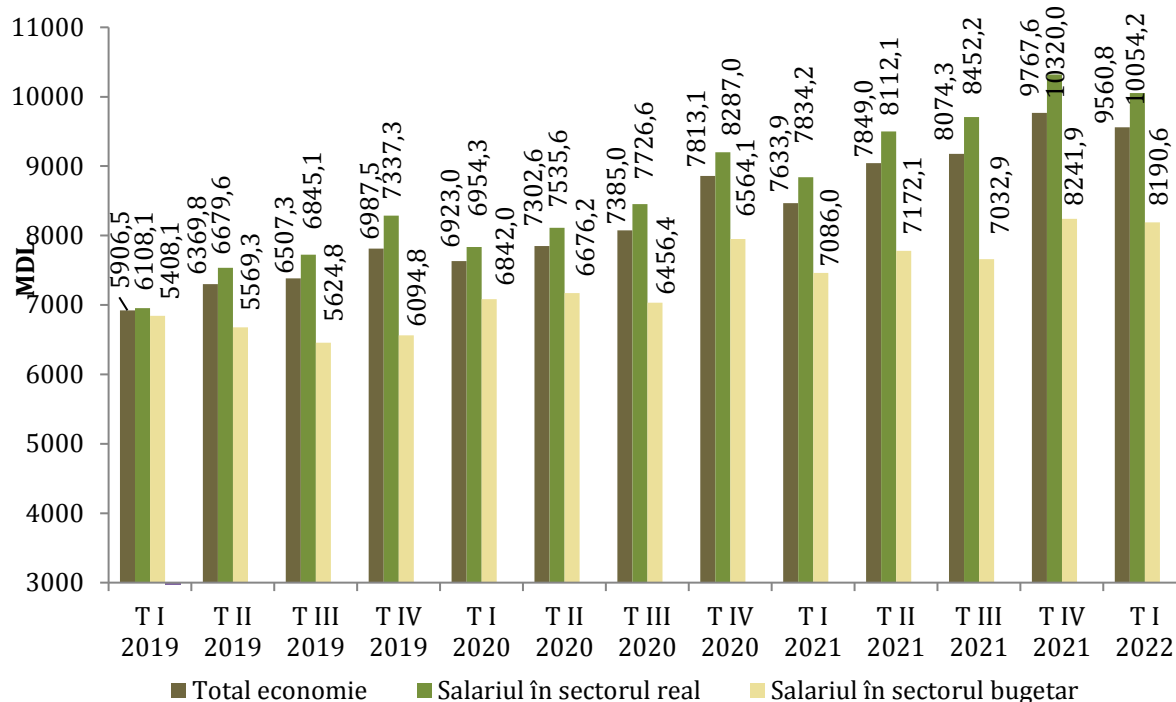
<https://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelegislative/tabid/61/LegislativId/5806/language/ro-RO/Default.aspx>

Remunerarea muncii

T1 din anul 2022 se caracterizează printr-o scădere în termeni reali a câștigului salarial nominal mediu lunar brut și o majorare a decalajului dintre câștigul salarial nominal mediu lunar brut în sectorul real față de cel bugetar.

În T1 din anul 2022 câștigul salarial nominal mediu lunar brut în țară⁵ a fost în mărime de 9560,8 MDL, majorându-se în termeni nominali cu 12,9% f.p.s.a.p., iar în valoare reală a scăzut cu 5,2% (cu ajustarea la indicele prețurilor de consum) (Figura 6.2).

În sectorul bugetar salariul mediu lunar în T1 din anul 2022 a fost în mărime de 8190,6 MDL, în creștere cu 9,8% f.p.s.a.p., iar în sectorul real – 10054,2 MDL, mai mult cu 13,7% f.p.s.a.p. Creșteri mai mari ale salariului mediu brut lunar au avut loc în: *agricultură, silvicultură și sectorul piscicol (+29,4%), informații și comunicații (+23,0%), activități de cazare și alimentație publică (+20,1%), alte activități de servicii (+17,9%), comerț cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor (+16,8%), transport și depozitare (+14,0%).*

Figura 6.2. Dinamica salariului nominal în sectorul bugetar și în cel real în perioada T1 2019 – T1 2022, MDL

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Cele mai mari câștiguri salariale medii brute lunare au fost înregistrate în: *informații și comunicații (24489,0 MDL - de 2,6 ori mai mare decât salariul mediu pe economie); activități financiare și de asigurări (17365,9 MDL - de 1,8 ori mai mare decât salariul mediu pe economie); producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat (12989,4*

⁵ La unitățile din sectorul real cu 4 și mai mulți salariați și toate instituțiile bugetare.

MDL - de 1,4 ori mai mare decât salariul mediu pe economie); *alte activități de servicii* (11791,3 MDL - de 1,2 ori mai mare decât salariul mediu pe economie); *activități profesionale, științifice și tehnice* (11475,7 MDL - de 1,2 ori mai mare decât salariul mediu pe economie); *administrație publică și apărare; asigurări sociale obligatorii* (10829,8 MDL - de 1,1 ori mai mare decât salariul mediu pe economie); *sănătate și asistență socială* (10781,4 MDL - de 1,1 ori mai mare decât salariul mediu pe economie). Cele mai mici salarii medii brute lunare au fost înregistrate în: *activități de cazare și alimentație publică* (6130,4 MDL - de 1,6 ori mai mic decât salariul mediu pe economie); *agricultură, silvicultură și sectorul piscicol* (6258,2 MDL - de 1,5 ori mai mic decât salariul mediu pe economie) și *Artă, activități de recreere și de agrement* (6610,7 MDL - de 1,5 ori mai mic decât salariul mediu pe economie).

În T1 din anul 2022 numărul mediu de salariați s-a majorat cu 1,4% f.p.s.a.p. În T1 din anul 2022 numărul mediu de salariați s-a majorat esențial f.p.s.a.p. în: *alte activități de servicii* (+16,5%); *activități de servicii administrative și activități de servicii suport* (+6,9%); *distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare* (+6,6%); *informații și comunicații* (+5,8%); *Tranzacții imobiliare* (+5,5%), iar cele mai semnificative micșorări în *construcții* (-5,2%) și *industria extractivă* (-3,2%). În raport cu T IV din 2021 numărul mediu de salariați a avut o majorare neesențială (cu 0,2%), cele mai mari majorări având loc în: *alte activități de servicii* (+15,4%); *tranzacții imobiliare* (+7,4%); *distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare* (+6,4%); *activități de servicii administrative și activități de servicii suport* (+5,8%); *informații și comunicații* (+5,8%), iar cele mai mari micșorări au avut loc în: *agricultură, silvicultură și sectorul piscicol* (-13,7%); *activități de cazare și alimentație publică* (-10,7%); *construcții* (-7,8%) și *industria extractivă* (-7,1%).

Boxa 6.2. Modelul inovator de prestare a serviciilor publice CUPS

Centrele unificate de prestare a serviciilor (CUPS) reprezintă un punct comun de acces la servicii publice accesibile în format electronic. Serviciile publice electronice CNAS prestate prin CUPS sunt: 1) Indemnizația unică la nașterea copilului; 2) Indemnizația lunară pentru îngrijirea copilului până la împlinirea vârstei de 2 ani persoanelor neasigurate; 3) Indemnizația pentru creșterea copilului persoanelor asigurate; 4) Indemnizația lunară de suport pentru creșterea până la vârsta de 3 ani a copiilor gemeni sau a mai multor copii născuți dintr-o singură sarcină, persoanelor asigurate și neasigurate; 5) Indemnizația paternală; 6) Reexaminarea pensiilor pentru limită de vârstă; 7) Reexaminarea pensiilor de dizabilitate; 8) Programarea online la serviciile CTAS; 9) Informația privind starea contului personal de asigurări sociale. Aceste centre sunt amplasate în incinta primăriilor sau în vecinătatea lor. Actualmente, în următoarele localități au fost instituite CUPS-uri: Albota de Sus, Biliceni Vechi, Chiperceni, Colibași, Corjeuți, Holercani, Limbenii Noi, Lozova, Mereni, Parcova, Pânășești, Pelinia, Pepeni, Peresecina, Pîrjolteni, Sculeni și Taxobeni. De serviciile CUPS pot să beneficieze atât cetățenii din localitate, cât și cei din satele vecine.

Sursa: <https://cnas.gov.md/libview.php?l=ro&idc=360&id=5756&t=/Mass-media/Noutati/CUPS-model-inovator-de-prestare-a-serviciilor-publice>

Protecția socială a populației. Conform datelor Casei Naționale de Asigurări Sociale, numărul pensionarilor aflați la evidența organelor de protecție socială la 1 aprilie 2022 a constituit 671,7

mii pers. (din care 64,2% femei) sau cu 8,7 mii pers. mai puțin comparativ cu 1 aprilie 2021. Numărul de pensionari după limita de vârstă a fost de 522,0 mii pers. (dintre care 69,0% femei) sau cu 1,8 mii mai mult f.p.s.a.p. La 1 aprilie 2022 primeau pensie de dizabilitate 106,1 mii pers. (din care femei – 51,9%), ceea ce este cu 11,1 mii pers. mai puțin f.p.s.a.p. Numărul beneficiarilor de pensii de urmaș a fost de 10,8 mii pers. (din care femei – 77,9%), cu 229 pers. mai mult f.p.s.a.p. Numărul de persoane ce beneficiază de pensii pentru vechime în muncă a constituit 27 (dintre care 17 femei și 10 bărbați), cu 22 pers. mai puțin f.p.s.a.p. Beneficiari de pensii pentru unele categorii de angajați din aviația civilă au fost în număr de 473 (dintre care bărbați – 78,2%), cu 40 persoane mai puțin f.p.s.a.p. Numărul celor ce beneficiază de pensii ca participanți la lichidarea avariei de la Cernobîl a constituit 1568 pers. (dintre care bărbați – 94,6%) și s-a micșorat cu 59 pers. f.p.s.a.p. Numărul de beneficiari de pensii ca și militari în termen și membri de familie a fost de 695 (dintre care 97,0% bărbați), cu 31 mai puțin f.p.s.a.p. Numărul celor ce au primit pensii pentru unii angajați din domeniul culturii a fost de 33 pers. (bărbați – 20 pers.), la fel ca și în p.s.a.p. Numărul celor ce au obținut pensii anticipate pentru limită de vârstă a constituit 1309 pers. (bărbați – 100%), cu 197 mai puțin f.p.s.a.p. Numărul beneficiarilor de pensii anticipate pentru carieră lungă a fost de 1363 pers. (femei – 52,1%), iar numărul persoanelor din alte categorii de pensionari a reprezentat 27,4 mii pers. (bărbați – 75,7%), cu 624 mai puțin f.p.s.a.p. Numărul total al beneficiarilor de alocații sociale de stat a fost de 73307 pers. (bărbați – 52,3%), cu 4,6 mii mai mult f.p.s.a.p. Numărul celor ce au obținut alocații sociale de stat pentru persoane vârstnice a constituit 13027 pers. (femei – 60,8%), cu 2,3 mii mai mult f.p.s.a.p. Numărul beneficiarilor ce au obținut alocații sociale de stat pentru persoane cu dizabilități a fost de 15484 pers. (bărbați – 64,7%), cu 1,7 mii mai mult f.p.s.a.p. Numărul persoanelor ce au obținut alocații sociale de stat pentru persoanele cu dizabilități din copilărie a constituit 27947 pers. (bărbați – 56,4%), cu 303 pers. mai mult f.p.s.a.p. Numărul celor ce au obținut alocații sociale de stat pentru copii cu dizabilități în vârstă de până la 18 ani a constituit 10571 pers. (bărbați – 60,8%), cu 273 pers. mai mult f.p.s.a.p. Numărul beneficiarilor ce au obținut alocații sociale de stat în cazul pierderii întreținătorului a constituit 6278 pers. (femei – 83,2%), cu 40 pers. mai mult f.p.s.a.p.

Mărimea medie a pensiei la 1 aprilie 2022 a fost de 2638,12 MDL (cu 25,7% mai mare la bărbați decât la femei), ceea ce este cu 483,18 MDL sau cu 22,4% mai mult f.p.s.a.p. Pensia medie pentru limita de vârstă a constituit 2653,00 MDL (cu 22,1% mai mare la bărbați decât la femei), fiind cu 522,02 MDL sau cu 24,5% mai mult f.p.s.a.p. Pensia medie de dizabilitate a fost în mărime de 1743,05 MDL (cu 8,1% mai mare la bărbați decât la femei), mai mare cu 226,93 MDL sau cu 15,0% f.p.s.a.p. Pensia medie de urmaș a avut valoarea de 1918,80 MDL (cu 7,5% mai mare la femei decât la bărbați) și a fost mai înaltă cu 351,13 MDL sau cu 22,4% f.p.s.a.p. Mărimea pensiei medii pentru vechime în muncă a fost de 1122,34 MDL (cu 3,3% mai mare la bărbați decât la femei), mai mare cu 114,04 MDL sau cu 11,3% f.p.s.a.p. Pensia medie pentru unele categorii de angajați din aviația civilă a constituit 11030,11 MDL (cu 45,5% mai mare la bărbați decât la femei), mai înaltă cu 1031,58 MDL sau cu 10,3% f.p.s.a.p. Pensia medie a participanților la lichidarea avariei de la Cernobîl a fost în mărime de 4317,15 MDL (cu 26,7% mai mare la bărbați decât la femei), mai mare cu 294,23 MDL sau cu 7,3% f.p.s.a.p. Mărimea pensiei medii a militarilor în termen și membrilor de familie a fost de 1910,11 MDL (cu 78,2% mai mare la bărbați decât la femei), mai înaltă cu 162,83 MDL sau cu 9,3% f.p.s.a.p. Mărimea pensiei medii a unor angajați din domeniul culturii a constituit 1724,49 MDL (cu 25,9% mai mare la bărbați decât la femei), mai mare cu 150,46 MDL sau cu 9,6% f.p.s.a.p. Pensia medie anticipată pentru limită de vârstă a avut valoarea

de 2938,33 MDL, mai mult cu 362,06 MDL sau cu 14,1% f.p.s.a.p. Pensia anticipată pentru carieră lungă a constituit 5756,80 MDL (cu 21,1% mai mare la bărbați decât la femei). Pensia medie pentru alte categorii de pensionari a reprezentat 5719,66 MDL (cu 15,3% mai mare la bărbați decât la femei), mai ridicată cu 483,42 MDL sau cu 9,2% f.p.s.a.p. Mărimea medie a alocației sociale de stat a fost de 1173,43 MDL (cu 9,6% mai mare la bărbați decât la femei), mai mare cu 493,20 MDL sau cu 72,5% f.p.s.a.p. Mărimea medie a alocației sociale de stat pentru persoane vârstnice a constituit 998,88 MDL (fără diferențe semnificative între bărbați și femei), mai înaltă cu 427,93 MDL sau cu 75,0% f.p.s.a.p. Valoarea medie a alocației sociale de stat pentru persoanele cu dizabilități a fost de 981,35 MDL (cu 3,4% mai mare la bărbați decât la femei), mai înaltă cu 413,32 MDL sau cu 72,8% f.p.s.a.p. Mărimea medie a alocației sociale de stat pentru persoanele cu dizabilități din copilărie a reprezentat 1313,34 MDL (fără diferențe semnificative între bărbați și femei), mai mare cu 558,51 MDL sau cu 74,0% f.p.s.a.p. Alocația socială de stat medie pentru copii cu dizabilități în vârstă de până la 18 ani a reprezentat 1354,71 MDL (fără diferențe semnificative între bărbați și femei), ceea ce e mai mult cu 577,82 sau cu 74,4% f.p.s.a.p. Valoarea medie a alocației sociale de stat în cazul pierderii întreținătorului a fost de 1081,32 MDL (cu 4,6% mai mare la femei decât la bărbați), mai înaltă cu 455,09 MDL sau cu 72,7% f.p.s.a.p.

La 01.04.2022 numărul de beneficiari/copii ce au obținut indemnizație unică la nașterea copilului a constituit 5317 pers./5401 copii sau cu 0,08%/0,15% mai puțin/mai mult față de 01.04.2021. Numărul de beneficiari/copii ce au obținut indemnizație lunară pentru creșterea copilului până la împlinirea vârstei de 3 ani pentru persoane asigurate a constituit 47334 pers./49372 copii sau cu 1,5%/2,1% mai puțin față de 01.04.2021. Numărul de beneficiari/copii ce au obținut indemnizație lunară pentru îngrijirea copilului până la împlinirea vârstei de 1,5/2 ani pentru persoane neasigurate a constituit 33363 pers./34421 copii sau cu 2,1%/2,0% mai mult față de 01.04.2021. Numărul de beneficiari de indemnizație lunară de suport pentru creșterea până la vârsta de 3 ani a copiilor gemeni sau a mai mulți copii născuți dintr-o singură sarcină pentru persoane asigurate/neasigurate a constituit 1361 pers./2769 pers. sau cu 6,8%/6,8% mai puțin față de 01.04.2021.

Mărimea indemnizației unice la nașterea copilului la 01.04.2022 a fost de 10068 MDL, cu 6,4% mai mare f.p.s.a.p. Valoarea indemnizației lunare pentru creșterea copilului până la împlinirea vârstei de 3 ani pentru persoane asigurate a constituit 3762,63 MDL, cu 59,0% mai mult f.p.s.a.p. Mărimea indemnizației lunare pentru îngrijirea copilului până la împlinirea vârstei de 1,5/2,0 ani pentru persoane neasigurate a fost de 740 MDL, la fel ca în p.s.a.p. Valoarea indemnizației lunare de suport pentru creșterea până la vârsta de 3 ani a copiilor gemeni sau a mai mulți copii născuți dintr-o singură sarcină pentru persoanele asigurate și cele neasigurate a fost de 370 MDL, la fel ca în p.s.a.p.

La 01.04.2022, conform prevederilor Hotărârii de Guvern Nr. 162 din 08.09.2021 cuantumul pensiei minime pentru limită de vârstă (ceea ce reprezintă echivalentul cuantumului venitului lunar minim garantat) a constituit 2000,0 MDL. Cuantumul pensiei minime în cazul unei dizabilități severe a fost de 1500,0 MDL, în cazul unei dizabilități accentuate – 1400,0 MDL, în cazul unei dizabilități medii – 1000,0 MDL.

ANEXE STATISTIC

RESURSE PIB																					
Perioada	PIB			VAB			Agricultura			Industria			Construcții			Alte activități			Impozite nete pe produs		
	mil. lei	în %	f.p.s.a.p.	mil. lei	în %	f.p.s.a.p.	mil. lei	în %	f.p.s.a.p.	mil. lei	în %	f.p.s.a.p.	mil. lei	în %	f.p.s.a.p.	mil. lei	în %	f.p.s.a.p.	mil. lei	în %	f.p.s.a.p.
	preț. curente			preț. curente			preț. curente			preț. curente			preț. curente			preț. curente			preț. curente		
2017	150369.3	104.5	126440.9	103.8	18357.6	107.9	21952.2	103.0	4928.6	104.3	81202.6	102.4	23928.3	108.6							
2018	190016.3	104.0	164179.4	104.2	19306.1	101.9	28602.1	104.3	15050.5	116.0	101220.7	103.1	25836.9	102.7							
2019	210098.8	103.6	182594.9	103.9	20718.3	97.7	29744.9	102.6	18153.5	115.9	113978.3	103.6	27503.9	101.4							
2020	206352.0	93.0	179578.5	93.1	19626.8	73.6	28884.6	95.7	19149.6	103.7	111917.5	94.3	26773.5	92.7							
2021	241870.6	113.9	207639.4	113.5	25118.9	145.0	30112.8	112.1	19730.1	84.0	132677.6	114.4	34231.2	117.1							
Trimestrul I 2019	41184.8	104.4	35376.6	105.1	1139.4	99.0	6694.4	103.1	2603.3	115.7	24939.6	104.9	5808.1	100.3							
Trimestrul II 2019	49704.1	105.8	43044.25	106.6	2893.6	95.6	7253.7	103.9	6294.35	132.0	26602.7	103.5	6659.8	101.5							
Trimestrul III 2019	64323.5	104.3	56932.1	104.7	9677.7	106.3	8058.6	104.3	6435.4	109.6	32760.3	103.4	7391.4	101.7							
Trimestrul IV 2019	54886.5	100.2	47241.9	99.9	7007.6	89.1	7738.1	99.4	2820.5	101.7	29675.6	102.9	7644.6	102.0							
Trimestrul I 2020	43685.3	100.9	37287.7	101.1	1144.2	102.3	6746.0	98.3	2995.4	108.6	26402.0	100.9	6397.6	99.7							
Trimestrul II 2020	44629.5	86.0	39225.7	87.4	3076.0	94.8	6559.7	88.3	5925.6	93.1	23664.5	84.9	5403.8	77.3							
Trimestru III 2020	61719.2	90.3	54644.8	90.5	8819.9	67.8	7661.2	94.5	6939.3	107.2	31224.4	92.8	7074.4	88.8							
Trimestru IV 2020	56317.9	96.7	48420.2	95.2	6586.7	68.5	7917.7	101.5	3289.3	114.8	30626.5	98.6	7897.8	106.3							
Trimestru I 2021	46523.4	101.8	39487.0	100.7	1260.8	86.1	7292.4	106.1	3107.2	105.5	27826.6	99.6	7036.5	108.6							
Trimestru II 2021	57697.5	121.5	49535.8	119.2	3539.9	92.1	8115.2	119.9	7462.2	122.0	30418.5	122.2	8161.7	138.3							
Trimestru III 2021	69849.5	108.3	60299.0	105.7	11683.5	128.6	7945.9	104.4	6742.9	90.9	33926.7	103.2	9550.4	128.5							
Trimestru IV 2021	66735.8	118.9	57253.6	120.7	7873.0	164.4	-	-	5563.3	133.2	36011.2	113.0	9482.6	108.4							
Trimestrul I 2022	56266.5	101.1	48124.7	101.2	1305.3	97.9	7007.8	96.0	3937.4	95.6	33819.7	105.0	8141.7	x							

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

UTILIZĂRI PIB														
Perioada	PIB			Consum final			Formarea brută de capital fix			Variația stocurilor			Export net	
	mil. lei	în %	f.p.s.a.p.	mil. lei	în %	f.p.s.a.p.	mil. lei	în %	f.p.s.a.p.	mil. lei	în %	f.p.s.a.p.	mil. lei	în %
	preț. curente	f.p.s.a.p.		preț. curente	f.p.s.a.p.		preț. curente	f.p.s.a.p.		preț. curente	f.p.s.a.p.		preț. curente	f.p.s.a.p.
2017	150369.3	104.5		157666.1	104.0		32864.9	105.3		2129.9	x		-42291.7	x
2018	190016.3	104.0		191142.3	103.2		46148.1	114.0		1831.8	x		-49105.9	x
2019	2100098.8	103.6		206785.8	102.6		53713.9	112.9		1552.2	x		-51953.0	x
2020	206352.0	93.0		202773.2	94.1		53019.0	97.9		-3085.0	x		-46355.1	x
2021	241870.6	113.9		238742.1	113.2		58514.0	101.7		10820.6	x		-66206.2	x
Trimestrul I 2019	41184.8	104.4		43909.3	101.9		8487.3	111.3		-691.4	x		-10520.3	x
Trimestrul II 2019	49704.1	105.8		48885.3	101.7		15137.1	126.1		-349.1	x		-13969.25	x
Trimestrul III 2019	64323.5	104.3		56934.6	104.6		17835.8	110.9		3352.3	x		-13799.1	x
Trimestrul IV 2019	54886.5	100.2		57056.6	102.0		12253.8	103.3		-759.6	x		-13664.3	x
Trimestrul I 2020	43685.3	100.9		45226.5	98.6		9252.1	109.3		412.1	x		-11205.4	x
Trimestrul II 2020	44629.5	86.0		42236.2	84.5		12752.7	84.4		-2164.8	x		-8194.6	x
Trimestrul III 2020	61719.2	90.3		55351.3	93.2		19068.4	106.7		625.6	x		-13326	x
Trimestru IV 2020	56317.9	96.7		59959.2	99.5		11945.7	93.4		-1957.8	x		-13629.1	x
Trimestru I 2021	46523.4	101.8		48337.8	102.3		10898.8	114.2		1537.6	x		-14250.8	x
Trimestru II 2021	57697.5	121.5		56110.5	122.4		16630.2	124.5		2820.5	x		-17863.7	x
Trimestru III 2021	69849.5	108.3		65166.3	110.7		18224.7	92.1		3204.6	x		-16746.1	x
Trimestru IV 2021	66735.8	118.9		68502.9	107.4		15631.2	95.3		127.8	x		-17526.2	x
Trimestru I 2022	56266.5	101.1		58254.6	102.8		12081.4	98.0		873.95	x		-14943.5	x

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

PREȚURILE DE CONSUM				
	Ritmul de creștere a IPC, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere a prețurilor la produsele alimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere a prețurilor la produsele nealimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere a prețurilor la servicii, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
2017	6,6	7,9	4,5	7,1
2018	3,0	5,4	2,7	0,2
2019	4,8	7,6	4,2	1,5
2020	3,8	7,4	0,9	2,4
2021	5,1	7,0	6,0	1,3
T I 2019	2,5	3,4	3,2	-0,1
T II 2019	4,1	6,6	4,0	0,1
T III 2019	5,7	8,7	4,7	2,4
T IV 2019	7,1	11,6	4,8	3,5
T I 2020	6,1	11,0	3,2	3,9
T II 2020	4,6	8,8	0,8	3,5
T III 2020	3,3	7,2	0,0	2,2
T IV 2020	1,0	2,8	-0,4	0,0
T I 2021	0,8	2,0	1,2	-1,6
T II 2021	3,0	4,9	4,5	-1,6
T III 2021	4,9	5,8	7,0	0,7
T IV 2021	11,7	15,2	11,1	7,6
T I 2022	19,1	23,8	15,4	17,7

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele INCE.

RETURILE DE CONSUM				
	Ritmul de creștere a IPC, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere a prețurilor la produsele alimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere a prețurilor la produsele nealimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere a prețurilor la servicii, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
Ianuarie 2021	0,2	1,3	-0,1	-1,0
Februarie 2021	0,6	1,8	1,2	-1,9
Martie 2021	1,5	3,0	2,4	-1,9
Aprilie 2021	2,8	5,1	3,8	-1,6
Mai 2021	3,1	5,0	4,7	-1,5
Iunie 2021	3,2	4,6	5,2	-1,5
Iulie 2021	3,5	4,2	5,5	-0,5
August 2021	4,6	4,8	6,9	1,0
Septembrie 2021	6,7	8,3	8,6	1,5
Octombrie 2021	8,8	12,7	10,0	1,6
Noiembrie 2021	12,4	15,5	11,3	9,7
Decembrie 2021	13,9	17,5	12,1	11,6
Ianuarie 2022	16,6	21,1	13,4	14,8
Februarie 2022	18,5	23,3	14,2	17,0
Martie 2022	22,2	27,0	18,0	21,4
Aprilie 2022	27,1	30,2	19,1	34,4
Mai 2022	29,1	32,5	21,5	35,3

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele INCE.

PREȚURILE PRODUCȚIEI INDUSTRIALE						
	Ritmul de creștere a IPPI, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere a industriei extractivă, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere a prețurilor din industria prelucrătoare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere a prețurilor din sectorul energetic, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere a prețurilor în construcții, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere a prețurilor la produsele agricole, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
2017	3,3	2,5	3,0	6,8	7,1	-2,1
2018	0,4	3,0	0,2	2,3	6,1	-7,5
2019	1,8	13,0	1,7	0,4	4,7	3,8
2020	2,6	2,3	3,4	-7,3	0,7	22,5
2021	8,5	4,6	8,7	7,3		13,7
T I 2019	0,5	6,5	0,4	0,1	8,7	-4,8
T II 2019	1,7	17,8	1,6	-0,6	7,1	-6,5
T III 2019	2,7	16,0	2,6	0,3	5	0,7
T IV 2019	2,5	11,9	2,3	2,0	2	8,8
T I 2020	2,5	9,5	2,5	1,8	2,6	8,8
T II 2020	2,7	-1,7	3,7	-9,3	0,2	10,9
T III 2020	2,0	0,4	3,0	-10,8	0,5	18,1
T IV 2020	3,1	1,7	4,3	-10,8	0,5	30,9
T I 2021	5,9	1,3	7,3	-10,7	1,8	26,9
T II 2021	7,5	5,5	8,1	-0,1	5,4	19,9
T III 2021	7,8	4,9	8,5	-0,2	8,6	15,8
T IV 2021	12,9	7,4	10,7	42,4	9,1	6,2
T I 2021	19,3	13,8	13,1	108,1	15,5	8,4

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele INCE.

CURSUL VALUTAR							
	Cursul nominal de schimb MDL/USD	Cursul nominal de schimb MDL/EUR	Ritmul de creștere a cursului nominal de schimb MDL/USD, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul de creștere a cursului nominal de schimb MDL/EUR, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul real de schimb MDL/USD, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul real de schimb MDL/EUR, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	
2017	18,5	20,8	-7	-5,8	-11,2	-10	
2018	16,8	19,8	-9,2	-4,8	-8,2	-5,9	
2019	17,6	19,7	4,6	-0,6	0,2	-3,5	
2020	17,3	19,7	-1,6	0,1	-4,3	-2,7	
2021	17,7	20,9	2,3	6,1	0,5	-2,1	
T I 2019	17,2	19,5	2,4	-5,3	-3,6	-5,7	
T II 2019	17,9	20,1	7,7	1,3	5,4	-0,3	
T III 2019	17,8	19,7	6,4	1,8	2,1	-1,9	
T IV 2019	17,5	19,3	2,0	-1,1	-3,2	-6,0	
T I 2020	17,6	19,4	2,6	-0,4	-2,0	-4,7	
T II 2020	17,8	19,5	-1,0	-3,0	-5,8	-6,3	
T III 2020	16,8	19,6	-5,4	-0,7	-7,8	-3,6	
T IV 2020	17,1	20,4	-1,9	5,7	-1,9	4,8	
T I 2021	17,5	21,1	-0,5	8,8	0,3	9,3	
T II 2021	17,8	21,5	0,4	9,9	1,9	8,9	
T III 2021	17,8	21,0	6,0	7,0	6,2	5,0	
T IV 2021	17,6	20,1	2,7	-1,4	-2,0	-7,5	
T I 2022	18,1	20,3	3,4	-3,8	-6,3	-14,3	

Sursa: Conform datelor BNM, BNS, OCDE, calculele INCE.

POLITICA MONETARĂ					
	Agregatul monetar M0, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Agregatul monetar M1, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Agregatul monetar M2, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Agregatul monetar M3, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Baza monetară, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)
2017	19052,6	34593,0	52989,3	77055,9	36997,0
2018	21077,4	39165,0	58334,2	83158,6	43556,9
2019	22953,2	42629,7	63137,0	89950,7	46851,0
2020	29818,9	55301,0	75896,8	107631,0	55638,7
2021	31461,4	58246,6	79894,0	117371,7	56743,2
Ianuarie 2021	29865,6	55058,7	75652,0	106967,3	56137,2
Februarie 2021	30452,6	55839,2	76589,9	108123,9	56043,6
Martie 2021	30426,1	55720,9	76528,1	107544,7	54976,0
Aprilie 2021	31690,3	57690,5	78653,7	110392,2	56082,4
Mai 2021	31815,0	58890,4	80021,1	112158,2	56301,3
Iunie 2021	32098,7	59226,6	80536,3	113011,4	55813,6
Iulie 2021	32744,1	60434,0	81923,4	115456,8	56916,9
August 2021	32739,5	59912,2	81591,6	116119,5	57493,0
Septembrie 2021	31926,3	59444,6	81380,7	116426,1	57147,0
Octombrie 2021	31922,0	60160,2	82132,3	117206,8	58519,6
Noiembrie 2021	30819,6	58447,3	80177,0	115643,0	56189,8
Decembrie 2021	31461,4	58246,6	79894,0	117371,7	56743,2
Ianuarie 2022	30735,7	58536,9	80578,7	117127,3	57449,3
Februarie 2022	31461,4	58246,6	79894,0	117371,7	56743,2
Martie 2022	30266,7	56144,3	76609,7	111999,1	58631,1
Aprilie 2022	30119,7	55849,1	76391,9	110376,4	56682,1

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

POLITICA MONETARĂ							
	Rata de bază, %	CBN, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata dobânzii la credite overnight, %	Credite overnight, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata dobânzii la depozite overnight, %	Depozite overnight, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata rezervelor obligatorii atrase în MDL, %
Ianuarie 2021	2,65	6636,5	5,15	0	0,15	347,8	32
Februarie 2021	2,65	5752,4	5,15	0	0,15	201,0	32
Martie 2021	2,65	5983,6	5,15	0	0,15	175,2	30
Aprilie 2021	2,65	5224,5	5,15	15,7	0,15	233,6	28
Mai 2021	2,65	5403	5,15	0	0,15	169,5	26
Iunie 2021	2,65	5061	5,15	11,7	0,15	178	26
Iulie 2021	3,65	4104,4	6,15	40	1,15	93,9	26
August 2021	3,65	3796,7	6,15	0	1,15	112,3	26
Septembrie 2021	4,65	3250,2	7,15	0	2,15	288,6	26
Octombrie 2021	5,50	3640,1	7,15/7,50	4,8	2,15/3,50	300,3	26
Noiembrie 2021	5,50	2914,6	7,50	0	3,50	283,3	26
Decembrie 2021	6,50	2605,1	7,50/8,50	3,9	3,50/4,50	247,4	26
Ianuarie 2022	8,50	4223,3	8,50/10,50	4,8	6,50/8,50	343,4	26
Februarie 2022	10,50	3033,8	10,50/12,50	28,2	8,50/10,50	462,1	28
Martie 2022	12,50	1584,9	14,50	366,5	10,50	282,1	28
Aprilie 2022	12,50	1862,8	14,50/17,50	110,0	10,50/13,50	460,6	28
Mai 2022	15,50	1975,7	17,50/20,50	154,0	13,50/16,50	382,8	30

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

FINANȚE PUBLICE							
Perioada	Veniturile la BPN, mil. MDL	Creșterea veniturilor la BPN, % (f.p.s.a.p.)	Cheltuielile din BPN, mil. MDL	Creșterea cheltuielilor din BPN, % (f.p.s.a.p.)	Surse de finanțare a BPN, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Presiunea fiscală, %	
2017	53 379,4	16,2	54 524,1	12,5	1 144,7	33,24	
2018	57 964,9	8,6	59 576,9	9,3	1 612,0	28,84	
2019	62949,2	8,5	69 171	16	5738,7	30,31	
2020	62655,3	-0,5	73274,9	11,1	10619,6	30,36	
2021	77373,1	23,5	82013,6	11,9	4640,5	31,98	
Trimestrul I 2019	14 128,3	6,3	14 483,8	19,1	-355,5		
Trimestrul II 2019	29 467,2	6,0	31 572,3	17,4	2105,1		
Trimestrul III 2019	45 278,6	6,2	46 761,7	14,4	1483,1		
Trimestrul IV 2019	62949,2	8,5	69 171	16	5738,7		
Trimestrul I 2020	15028,1	6,3	15423,0	6,5	394,9		
Trimestrul II 2020	29036,9	-1,5	32502,1	2,9	3465,2		
Trimestrul III 2020	44635,0	-1,4	49973	17,1	5338,0		
Trimestrul IV 2020	62655,3	-0,5	73274,9	11,1	10619,6		
Trimestrul I 2021	16698,8	11,1	17294,6	12,1	595,8		
Trimestrul II 2021	34933,2	20,3	38380	18,1	3446,8		
Trimestrul III 2021	54076,8	21,2	56523,5	13,1	2446,7		
Trimestrul IV 2021	77373,1	23,5	82013,6	11,9	4640,5		
Trimestrul I 2022	20075,9	20,2	21281,6	23,1	1205,7		

SECTORUL BANCAR

Perioada	Indicatori				Structura Depozitelor, %				Veniturile și profitabilitatea, %			Rata lichidității, %		Rata dobânzii la depozite, %		Rata dobânzii la credite, %	
	Total Active, mil. MDL*	Total Obligațiuni, mil. MDL*	Total Credite, mil. MDL*	Total Depozite, mil. MDL*	depozite ale fizice/total depozite	depozite ale pers. juridice/total depozite	depozite în valută/total depozite	Rent. activelor	Rent. capitalului	principiul I	principiul II > 20 %	în moneda națională străină	în moneda națională	în moneda străină	în moneda națională	în moneda străină	
																	depozite ale pers. fizice/total depozite
2017	79 541,8	69 435,1	33 473,3	59 896,8	66,15	33,85	42,79	1,9	11,4	0,61	55,46	5,73	1,63	10,33	8,79	5,01	
2018	83 152,6	68 860,7	35 452,7	63 577,3	65,67	34,33	41,14	1,9	11,6	0,72	54,64	4,47	1,00	8,79	4,69	4,33	
2019	90599,4	74190,1	40375,4	68357,6	66,71	33,29	40,98	2,47	14,63	0,72	50,65	5,26	1,10	8,43	4,33	4,11	
2020	103923,6	85908,1	45649,2	79644,7	63,74	36,07	41,83	1,66	9,60	0,71	50,56	3,26	0,60	7,85	4,11	3,93	
2021	118534,2	99100,3	56359,2	90081,89	62,08	37,92	42,61	2,01	12,35	0,74	48,54	4,13	0,39	8,84			
T I 2019	82871,4	68057,2	36463,4	62369,3	67,55	32,45	41,93	2,39	14,6	0,73	52,28	4,36	0,86	8,17	4,27	4,41	
T II 2019	86862,6	71585,9	38771,0	65700,5	67,77	32,23	42,57	2,56	15,5	0,73	51,53	4,6	1,04	8,11	4,41	4,42	
T III 2019	87497,2	71597,8	39606,2	66023,5	66,17	33,63	41,83	2,61	15,57	0,72	50,41	4,69	0,90	8,36	4,42	4,33	
T IV 2019	90599,4	74190,1	40375,4	68357,6	66,71	33,29	40,98	2,47	14,63	0,72	50,65	5,26	1,10	8,43	4,33	4,25	
T I 2020	92496,5	75728,8	42031,9	70063,1	67,82	32,18	44,72	1,81	10,39	0,73	50,31	4,01	1,01	8,58	4,25	4,00	
T II 2020	94656,2	77662,2	41509,6	71766,5	65,92	33,91	44,18	1,36	7,80	0,72	51,38	3,79	0,90	8,16	4,00	4,06	
T III 2020	98146,0	80672,7	43504,9	74359,7	64,11	35,89	42,93	1,69	9,77	0,71	49,97	3,8	0,7	7,88	4,06	4,11	
T IV 2020	103923,6	85908,1	45649,2	79644,7	63,74	36,07	41,83	1,66	9,60	0,71	50,56	3,26	0,60	7,85	4,11	4,15	
T I 2021	104528,7	86297,2	46643,1	79058,2	65,77	34,23	41,39	1,55	9,27	0,69	50,39	3,49	0,55	7,23	4,15	4,1	
T II 2021	109691,5	90936,9	49932,4	82925,6	65,21	34,79	41,30	1,71	10,24	0,72	49,91	3,18	0,5	6,79	4,1	4,1	
T III 2021	113780,5	94948,5	53356,4	86473,64	62,93	37,07	42,41	1,96	11,98	0,76	48,62	3,19	3,45	6,84	4,1	3,93	
T IV 2021	118534,2	99100,3	56359,2	90081,89	62,08	37,92	42,61	2,01	12,35	0,74	48,54	4,13	0,39	8,84			

* stoc la sfârșitul perioadei

Perioada	SECTORUL BANCAR															
	Indicatori					Structura					Veniturile și profitabilitatea, %		Rata dobânzii la depozite, %		Rata dobânzii la credite, %	
	Total Active, mil. MDL*	Total Obligațiuni, mil. MDL*	Total Credite, mil. MDL*	Total Depozite mil. MDL*	depozite ale fizice/total depozite	depozite pers. juridice/total depozite	depozite în valuta/total depozite	ROA	ROE	principiul I	principiul II > 20 %	în monedă națională	în monedă străină	în monedă națională	în monedă străină	
Ianuarie 2021	103632,1	85446,6	45158,6	79053,5	64,36	35,47	41,75	1,84	10,94	0,71	50,69	3,44	0,60	7,68	4,10	
Februarie 2021	104732,7	86467,4	45687,7	79612,0	64,97	34,86	41,71	1,43	8,54	0,71	51,12	3,81	0,60	7,40	4,13	
Martie 2021	104528,7	86297,2	46643,1	79058,2	65,77	34,23	41,39	1,55	9,27	0,69	50,39	3,49	0,55	7,23	4,15	
Aprilie 2021	106528,8	88232,3	47892,3	80682,3	65,94	34,06	41,46	1,45	8,67	0,7	49,88	3,53	0,61	7,05	3,99	
Mai 2021	108792,4	90232,1	48736,3	82481,8	64,53	35,47	41,19	1,61	9,67	0,72	50,39	3,11	0,45	6,81	4,04	
Iunie 2021	109691,5	90936,9	49932,4	82925,6	65,21	34,79	41,30	1,71	10,24	0,72	49,91	3,18	0,5	6,79	4,1	
Iulie 2021	112253,4	93844,5	51519,3	84814,32	64,32	35,68	41,65	1,81	10,95	0,73	49,15	3,15	0,49	6,88	3,9	
August 2021	112965,7	94320,6	52445,8	85390,84	63,51	36,49	42,41	1,90	11,55	0,74	48,74	3,13	0,44	6,78	3,8	
Septembrie 2021	113780,5	94948,5	53356,4	86473,64	62,93	37,07	42,41	1,96	11,98	0,76	48,62	3,19	0,36	6,84	4,06	
Octombrie 2021	115341,1	96304,7	54127,9	87349,83	62,31	37,69	42,13	1,99	12,19	0,75	48,36	3,38	0,37	7,92	4,1	
Noiembrie 2021	114907,7	65621,6	54786,1	86790,26	62,79	37,21	42,76	2,06	12,61	0,75	48,17	3,92	0,38	8,54	4,04	
Decembrie 2021	118534,2	99100,3	56359,2	90081,89	62,08	37,92	42,61	2,01	12,35	0,74	48,54	4,13	0,39	8,84	3,93	
Ianuarie 2022	117194,8	97526,9	55856,0	88358,85	63,32	36,68	43,22	2,39	14,93	0,74	0	4,86	0,37	9,09	4,21	
Februarie 2022	118465,5	98376,8	56936,1	87891,74	62,74	37,26	44,52	2,58	14,98	0,74	0	4,98	0,37	9,21	4,13	
Martie 2022	118270,2	97922,1	58065,3	83916,42	61,14	38,86	44,48	2,71	15,97	0,74	0	5,41	0,48	9,64	3,96	

* stoc la sfârșitul perioadei

SECTORUL EXTERN: INVESTIȚII ȘI TRANSFERURI DE MIJLOACE BĂNEȘTI

Perioada	Capital social	Venit reinvestit	Alt capital	Transferuri de mijloace bănești
Trimestrul I 2020	-4745,59	23,9	4578,9	276,5
Trimestrul II 2020	-4990,29	-7,98	4753,77	370
Trimestrul III 2020	-5430,0	22,43	4875,10	424
Trimestrul IV 2020	-5428,2	68,55	4747,79	416,2
Trimestrul I 2021	-5283,77	58,86	4571,28	365,34
Trimestrul II 2021	-5679,4	32,3	4660,63	430,77
Trimestrul III 2021	-5734,08	25,37	-4759,38	406,68
Trimestrul IV 2021	-5660,97	6,43	4800,73	409,03
Trimestrul I 2022	-6115,29	125,33	4872,86	350,80

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

SECTORUL EXTERN: COMERȚUL EXTERIOR CU BUNURI

Perioada	Valoarea totală a schimburilor comerciale cu bunuri. mil. USD				Valoarea exportului. mil. USD				Valoarea importului. mil. USD				Exportul net. mil. USD	Gradul de acoperire a importurilor prin exporturi, %
	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări		
2017	7256,8	1668,8	3986,1	1601,4	2425,3	462,8	1596,9	365,3	4831,3	1206	2389,2	1236,1	-2406	50,2
2018	8471,2	1865,3	4713,8	1892,1	2706,9	416	1862,1	428,8	5764,3	1449,3	2851,7	1463,3	-3057,4	47
2019	8621,3	1856,1	4694,1	2075,3	2779,5	439,2	1818,7	525,6	5841,8	1416,9	2875,4	1549,7	-3062,3	47,6
2020	7901	1694,6	4128,8	2077,5	2485,2	377	1658,4	449,8	5415,7	1317,6	2470,4	1627,7	-2930,5	45,9
2021	10321	2371,5	5068,5	2881	3144,4	466,2	1919,4	758,8	7176,6	1905,3	3149,1	2122,2	-4032,2	43,8
Trimestrul I 2019	2098	469,2	1123,9	504,8	733,0	102,2	458,9	171,9	1365	367	638,5	359,4	-632	53,7
Trimestrul II 2019	2070,9	433,1	1159,1	447,4	628,5	104,4	409,4	118,7	1442,4	329	749,7	364	-813,9	43,6
Trimestrul III 2019	2129,9	434,8	1180,5	514,8	664,8	99,5	448,3	117	1465,1	335,3	732	397,8	-800,3	45,3
Trimestrul IV 2019	2322,5	518,7	1257,3	546,5	753,2	133,1	502,1	118	1569,3	385,6	755,2	428,5	-816	47,8
Trimestrul I 2020	2040,8	436,5	1095,1	509,2	675	94,9	447,4	132,7	1365,8	341,6	647,7	376,5	-690,8	49,4
Trimestrul II 2020	1523,2	343,1	466	414,1	495,2	98,9	295,3	101	1028	244,2	170,7	313,1	-532,8	48,2
Trimestrul III 2020	2024	452,5	1049,8	521,8	585,3	81,2	416,5	87,6	1438,8	371,3	633,3	434,2	853,5	40,6
Trimestrul IV 2020	2313,1	462,9	1218,1	632,4	729,4	101,9	499,3	128,5	1583,7	361	718,8	503,9	854,3	46,1
Trimestrul I 2021	2235,7	472,6	1171,1	592,3	684,6	112	439,3	133,4	1551,1	360,7	731,8	458,9	866,5	44,1
Trimestrul II 2021	2362,1	478,5	1236,6	647	646,8	96,5	419,6	130,7	1715,3	382	817	516,3	1068,5	37,7
Trimestrul III 2021	2578,4	605,5	1203,8	769,1	771,8	114,5	429,1	228,2	1806,6	491,0	774,7	540,9	1034,8	42,7
Trimestrul IV 2021	3143,5	814,8	1456,5	827,2	1041,4	143,2	630,4	267,5	2102,4	671,6	826,1	604,7	1061,3	49,5
Trimestrul I 2022	3100,4	731,5	1611,8	757,1	1062,8	102,6	713,5	246,7	2037,6	628,9	898,3	510,4	974,8	52,2

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele autorului.

SECTORUL EXTERN																		
Perioada	Creșterea schimburilor comerciale cu bunuri f.p.s.a.p., %						Ritmii de creștere a exporturilor, f.p.s.a.p., %						Ritmii de creștere a importurilor, f.p.s.a.p., %					
	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări	Ritmii de creștere a exportului net, f.p.s.a.p., %	
2017	19,6	15,8	20,6	21,5	18,6	11,7	20	22,3	20,2	17,4	21,1	21,3	21,8					
2018	16,7	11,8	18,3	18,2	11,6	-10,1	16,6	17,4	19,3	20,2	19,4	18,4	27					
2019	1,8	-0,8	0,1	18,2	2,7	4,6	-1,7	19,8	1,4	-2,2	1,4	5,1	0,2					
2020	-8,4	-8,7	-12	0,1	-10,6	-14,2	-8,8	-4,9	-7,3	-7	-14,4	0,5	-4,3					
2021	30,6	40	22,8	38,7	32,5	44,6	27,5	16,9	27,5	23,7	17,0	30,4	-4,6					
Trimestrul I 2019	4,6	5,4	2,3	9,6	8	-10,1	3,5	45,6	2,9	10,3	1,4	-1,4	-2,5					
Trimestrul II 2019	1,2	8,4	-3,3	-0,2	-1,3	10,4	-8,3	23,3	2,4	7,8	-0,4	-6,5	5,4					
Trimestrul III 2019	1,8	-8,5	0,5	16,7	3,1	0,8	-3,2	40,9	1,3	-10,9	2,8	11,1	-0,1					
Trimestrul IV 2019	-0,4	-4,7	34,7	0,4	0,9	22,1	0,8	-15,5	-0,8	-11,4	1,7	5,8	-2,4					
Trimestrul I 2020	-2,8	-6,9	-2,6	0,9	-7,9	-7,1	-2,5	-22,8	0,1	-7	1,4	4,8	-7,1					
Trimestrul II 2020	-26,4	-20,8	-59,8	-7,4	-21,2	-5,3	-27,9	-15	-28,7	-25,7	-7,7	-4,7	-34,6					
Trimestrul III 2020	-5	4,1	-11,1	1,4	-12	-18,4	-7,1	-25,1	-1,8	10,7	-13,5	9,1	6,6					
Trimestrul IV 2020	-0,4	-10,8	-3,1	15,7	-3,2	-23,4	-0,6	8,9	0,9	-6,4	-4,8	17,6	4,7					
Trimestrul I 2021	11	8,2	6,9	30,6	5,6	18	-1,8	56,7	13,6	5,6	12,9	21,9	-28,3					
Trimestrul II 2021	55	39,5	265	56	31	-2,5	42,1	29,4	66,9	56,4	73,4	64,9	200					
Trimestrul III 2021	27,4	33,8	14,7	47,4	31,9	41	3	260	25,6	32,2	22,3	24,6	21,2					
Trimestrul IV 2021	35,9	76,0	19,6	30,8	42,7	40,5	26,3	200	32,8	86,0	14,9	20,0	24,2					
Trimestrul I 2022	38,7	54,8	37,6	278	55,2	-8,4	162	185	31,4	174	22,8	111	12,5					

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele autorului.

SECTORUL EXTERN: INDICII COMERȚULUI CU BUNURI						
Perioada	Indicii valorici ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorici ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorii unitare ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorii unitare ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii de volum ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii de volum ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %
2017	118,5	116,4	104,6	104,7	113,4	114,7
2018	114	120	105,8	109,9	107,3	109,1
2019	102,7	101,5	96,2	96,8	106,8	104,9
2020	88,9	92,6	107,6	94,05	82,6	98,1
2021	127,7	134,7	109,6	114,2	117,0	117,8
Trimestrul I 2019	108,1	102,9	94,9	97,9	113,8	105,1
Trimestrul II 2019	98,7	102,4	95,7	96,6	103,1	106,0
Trimestrul III 2019	103,1	101,5	94,9	95,7	108,7	106,1
Trimestrul IV 2019	100,9	99,2	99,3	96,9	101,6	102,4
Trimestrul I 2020	92,1	100,1	103,2	95,1	89,2	105,2
Trimestrul II 2020	78,8	71,3	106,4	88,3	74,1	80,7
Trimestrul III 2020	88,0	98,2	109,1	96,4	80,7	101,9
Trimestrul IV 2020	96,9	100,9	112	96,4	86,5	104,7
Trimestrul I 2021	101,4	113,6	113,6	104,1	89,3	109,2
Trimestrul II 2021	130,6	166,8	110,6	116,0	118,1	143,8
Trimestrul III 2021	136,1	125,8	108,1	115,1	125,9	109,1
Trimestrul IV 2021	142,7	132,7	105,9	121,6	134,7	109,2
Trimestrul I 2022	155,2	131,4	108,7	127,1	142,7	103,4

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

SECTORUL EXTERN

Valoarea exporturilor, mil.USD															
	T3/18	T4/18	T1/19	T2/19	T3/19	T4/19	T1/20	T2/20	T3/20	T4/20	T1/21	T2/21	T3/21	T4/21	T1/22
Total export	644,9	746,8	732,9	628,4	664,8	753,2	675	495,2	567,3	729,6	684,6	646,8	771,8	1041,4	1062,8
Produce agroalimentare	258	345,4	338,8	223,3	289,8	359,3	340,1	238,7	179,8	208,3	194,9	179,3	307,7	459,5	611,5
Fruite și legume	39	56,9	62,2	42,1	59,8	99,0	94,3	68,7	59,1	81,3	72,6	60,6	72	109,8	69,4
Cereale	66,4	71	68	35,4	75,1	53,7	71	36,3	11,8	7,7	30,4	28,6	159,3	170,4	177,7
Semințe oleaginoase	42,5	80,6	85,1	43,5	58,9	74	57	30,1	36,04	99,9	57,2	20,2	60,4	118,9	146,7
Băuturi	58,8	57,4	47,3	57	57,2	62	50,7	52,2	56	53,2	45,3	48,9	46,1	56,5	46,7
Uleiuri	1,6	17,2	25,2	9,0	5,6	30,1	30,1	30,7	9	33,3	24,7	19,3	2,9	74,16	101,2
Mașini și echipamente electrice	146,2	159,5	162,5	151,6	127,4	137	126,7	93,2	146,5	164,2	174,0	171,7	127,9	161,6	144,8
Materiale textile	92,0	87	59,6	88,0	80,4	77,4	72	33,0	49,5	49,2	49,9	64,5	64,4	64,1	18,4
Medicamente	15,7	23,8	17,9	22,5	18,5	38,7	8	22,1	8,5	17,9	20,9	15,1	23,8	26,5	42,2
Mobilă	40	41,7	38,2	37,4	39,5	37,9	36,1	20,9	41,7	49,2	44,0	36,4	35,5	41,2	
Valoarea importurilor, mil.USD															
	T3/18	T4/18	T1/19	T2/19	T3/19	T4/19	T1/20	T2/20	T3/20	T4/20	T1/21	T2/21	T3/21	T4/20	T1/22
Total import	1446,5	1582,8	1365	1442,4	1465,1	1569,1	1365,2	1028	1438,7	1583	1551,1	1715,3	1806,6	2102,4	2037,6
Produce alimentare și animale vii	118,9	158,6	156,9	142,2	178,2	229,8	177,1	139,9	188,7	223,2	262,1	247,8	214,7	261,3	302,8
Uleiuri, grăsimi	4,7	6,2	4,7	4,8	4,9	5,4	2,4	2,1	3,5	4,0	3,6	3,2	3,3	4,5	7,9
Băuturi și tutun	38,4	38,5	20,6	36,2	26,1	36,3	26,1	20,8	29,9	29,6	24,3	33,2	40,6	34,9	22,6
produce minerale	256,3	305,5	247,8	216,0	215,2	261,2	222	185,8	199,8	212,7	240,1	259,8	261,8	272,2	237
Produce farmaceutice	57,3	74,6	63,9	63,2	60,8	87,5	57,4	60,8	57,8	81,6	70,1	79,63	86,7	100,0	76,2
Mașini și echipamente, aparate de înregistrat...	269,8	283,5	222,5	266,9	278,3	287,1	297,6	255,3	427,9	439,3	396,1	438,6	463,6	525,1	297,3
Materiale plastice și articole din materiale plastice															

Sursa: Calculele ajutorului conform datelor Biroului Național de Statistică.

ÎNREGISTRAREA ȘI RADIEREA ÎNTRINDERILOR

Perioada	Înregistrarea întreprinderilor	Radierea întreprinderilor
2017	6406	8540
2018	5751	8895
2019	6136	10166
2020	5894	11910
2021	6834	6603
Ian.2021	506	632
Feb.2021	545	807
Mar.2021	631	1049
Apr.2021	631	268
Mai 2021	515	256
Iunie 2021	584	849
Iulie 2021	528	538
Aug. 2021	535	217
Septem. 2021	683	498
Oct. 2021	505	546
Noiem. 2021	603	543
Dec. 2021	568	400
Ian.2022	553	268
Feb.2022	661	236
Mar.2022	467	405

Sursa: Conform datelor Agenției Servicii Publice, www.date.gov.md

Perioada	SITUAȚIA DEMOGRAFICĂ														
	Numărul populației stabile (mii locuitori) la începutul anului	Numărul populației prezente (mii locuitori) la începutul anului	Numărul populației obișnuite (mii locuitori) la începutul anului	Născuți-vii		Decedați		Decedați în vârstă sub 1 an		Sporul natural		Căsătorii		Divorțuri	
				Numărul de născuți-vii la 1000 locuitori	Numărul de născuți-vii - total (pers.)	Numărul de decedați la 1000 locuitori	Numărul de decedați - total (pers.)	Numărul de decedați în vârstă sub 1 an - total (pers.)	la 1000 locuitori	Sporul natural (pers.)	la 1000 locuitori	Numărul căsătoriilor - total (numărul)	căsătorii la 1000 locuitori	Numărul divorțurilor - total (numărul)	divorțuri la 1000 locuitori
2017	3550,9	3356,8	2780,0	13,1	36779	13,2	334	9,2*	-416	-0,1	20924	7,5	9312	3,3	
2018	3547,5	3330,0	2730,4	12,6	37263	13,6	311	9,0*	-2726	-1,0	20333	7,5	10707	3,9	
2019	3542,7	3314,9	2686,1	12,1	36411	13,6	271	8,4*	-3988	-1,5	20301	7,6	10736	4,0	
2020	n/d	n/d	2643,9	11,8**	40716**	15,5**	268**	8,7***	-9882**	-3,7**	15539**	5,9**	8793**	3,3**	
2021	n/d	n/d	2597,1**	11,0**	45386**	17,3**	247**	8,5**, **	-16462**	-6,3**	22544**	8,6**	9906**	3,8**	
Trimestrul I 2019			7795	11,8	10143	15,3	66	8,5*	-2348	-3,5	3538	5,3	2712	4,1	
Trimestrul II 2019			15969	12,0	19160	14,4	153	9,6*	-3191	-2,4	8122	6,1	4560	3,4	
Trimestrul III 2019			25055	12,5	27225	13,6	223	8,9*	-2170	-1,1	15913	7,9	7107	3,5	
Trimestrul IV 2019			32381	12,1	36411	13,6	271	8,4*	-4030	-1,5	20301	7,6	10736	4,0	
Trimestrul I 2020**			6115**	9,3**	9283**	14,2**	72**	11,8**, **	-3168**	-4,9**	3454**	5,3**	2461**	3,8**	
Trimestrul II 2020**			13850**	10,6**	18770**	14,3**	149**	10,8**, **	-4920**	-3,8**	5297**	4,0**	3530**	2,7**	
Trimestrul III 2020**			22026**	11,2**	28299**	14,4**	208**	9,4**, **	-6273**	-3,2**	11268**	5,7**	6072**	3,1**	
Trimestrul IV 2020**			30834**	11,8**	40716**	15,5**	268**	8,7**, **	-9882**	-3,7**	15539**	5,9**	8793**	3,3**	
Trimestrul I 2021**			6279**	9,7**	12727**	19,6**	60**	9,6**, **	-6448**	-9,9**	3928**	6,0**	2372**	3,6**	
Trimestrul II 2021**			12432**	9,6**	23474**	18,1**	128**	10,3**, **	-11042**	-8,5**	8730**	6,7**	4880**	3,7**	
Trimestrul III 2021**			19593**	10,0**	32493**	16,6**	185**	9,4**, **	-12900**	-6,6**	16134**	8,3**	7326**	3,8**	
Trimestrul IV 2021**			28924**	11,0**	45386**	17,3**	247**	8,5**, **	-16462**	-6,3**	22544**	8,6**	9906**	3,8**	

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

*Cifrele au fost calculate în baza datelor BNS după formula $D/N \cdot 1000$ (%), unde D – numărul de decedați sub vârsta de 1 an, N – numărul de născuți-vii în perioadele respective.
 ** Date preliminare. Datele privind numărul născuților-vii și decedaților au fost calculate în baza datei nașterii/decesului, și nu în baza datei de înregistrare a evenimentului. În numărul născuților-vii sunt incluși și născuții înregistrați în baza actelor de naștere transmise și înscrise în registrele de stare civilă ale Republicii Moldova (RM), care satisfac următoarele condiții: nașterile au avut loc pe teritoriul RM, au fost înregistrate timp de un an de la nașterea copilului și mama are viza de reședință pe teritoriul RM (cu excepția datelor din partea stângă a Nistrului și mun. Bender).

*** Indicatorii astfel marcați au fost calculați în baza numărului populației stabile. Cei alți indicatori (trimestrii începând cu 2019 și cei anuali) au fost calculați în baza numărului populației cu reședință obișnuită.

Perioada	PIAȚA FORȚEI DE MUNCĂ																			
	Numărul persoanelor economice active (mii pers.)		Rata de activitate a populației, %				Numărul persoanelor ocupate (mii pers.)		Rata de ocupare a populației, %				Numărul șomerilor BIM (mii pers.)		Rata șomajului, %					
	Total	bărbați	femei	urban	rural	Total	bărbați	femei	urban	rural	Total	bărbați	femei	urban	rural	Total	bărbați	femei	urban	rural
2017	999,7	44,1	48,3	40,4	46,0	42,8	960,8	42,4	46,1	39,1	43,3	41,7	38,9	3,9	4,5	3,2	5,8	2,5		
2018	1018,1	45,9	49,9	42,4	45,1	46,4	988,5	44,5	48,1	41,4	43,0	45,5	29,6	2,9	3,4	2,4	4,7	1,8		
2019*	919,3	42,3	47,0	38,2	49,4	37,6	872,4	40,1	44,2	36,5	47,0	35,6	46,9	5,1	5,8	4,4	4,9	5,3		
2020*	867,3	40,3	45,1	36,1	46,5	36,3	834,2	38,8	43,1	35,0	44,4	35,1	33,1	3,8	4,3	3,2	4,5	3,3		
2021*	871,6	41,1	46,5	36,4	47,1	37,2	843,4	39,8	44,7	35,4	45,6	36,0	28,2	3,2	3,8	2,5	3,2	3,2		
Trimestrul I 2019*	898,6	41,3	46,5	36,7	48,1	36,8	829,0	38,1	42,4	34,3	45,5	33,2	69,6	7,7	8,9	6,5	5,4	9,7		
Trimestrul II 2019*	943,0	43,4	48,6	38,8	50,8	38,4	901,1	41,4	45,8	37,6	48,2	36,9	42,0	4,5	5,7	3,1	5,1	3,9		
Trimestrul III 2019*	947,7	43,6	48,0	39,7	50,9	38,8	909,8	41,8	46,1	38,2	48,5	37,5	37,8	4,0	4,1	3,9	4,6	3,4		
Trimestrul IV 2019*	887,7	40,8	44,7	37,5	48,0	36,2	849,7	39,1	42,7	35,9	45,8	34,7	38,1	4,3	4,5	4,0	4,5	4,1		
Trimestrul I 2020*	840,6	39,1	43,5	35,2	46,4	34,3	806,3	37,5	41,5	34,0	44,4	33,0	34,2	4,1	4,6	3,5	4,4	3,8		
Trimestrul II 2020*	857,7	39,9	44,8	35,6	45,1	36,5	821,5	38,2	42,6	34,3	42,6	35,3	36,2	4,2	4,9	3,5	5,5	3,2		
Trimestrul III 2020*	893,6	41,5	46,7	37,0	46,7	38,1	863,4	40,1	45,0	35,9	44,7	37,1	30,2	3,4	3,7	3,0	4,3	2,6		
Trimestrul IV 2020*	877,4	40,8	45,3	36,8	47,6	36,3	845,6	39,3	43,4	35,7	45,9	35,0	31,8	3,6	4,2	2,9	3,7	3,6		
Trimestrul I 2021*	833,9	39,3	44,3	35,0	46,9	34,5	798,1	37,6	41,9	33,9	45,1	32,9	35,8	4,3	5,4	3,1	3,9	4,6		
Trimestrul II 2021*	874,0	41,2	47,3	35,9	46,0	38,1	842,6	39,7	45,6	34,5	44,0	37,0	31,4	3,6	3,5	3,7	4,4	3,0		
Trimestrul III 2021*	908,3	42,8	48,8	37,7	47,4	39,8	885,7	41,8	47,2	37,1	46,2	38,9	22,6	2,5	3,3	1,6	2,6	2,4		
Trimestrul IV 2021*	870,3	41,0	45,7	37,0	48,1	36,5	847,4	40,0	44,2	36,2	47,1	35,4	22,9	2,6	3,3	1,9	2,0	3,2		
Trimestrul I 2022*	854,2	40,1	44,4	36,3	48,6	34,7	828,5	38,9	42,7	35,5	47,1	33,7	25,7	3,0	3,8	2,1	3,1	2,9		

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Notă: La estimarea rezultatelor cercetării Anchetei Forței de Muncă s-a utilizat numărul populației cu reședință obișnuită.

*În 2019, în metodologia Anchetei Forței de Muncă a fost implementat un nou plan de sondaj și a fost revizuită definiția ocupării și, prin urmare, datele nu sunt comparabile cu cele din anii precedenți.

Remunerarea muncii după activități economice																	
Activități economice	Total economie	Agricultura, silvicultura și pescuit	Industrie	Construcții	Comerț cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor	Transport și depozitare	Activități de cazare și alimentație publică	Informații și comunicații	Activități financiare și de asigurări	Tranzacții imobiliare	Activități profesionale, științifice și tehnice	Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	Administrație publică și apărare; obligații sociale	Învățământ	Sănătate și asistență socială	Artă, activități de recreere și de agrement	Alte activități de servicii
Trimestrul I 2018	5906,5	3713,3	5904,5	5597,8	5509,2	5470,0	4075,5	13089,4	11262,6	5188,5	7770,6	4944,5	8307,2	4679,5	5476,8	3685,1	6592,4
Trimestrul II 2018	6369,8	4154,6	6533,9	6413,0	5931,1	5943,0	4404,8	14026,3	11724,7	5596,8	8531,1	5201,7	8187,4	5142,0	6331,6	3734,8	7229,9
Trimestrul III 2018	6507,3	4530,5	6759,7	6682,2	6154,1	6227,0	4750,7	14228,4	11976,5	5583,0	8265,6	5327,8	8123,5	5263,1	6096,6	3529,7	7089,1
Trimestrul IV 2018	6987,5	4793,1	6946,9	6979,5	6436,2	6658,0	4963,0	15741,6	13723,0	5785,8	9262,8	5499,8	8971,6	5513,2	6999,9	4165,6	7809,8
2018	6446,4	4318,4	6544,7	6456,2	6009,7	6077,0	4544,0	14276,1	12181,8	5534,9	8447,7	5243,1	8397,8	5147,4	6228,0	3780,2	7182,1
Trimestrul I 2019	6923,0	4241,1	6480,8	6558,0	6241,6	6438,3	4702,2	15454,9	12502,5	5673,4	9421,0	5158,1	9404,2	6247,7	6469,1	5015,0	8188,3
Trimestrul II 2019	7302,6	4578,3	7143,0	7187,5	6564,1	6933,4	4965,9	16056,6	13834,4	6008,5	9748,4	5694,9	8665,2	6523,3	7300,1	5158,8	8540,0
Trimestrul III 2019	7385,0	5180,0	7372,9	7661,5	6880,2	7265,7	5372,3	16174,6	13087,2	6239,9	9776,6	5966,1	8692,8	6203,4	6915,1	5065,1	8882,8
Trimestrul IV 2019	7813,1	5291,0	7728,3	7751,3	7233,9	7285,8	5508,3	17589,5	15918,6	6478,2	10243,0	6201,2	8897,3	6379,6	7952,2	5274,3	9499,7
2019	7356,1	4834,4	7184,3	7301,5	6729,4	6979,3	5136,5	16323,5	13834,0	6096,9	9792,6	5748,2	8916,9	6338,7	7160,1	5128,4	8773,4
Trimestrul I 2020	7633,9	4842,6	7319,9	7145,5	7123,0	6685,1	5152,2	17786,3	13728,5	6309,2	9952,3	6041,1	9337,6	6827,8	7082,4	5587,4	8964,2
Trimestrul II 2020	7849,0	4994,1	7245,1	7265,0	6977,8	6027,1	4944,6	18528,4	14367,5	6406,9	10164,6	6032,5	9369,8	7015,4	8472,1	5483,9	10112,6
Trimestrul III 2020	8074,3	5282,8	7928,5	8105,8	7370,1	6843,2	5100,0	18118,4	14099,3	6698,6	10190,9	6448,0	9696,2	6570,4	8711,3	5620,7	9885,6
Trimestrul IV 2020	8859,9	5553,0	8183,5	8270,8	7873,5	6982,4	5141,8	20310,8	16006,0	6927,2	11201,7	6578,7	10656,3	7663,5	10571,1	6310,0	10955,5
2020	8107,5	5167,3	7673,6	7728,1	7346,4	6647,3	5105,7	18685,3	14555,0	6587,7	10378,1	6273,7	9769,4	7023,3	8718,9	5752,8	9957,2
Trimestrul I 2021	8468,6	4835,7	7655,0	7211,5	7462,6	6655,1	5105,0	19914,5	15428,9	6888,4	10791,1	6516,4	9876,3	7149,2	10639,2	5908,4	9998,1
Trimestrul II 2021	9044,5	5206,4	8197,0	7880,2	7982,3	7156,5	5184,8	21753,9	16698,6	7304,3	11421,3	6773,0	10273,5	7593,7	11574,7	6169,3	10525,7
Trimestrul III 2021	9175,7	6126,0	8528,5	8530,5	8408,8	7856,6	5706,4	21703,6	16684,9	7537,1	11775,5	6989,9	10348,4	7184,7	10833,9	6169,1	10981,4
Trimestrul IV 2021	9767,6	6850,4	8953,8	8774,8	8804,6	7827,6	5723,8	22335,3	18666,9	7767,6	12351,0	7269,5	11085,8	7832,2	12132,9	6903,5	11630,8
2021	9115,9	5790,9	8333,6	8106,2	8163,5	7376,8	5442,9	21429,3	16878,3	7371,6	11582,9	6887,8	10395,7	7440,5	11299,5	6289,2	10784,9
Trimestrul I 2022	9560,8	6258,2	8633,6	8158,8	8715,6	7587,4	6130,4	24489,0	17365,9	7764,0	11475,7	6963,0	10829,8	7833,6	10781,4	6610,7	11791,3

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Notă: Informația cuprinde unitățile din sectorul real cu 4 și mai mulți salariați și toate instituțiile bugetare, indiferent de numărul de salariați

Echipa redacțională a Serviciului Editorial:
Redactor-șef: Lidia Popa, redactare
Inginer mecanic cat. I-a: Alexandru SANDULESCU, tehnoredactare
Specialist cat. I-a: Alexandru Sandulescu, design copertă

Bun de tipar: 19.07.2022, Tirajul 300 ex.
Coli de tipar 8,5, Coli editoriale 9,2, Com. 8

Serviciul Editorial, INCE, 2022
MD 2068. Chișinău, str. Ion Creanga, 45.
fax. (+37322) 74-37-94, tel.: (+37322) 50-11-30
www.ince.md,